श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीहरंजगदाधारमरविंदाक्षमक्षरं ॥ अभिवंद्यात्मविज्ञानो-
पदेशविधिरुच्यते ॥१॥ जयजयाजीचंद्रमौळी ॥ मातेंकृपादृष्टीन्याहाळीं ॥ मगपावे-
नन्व्हाळी ॥ ब्रह्मसुखाची ॥ २ ॥ तूंनिर्गुणनिर्विकार ॥ निःसंगनिराकार ॥ तुझी-
यास्वरूपाचापार ॥ नेणतीब्रह्मादिक ॥ ३ ॥ तूंब्रह्मरसाचापुतळा ॥ कींविश्वाचाजि-
व्हाळा ॥ जीसुखाच्यासुकाळा ॥ परमपुरुषा ॥ ४ ॥ तूंसच्चिदानंदतनू ॥ षड्भाव
विकारविहीनू ॥ स्वप्रकाशेंप्रकाशमानू ॥ स्वसंवेद्यू ॥ ५ ॥ तुझाअनुग्रहोघडे ॥
तरीचमातेंज्ञानहोयरोकडें ॥ स्वस्वरूपअनुभविजेफुडें ॥ स्वानुभव ॥ ६ ॥ तरीमाझे
हृदयींवसावें ॥ प्रत्यक्षवाचेतेंचेतवावें ॥ जीस्वरूपबोलवावें ॥ मजकरवीं ॥ ७ ॥ तूं
चतुर्विधवाचेतें ॥ प्रसवलासीनिरुतें ॥ ऐसेंजाणोनिजीतुमतें ॥ प्रार्थितअसें ॥ ८ ॥
तुझेनिस्वरूपानुभवें ॥ म्यांकांनिवांतबसावें ॥ परोपकारार्थबोलावें ॥ हेतुझीइच्छा
॥ ९ ॥ धालेपणाचेढेंकर ॥ जेंविदेतीजेवणार ॥ तैसेतुझियास्वरूपाचेउद्गार ॥ बो-
लविसीमजकरवीं ॥ १० ॥ याबोबडियाबोला ॥ श्रीचंद्रचूडसंतोषला ॥ मगसौरसुपैं

दिधला ॥ ग्रंथनिर्माणीं ॥ ११ ॥ वेदशास्त्राचामथितार्थू ॥ मराठीयाहोयफलितार्थू ॥ तरीचतुरींपरमार्थू ॥ कांनघ्यावा ॥ १२ ॥ चाडचातुर्यातेंजिणें ॥ ऐसेंबोलतीशाहाणे ॥ तरीयेथींचियेपरमार्थखुणे ॥ ग्राहिकक्कांनव्हावे ॥ १३ ॥ जरीरुईचेझाडीं ॥ भरतीमधाचियाकावडी ॥ तरीहिंडावयाचीआवडी ॥ कांपडोंद्यावी ॥ १४ ॥ जरीहे अरुषबोल ॥ तरीरोकडेंब्रह्मज्ञानहेंनवल ॥ तरीअवज्ञाकोणकरील ॥ येथविषयीं ॥१५॥ ऊसकीरदिसेकाळा ॥ परीघेपैंरसाचागळाळा ॥ तैसेंअरुषबोलपरीझळाळा ॥ दिसेविवेकाचा ॥ १६ ॥ नवरसांचीउपलवण ॥ तेउघडवाचेसीनागवण ॥ ह्मणोनिनप्रवर्तेतीशाहाणे ॥ तेथींच्याविषयीं ॥१७॥ होयवक्तानवरसांचा ॥ जरीचतुरअपाडाचा ॥ तथापिलाभपरमार्थाचा ॥ तयादुर्लभक्कीं ॥ १८ ॥ तैसीमायीकरसवृत्ती ॥ बोलतां अंगासीनयेमहंती ॥ आणिपरमार्थसंविति ॥ तेदुरीदुरावे ॥ १९ ॥ श्वपचाचिया घरींचापाकू ॥ झालाआपाडेंरसिकू ॥ तथापिसदाचारलोकू ॥ तयानातळतीकीं ॥ २० ॥ तैसेंसंसारिकंबोलणें ॥ जैंनस्वीकारितीशाहाणे ॥ तयाअखंडअनुभवणें ॥

परमतत्त्व ॥ २१ ॥ जेथेंब्रह्मरसाचीगोडी ॥ अखंडअनुभविजेफुडी ॥ त्याबोलाची आवडी ॥ साधुजनासी ॥ २२ ॥ ह्मणोनिविवेकसिंधुनावें ॥ ग्रंथकीजेलशुद्धभावें ॥ तयाअवधानकरावें ॥ ह्मणेमुकुंदराजु ॥ २३ ॥ गुरुशिष्याचेनिसंवादें ॥ जैंबोलिजेलविनोदें ॥ तैंआईकेआनंदें ॥ महानुभाव ॥ २४ ॥ कल्पतरूचेनिपाडें ॥ जरीफळतीघरचींझाडें ॥ तरीतियेआवडीचेनिकोडें ॥ नलावाविकां ॥ २५ ॥ देशीहोकां मऱ्हाटी ॥ परीउपनिषदाचीचराहटी ॥ तरीहाअर्थूजिवाचियागांठीं ॥ कांनबांधावा ॥२६॥ आइतेशिष्याचेआक्षेप ॥ सिद्धचिगुरुवाक्यदीप ॥ जेणेंसंशयतमाचेविक्षेप ॥ फिटतीश्रोतियांचे ॥२७॥ हाग्रंथूविचारितां ॥ नाहींज्ञानाचीदुर्लभता ॥ आणि मुक्तीसायोज्यता ॥ बोधेंचिओळंघे ॥ २८ ॥ याचदेहींआपुलेडोळां ॥ जंवनभोगिजेमुक्तीचासोहळा ॥ तरींवैराग्याच्यातातवेळा ॥ कांशिणावें ॥ २९ ॥ देहपातानंतरें ॥ मुक्तीपाविजेलयेउत्तरें ॥ साचमानावींचतुरें ॥ कायह्मणोनी ॥ ३० ॥ मरणानंतरेंमुक्ती ॥ येथविषयींकवणउपपत्ती ॥ ऐशाआक्षेपींपायसेविती ॥ निजगु-

रूचे ॥ ३१ ॥ स्थूलदेहनिमेल ॥ मागुतीमनुष्यदेहपाविजेल ॥ यावाक्याविश्वा-
सेल ॥ ऐसाकवणअसे ॥ ३२ ॥ खंडज्ञानउपदेशिती ॥ मोक्षउधारेंबोलती ॥ त्या-
च्यायुक्तीझकविती ॥ तेहीनाविवेकी ॥ ३३ ॥ ऐशियाचेनिउपदेशें ॥ कैसेनिसं-
सारनिरसे ॥ ह्मणोनिवार्यांचिवायवसे ॥ नानामतें ॥ ३४ ॥ आपुलियाज्ञानदृ-
ष्टी ॥ अपरोक्षवस्तूसीनाहींभेटी ॥ त्यावेडियाच्यागोष्टी ॥ कायकाज ॥ ३५ ॥ ह्म-
णोनिसद्गुरूचींपाउलें ॥ जेहींसाचारपणेंधरिलें ॥ तेचिपैलपारपावले ॥ भवसागरा-
च्या ॥ ३६ ॥ सद्गुरूचींलक्षणें ॥ बोलतीवेदशास्त्रेंपुराणें ॥ तींजाणोनियांशाहाणे ॥
अनुसरती ॥ ३७ ॥ जेसंसारासीवेगळे ॥ ज्ञानवैराग्येंआगळे ॥ ब्रह्मरसस्वादा
आनंदले ॥ तेसद्गुरूजाणावे ॥ ३८ ॥ कामक्रोधाचेनिविटाळें ॥ जयांचेंचित्तनामळे ॥
त्यानिरंतरसोहळे ॥ ब्रह्मसुखाचे ॥ ३९ ॥ विषयसुखाचेडोहळे ॥ मनींनुपजतीकवणे
वेळे ॥ जयाचेंचित्तनुचंबळे ॥ हर्षविषादीं ॥ ४० ॥ ब्रह्मादिपिपीलिकांतीं ॥ सकळ

भूतजाती ॥ जयाचीचित्तवृत्ती ॥ नधरीविषमभावातें ॥ ४१ ॥ अपपरूहेकडसणी ॥

आणीकनाहींखोडीकवणी ॥ प्रपंचाचियाविणावणी ॥ नांदेपरमार्थूंचि ॥ ४२ ॥ जे
ब्रह्मानंदेंडुलती ॥ करूनकांहींचनकरिती ॥ जेदुराग्रहीनव्हती ॥ कवणेंविषयीं
॥ ४३ ॥ करितीसत्कर्मेंकोडें ॥ परीस्वस्वरूपस्थितीनमोडे ॥ जयास्वानंदओसंडे ॥
सर्वइंद्रियद्वारें ॥ ४४ ॥ विधिनिषेधातेंकरिती ॥ परीविधिनिषेधेंनलिंपती ॥ असु-
ळविसुळनहोती ॥ ब्रह्मसंवितीस्फुरेह्मणोनी ॥ ४५ ॥ त्यजितअसतांनाहींत्यागू ॥
भोगितअसतांनाहींभोगू ॥ नवलहाज्ञानयोगू ॥ जेथेंनांदतसे ॥ ४६ ॥ निपजती
इंद्रियांचेव्यापारू ॥ परीअकर्तृत्वींचतुरू ॥ ब्रह्मविद्यादेतांउदारू ॥ जेअतिपाडाचे
॥ ४७ ॥ जेअवस्थात्रयींअगाध ॥ जयासीअखंडस्वरूपावबोध ॥ तेअमूर्तपरमा-
नंद ॥ येणेंआकारें ॥ ४८ ॥ निमिषोन्मेषाचाव्यापारू ॥ ज्यासीकरितांशिणथोरू ॥
तेयोगींद्रजाणावेसद्गुरू ॥ कैवल्यदानी ॥ ४९ ॥ जेअंतरींचनिवाले ॥ आठवितांही
भागले ॥ विसराहीविसरले ॥ स्वस्वरूपजे ॥ ५० ॥ इहींलक्षणींअलंकृत ॥ जेदे-
खिजेतिमहंत ॥ तेचिसद्गुरुजाणावेनिश्चित ॥ ईश्वरीअवतार ॥ ५१ ॥ सांगितलेवि-

शेषगुण ॥ हेंसद्गुरूचेंलक्षण ॥ आतांशिष्याचेंपरीक्षण ॥ निरूपिजेल ॥ ५२ ॥ न व्हावाआळसीनिष्ठुर ॥ आणिस्वकार्यतत्पर ॥ गुरुदास्याविषयींकातर ॥ तोशिष्य नकरावा ॥ ५३ ॥ जारणमारणविध्वंसन ॥ स्तंभनमोहनवशीकरण ॥ उच्चाटणहेस-प्तविधलक्षण ॥ करतीतेशिष्यत्यजावे ॥ ५४ ॥ जेविषयरसींआसक्त ॥ अथवाअहं-कारेंगर्वित ॥ ज्यासिपाखांडाचीसंगत ॥ तेशिष्यनकरावे ॥ ५५ ॥ जोनिंदकूना-स्तिकू ॥ ज्ञानचोरचुंबकू ॥ विनाकाजेंवीणवादकू ॥ तोहीशिष्यवर्जीजे ॥५६॥ प्र-गटावयाआपुलीमहंती ॥ सभेमाजीगुरूतेंआक्षेपिती ॥ युक्तीखुंटलियाबळासियेती ॥ तेहीशिष्यत्यजावे ॥ ५७ ॥ जेदेखतीप्राकृतदृष्टी ॥ गुरूसीकरितीतोंडपिटी ॥ ब्रह्म-विद्येचीगोष्टी ॥ त्यांसीकायसी ॥ ५८ ॥ नहोतांअंतःकरणशुद्धी ॥ जरीप्रयोजिजे आत्मबुद्धी ॥ तरीतयासीनाहींज्ञानसिद्धी ॥ आपरोक्षजे ॥ ५९ ॥ जेसंसाराचेनि-राळे ॥ ज्ञानवैराग्याचेनिबळें ॥ सर्वदोषासीवेगळे ॥ तेसच्छिष्यजाणावे ॥६०॥ जे शुद्धअंतःकरणींविरक्त ॥ सत्यवादीदृढव्रत ॥ निस्सीमगुरुभक्त ॥ अनन्यभावीं

॥६१॥ जेवित्तशाठ्यनकरिती ॥ आपणातेंहीनवंचिती ॥ आणीकपरदैवतनेणती ॥ श्रीगुरुवांचुनी ॥ ६२ ॥ जेउदारमनाचे ॥ साचारभावाचे ॥ वांटेकरमुक्तीचे ॥ तेस-च्छिष्यजाणावे ॥ ६३ ॥ यासानुरागाशिष्यातें ॥ स्वीकारावेंश्रीगुरुनाथें ॥ ज्ञानउ-पदेशवींनिरुतें ॥ पात्रभूता ॥ ६४ ॥ तेब्रह्मरसाचीमूस ॥ ज्ञानरत्नांचीमांदुस ॥ गु-रूसीउपजेभडस ॥ उपदेशाविषयीं ॥ ६५ ॥ परिसाचेनिसन्निधानें ॥ अष्टधातुहोय सोनें ॥ तैसेंशिष्यासीब्रह्महोणें ॥ तत्क्षणीं ॥ ६६ ॥ तेथेंगुरूशींनलगेसायासु ॥ क-रितांज्ञानउपदेशु ॥ आत्मास्वयंप्रकाशु ॥ तयातत्क्षणेंची ॥ ६७ ॥ असंतशिष्यबो-लिले ॥ तेहीजरीमुमुक्षुझाले ॥ तरीतेहीह्मणावेआपुले ॥ श्रीगुरुनाथें ॥ ६८ ॥ मं-त्रादिसाधनेंउपदेशें ॥ अष्टांगयोगयोगाभ्यासें ॥ चित्तनिर्मळहोयआपैसें ॥ तया-चेंही ॥ ६९ ॥ नातरीगुरुदास्यकरितां ॥ जळतीचित्तमैलसर्वथा ॥ होयज्ञानप्राप्तित्व-रिता ॥ श्रीगुरूचेनिप्रसादें ॥ ७० ॥ अष्टधातूपरिसींलागले ॥ तेतत्क्षणींकनकझा-ले ॥ अवधातुह्मणोनिसांडिले ॥ पाषाणजात ॥ ७१ ॥ तेहीजरीचूर्णकीजे ॥ अ-

भिसंगेंलोहनिपजे ॥ तेणेंहीसुवर्णहोईजे ॥ परिससन्निधी ॥ ७२ ॥ तैसेंवैराग्यवन्ही
तापले ॥ ज्ञानाधिकारापातले ॥ अवधातुहीब्रह्मजाहाले ॥ गुरुचरणप्रसादें ॥ ७३ ॥
गुरूचेंपहातांमहिमान ॥ परिसदिसेठेंगण ॥ तोलोहातेंकरीसुवर्ण ॥ परीतोपरीस
नव्हे ॥ ७४ ॥ परिसासन्निधवेंघलें ॥ लोहसुवर्णहोवोनिराहिलें ॥ तेथेंअन्यलोह
लागलें ॥ तेंकनकनव्हे ॥७५॥ तैसानव्हेगुरुकृपेचाबोधू ॥ जोसद्यस्वरूपावबोधू ॥
शिष्यचिब्रह्महोयहाविनोदू ॥ नवलतेथिंचा ॥ ७६ ॥ कल्पतरूचीउपमाद्यावी ॥ तो
कल्पिलियाअर्थातेंपुरवी ॥ कल्पनातीतभेटवी ॥ श्रीगुरुनाथ ॥ ७७ ॥ जननीआ-
णिजनकें ॥ तियेंसंसारदायिकें ॥ परीनव्हेतिभवबंधछेदकें ॥ श्रीगुरूवांचोनी ॥७८॥
कामधेनुआणिचिंतामणी ॥ इहींपुरवूंनसकतीऐणी ॥ चिंतिलियाअर्थाचीदानी ॥
ह्मणोनियां ॥ ७९ ॥ जेंचिंतनासीअचिंत्य ॥ सकळकल्पनेंविरहित ॥ तेंब्रह्मनिजा-
नंदभरित ॥ हेंदेताश्रीगुरुनाथ ॥ ८० ॥ ह्मणोनिश्रीगुरुसीउपमा ॥ द्यावीऐसीकव-
णासीअसेमहिमा ॥ प्रपंचहोयपरब्रह्मा ॥ प्रसादेंजयाचेनी ॥ ८१ ॥ परोपकाराचे-

निसंतोषें ॥ पात्रकुपात्रऐसेंनोळखे ॥ गुरुमेघसर्वत्रवरुखे ॥ उदारपणें ॥८२॥ तथापिपा-
त्रताविशेषें ॥ स्थिरहोयसखोलभूमिके ॥ थेंबुनराहेउटंके ॥ जायनिरसोनी ॥ ८३ ॥
तैसेंपात्रतेवीण ॥ स्थिरूंनशकेब्रह्मज्ञान ॥ येथेंजोदृष्टांतसांगेन ॥ तोअवधारिजे
॥ ८४ ॥ जैसेपुत्रविटाळले ॥ तेपितृधनासीमुकले ॥ शुद्धझालियाभागपावले ॥
जयापरी ॥ ८५ ॥ तैसेंनिजजनकईश्वराचें ॥ यासीब्रह्मचिधनसाचें ॥ शुद्धजीववि-
भागीयेथींचें ॥ तदंशह्मणोनी ॥ ८६ ॥ जननीजनकें ॥ तियेंसंसारदायकें ॥ नव्हे-
तिबंधविच्छेदकें ॥ श्रीगुरुवांचोनी ॥ ८७ ॥ चित्तासीपडेविषयसंगू ॥ तंवजीवासी
कैंचाज्ञानघनभागू ॥ ह्मणोनिआह्मीहाप्रसंगू ॥ आदरिला ॥८८॥ शिष्याचेंगुणदोष
लक्षण ॥ संक्षेपेंकेलेंकथन ॥ आतांकीजेलअनुसंधान ॥ पुढलियाकथेचें ॥ ८९ ॥
शिष्यतापत्रयींसंतप्त ॥ शमदमादिसाधनसंयुक्त ॥ गुरूतेंशरणागत ॥ विनवीतसे
॥ ९० ॥ जीमीसंसारसागरींबुडालों ॥ तापत्रयवडवाग्नीनेंपोळलों ॥ क्रोधादिजळच-
रींविसंचल्लों ॥ झालोंमीअतिअशौच ॥ ९१ ॥ तरीज्ञानाच्यातारुविं बैसउनी ॥ कृ-

वि.सिं.
॥ ५ ॥

पू. प्र.
॥ १ ॥

पेचासुवायुपेलुनी ॥ देवेंचितारकहोऊनी ॥ ताशवेंमातें ॥ ९२ ॥ भवरोगमध्यान्ह-
तातेवेळे ॥ तापलोंतापत्रयदावानळें ॥ जीकृपाजळधराज्ञानजळें ॥ निववावेंमातें
॥९३॥ संसाराचियाबंदिशाळे ॥ बांधलोंअज्ञानशृंखळें ॥ तेंबंधनतोडावेंस्वामिसळें ॥
ज्ञानशस्त्रेंकरूनी ॥ ९४ ॥ ऐसीकृपाउपजवुनी ॥ विनवीशिष्यशिरोमणी ॥ मस्त-
कश्रीगुरूच्याचरणीं ॥ न्यासिताझाला ॥ ९५ ॥ तंवबोलिलाश्रीगुरुराजा ॥ बारेतूं
सिणलासीकवणकाजा ॥ कैसेंधनतोडिजेलवोजा ॥ पाहेंपांरोकडेंची ॥ ९६ ॥ ऐसी
प्रतिज्ञास्विकारुनी ॥ शिष्यातेंसन्मुखबैसउनी ॥ आज्ञासमावेशकरूनी ॥ गुरुसंप्र-
दायक्रमें ॥ ९७ ॥ तेथेंज्ञानशक्तीचाप्रवेशु ॥ अज्ञानशक्तीचानिरासु ॥ बोधउठिला
स्वयंप्रकाशु ॥ शिष्यचैतन्यीं ॥९८॥ तेवेळींकंपस्वेदादिक ॥ उठिलेभावसात्विक ॥
जैसेंसाम्राज्यातेंपावेरंक ॥ तैसेंवर्ततेंजाहालें ॥ ९९ ॥ यानांवशक्तिपातबोलिजे ॥
स्वानुभवेंअनुभविजे ॥ तेथेंनिःशेषविसरिजे ॥ संसारस्मरणादिकहें ॥ १०० ॥ तंव
आनंदाचापूरू ॥ आलाशिष्यसरितेसिथोरू ॥ तेथेंअविवेकपव्हाणारू ॥ बुडोनि

॥ ५ ॥

जाय ॥ १ ॥ अहंकारद्रुमउन्मळिला ॥ तृष्णापक्षिणीचाकुरठामोडिला ॥ इंद्रियग्राम
बुडाला ॥ तियेआनंदजळीं ॥२॥ ऐशियासुखाचेशेजारीं ॥ तेथेंस्वानुभूतीअंतुरी ॥
तियाआलंगिलासुंदरी ॥ तोयोगिराज ॥ ३ ॥ तियेचेनिअंगमेळें ॥ तुटतीविषयाचे
डोहळे ॥ तेथेंअसिजेकेवळें ॥ स्वस्वरूपीं ॥ ४ ॥ स्वरूपसुखाचेनिभरें ॥ जेथेंकांहीं-
चनस्मरे ॥ तेयोगनिद्रानसंचरे ॥ तयायोगिराजासी ॥५॥ तेथेंनेणीवनाजाणीव ॥
सरलेभावाभाव ॥ तेथेंएकछत्रीराणीव ॥ राजयोगाची ॥ ६ ॥ सर्वसुखाचीकुरोडी ॥
जयासीवोवाळुनिसांडिजेफुडी ॥ तयाब्रह्मसुखाचीगोडी ॥ केंविबोलावी ॥७॥ जेथें
मनाचेंजाणणें ॥ खुंटलेंवाचेचेंबोलणें ॥ हेंज्याचेंतोचिजाणे ॥ येराटकमकचि ॥ ८ ॥
तैसेपरमात्मयाचेनिआधारें ॥ इंद्रियग्रामव्यापारें ॥ परीत्याचेनिवेव्हारें ॥ नलिंपि-
जेतो ॥९॥ ऐसाराजयोगसंकेतू ॥ पातलातोअवधूतू ॥ यावरीलवृत्तांतू ॥ तोअव-
धारिजे ॥ १० ॥ जेंमनावाचेअगोचरू ॥ तेंबोलतांसांकडेंथोरू ॥ तथापिऐकेंतूंच-
तुरू ॥ श्रीमुकुंदह्मणे ॥ ११ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधुसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादेस्वरूप

समावेशोनामप्रथमप्रकरणं ॥ १ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥
श्रीगणेशायनमः॥ ॥ तंवसखीस्वानुभूतीची ॥ तुर्यापातलीनिजाची ॥ तियाप्रबोधीं
लाहेज्याची ॥ तोयोगिराज ॥१॥ झालेंनेत्राचेंउन्मीलन ॥ उठिलेंअंतःकरण ॥ परीअ-
नुभवाचेंअवतरण ॥ तेंनवचेचि ॥२॥ इंद्रियेंकींरचियेलीं ॥ परीतयांचीधांवमोडिली ॥
पुनरपिबुचकळलीं ॥ तयेआनंदजळीं ॥३॥ जैसेंभागलेंढोर ॥ पावेसुखाडिकिबिढार ॥ ते-
थूनिउठवितांथोर ॥ अंगचिघाली ॥४॥ तैसींतापत्रयेंतापलीं ॥ इंद्रियेंब्रह्मानंदेंनि-
वालीं ॥ स्वविषयींप्रवर्तलीं ॥ नप्रवर्ततीच ॥ ५ ॥ मगशिष्यवाडवेळ ॥ लाहूनिइं-
द्रियांचेंबळ ॥ गुरूतेवाचाबरळ ॥ विनवीतअसे ॥ ६ ॥ उठिलाआनंदभरित ॥ गुरू-
सिप्रदक्षिणाकरित ॥ चरणावरीमस्तकठेवित ॥ वेळोवेळां ॥ ७ ॥ मनप्रेमरसेंभरलें ॥
दोन्हीकरसंपुटजोडिले ॥ मगकांहींएकबोलणेंआरंभिलें ॥ शिष्यराजें ॥ ८ ॥ जय-
जयाजीअनाथबंधु ॥ जयजयाजीकरुणासिंधु ॥ तुमचामहिमाप्रसिद्धु ॥ राजयो-
गिया ॥ ९ ॥ जेंअनादिहारवलें ॥ मीमजचिहोतेंचोरिलें ॥ तेंमातेंभेटविलें ॥ श्री-

गुरुरायें ॥ १० ॥ तुझियाकृपादृष्टीं ॥ झालीमजअपरोक्षवस्तुसीभेटी ॥ उपमानाहीं
सृष्टी ॥ तयामहासुखाची ॥ ११ ॥ तुझियाउपकारा ॥ उत्तीर्णनव्हेगादातारा ॥ अ-
र्पिजेतिसंभूतिसंभारा ॥ नानावस्तु ॥ १२ ॥ ब्रह्मकालत्रयींअबाधित ॥ नानावस्तु
त्यानाशिवंत ॥ तेणेंहोयउत्तीर्णत्व ॥ ऐसेंकेविंघडे ॥ १३ ॥ एकेंदिधलाकल्पतरू ॥
तयासीदीजेदर्पणींचाहारू ॥ तेणेंतोकायगव्हारू ॥ उत्तीर्णहोईल ॥ १४ ॥ चिंताम-
णीचियासाठीं ॥ देइजेफुटकीकाचवटी ॥ तयाउत्तीर्णपणाच्यागोष्टी ॥ कायकरूंये-
तील ॥ १५ ॥ अहंतेचेंकाबिरें ॥ जयाचियादृष्टिउत्तरे ॥ तयासद्गुरूसीउत्तीर्णचतुरें ॥
कैंचेंहोइजे ॥ १६ ॥ पशूसीसिंहाभिधान ॥ रंकासीराणेपण ॥ जीवासिशिवपण ॥
गुरूचेनिप्रसादें ॥ १७ ॥ ह्मणोनितनुमनधन ॥ गुरूसीकीजेसमर्पण ॥ तरीचहोइ-
जेउत्तीर्ण ॥ कांहींएक ॥ १८ ॥ अहोभक्तिभावगुरुवर्या ॥ हेंनेणोनिजोप्राणिया ॥
गुरूसीनभजेतोऋणिया ॥ जायअधोगती ॥ १९ ॥ नाशिवंतहेउपचार ॥ गुरूसी
वंचितीजेनर ॥ तेपाहुणेहोतीअविचार ॥ रौरवाचे ॥ २० ॥ आतांअसोहेमाझीअ-

विद्या ॥ हेळाचींफेडिलीसद्या ॥ जीभवरोगवैद्या ॥ श्रीगुरुराया ॥ २१ ॥ भवरोगें मीवेष्टिलों ॥ देहप्रमाणेंरोडेलों ॥ तोतुवांउपचारिलों ॥ निकियापरी ॥ २२ ॥ अर्धमात्राब्रह्मरसें ॥ मातेंउपचारिलेंकैसें ॥ ब्रह्मगोळकोंदतूअसे ॥ माझेनिपुष्टपणें ॥ २३ ॥ कवणाएकाचियामरणा ॥ आडघालितीसाधुजना ॥ तयाचियाउपकाराउत्तीर्णा ॥ तेणेंकेविंहोइजे ॥ २४ ॥ जन्ममरणाचियाकोडी ॥ चुकतीजयाचियाप्रौढी ॥ तयागुरुदास्याचीगोडी ॥ अनुपम्यकीं ॥ २५ ॥ गुरुकृपेचेंफळलेंपण ॥ हेचितेर्थीचीजाणाखूण ॥ जेंनीतनवेंप्रेमलक्षण ॥ गुरुदास्याविषयीं ॥ २६ ॥ मंत्रयंत्रादिउपदेशिते ॥ गुरुघरोघरींअसतीआइते ॥ परीसंसारमहादुःखातें ॥ फेडूंनशकती ॥ २७ ॥ ह्मणोनिदुर्लभश्रीगुरू ॥ जोपरब्रह्मेंसिकरीसाक्षात्कारू ॥ जयाचियेदृष्टीहेळाचिसंसारू ॥ निरसोनिजाय ॥ २८ ॥ आतांकैवल्याचादानी ॥ तूंचिएकत्रिभुवनीं ॥ संसारदैन्यजयाचेनि ॥ देशधडीहोय ॥ २९ ॥ संसारदुःखविसरलों ॥ मींमहासुखेंनिवालों ॥ तुमचा अनुग्रहपावलों ॥ ह्मणोनीजी ॥ ३० ॥ आतांराउळेंऐसेंकरावें ॥] तेंसुखमागुतेंमज-

द्यावें ॥ तेंचिहोवोनिअसावें ॥ म्यांनिरंतर ॥ ३१ ॥ तेंसुखकिमात्मक ॥ कैसेंजाणावेंम्यांसम्यक ॥ तरीजीकृपापूर्वक ॥ मजनिरूपावें ॥ ३२ ॥ ऐसीप्रार्थनाऐकोन ॥ श्रीगुरूतोचिकामधेन ॥ दुभेवोरसेदाटून ॥ शिष्यवत्सासी ॥ ३३ ॥ मगतोकायबोलिलायोगींद्रु ॥ बारेतूंपूर्णचंद्रू ॥ तुवांमाझाबोधसमुद्रू ॥ कैसाउल्हासविलासी ॥ ३४ ॥ तुझियागुणगणनेसी ॥ उपमानाहींकोणासी ॥ तरीबोलिजेलतेंनिजमानसीं ॥ दृढधरावें ॥ ३५ ॥ तुजमहासुखलाधलें ॥ जेंगुरुदास्यफळलें ॥ जेंअनुभवासीआलें ॥ परब्रह्म ॥ ३६ ॥ जेथेंमनासीनाहींसौरसू ॥ वाचेसीनाहींप्रवेशू ॥ तोभेटलास्वयंप्रकाशू ॥ ब्रह्मानंदू ॥ ३७ ॥ जेंस्थूलनारोड ॥ ठेंगणेंनावाड ॥ तेंमहासुखगोड ॥ ईश्वरस्वरूप ॥ ३८ ॥ जेंपरब्रह्मअखंड ॥ बोलतांवेदासीकुवाड ॥ तेंअनुभवितांहोयकावाड ॥ विषयसुखपैं ॥ ३९ ॥ जेथेंनिद्रानाजागणें ॥ करणेंनाभोगणें ॥ तयासुखासी चाखणें ॥ आपणची ॥ ४० ॥ मीतूंहेकडसणी ॥ जेथेंनाहींकाळींकवणीं ॥ तियेपरमनिर्वाणी ॥ लीनझालासितूं ॥ ४१ ॥ कल्पनेचेंआभाळ ॥ जेथेंविरालेंएकवेळ ॥

तेंचिदाकाशनिर्मळ ॥ तुजप्रकाशिलें ॥ ४२ ॥ हेंमहावाक्याचेंरहस्य ॥ जेंजीवेश्व-
रांचेंसामरस्य ॥ जेणेंउपजेवैरस्य ॥ संसारसुखाचें ॥ ४३ ॥ हाचिशिवशक्तीचासम-
योगू ॥ यातेंचबोलिजेराजयोगू ॥ जेणेंफिटेभवरोगू ॥ हेळामात्रें ॥ ४४ ॥ हेनिर्वि-
कल्पसमाधी ॥ भवरोगादिव्यऔषधी ॥ जेणेंतुटेआधिव्याधी ॥ विषयाचीपैं ॥४५॥हा-
चितुजअलभ्यलाभजाहला ॥ जोपरमात्माभेटला ॥ क्षणएकसुकाळझाला ॥ महा-
सुखाचा ॥४६॥ ऐसीहेब्रह्मस्थिती ॥ येथेंमजव्हावीदृढमती ॥ ऐसीतुझीचित्तवृत्ती ॥
तरीअवधारीजे ॥ ४७ ॥ येविषयींअसेउपावो ॥ जेणेंहोयस्वरूपींसद्भावो ॥ तोचिध-
रींयेरूसांडींवावो ॥ मिथ्याभ्रमू ॥४८॥ व्हावीविषयींविरक्ती ॥ चित्तासीप्रत्यक्वृत्ती ॥
करावीईश्वरभक्ती ॥ अनन्यभावें ॥ ४९ ॥ जोश्रीगुरूचाअनुग्रहीत ॥ तेणेंसेवावा
एकांत ॥ तेथेंचिंतावागुणातीत ॥ परमपुरुष ॥ ५० ॥ जेजेवृत्तीउठी ॥ तेतेदेखिजे
वेगळालीदिठी ॥ तरीकल्पनाहिंपुटी ॥ होऊनिमुरे ॥ ५१ ॥ मनासरिसेंधांवतां ॥ न
तुटेसंसारव्यथा ॥ तेणेंसिवेगळेंहोतां ॥ महासुख ॥ ५२ ॥ जोजोविषयआठवेल ॥

तोतोमिथ्यत्वेंविदारिजेल ॥ तरीसहजचिउपजेल ॥ सुलीनता ॥ ५३ ॥ ह्मणोनिजो
संकल्पउठी ॥ नवजावेंतयापाठीं ॥ वळावीमागुतीदृष्टी ॥ निरालंबीं ॥ ५४ ॥ तेनि-
रालंबनिर्गुण ॥ जीवाचेंजन्मस्थान ॥ ह्मणूनिव्हावेंलीन ॥ तेथेंचिपैं ॥ ५५ ॥ मीब्र-
ह्मयेणेंआकारें ॥ ब्रह्मरूपस्फूर्तीस्फुरे ॥ तेंविचारितांतत्वनिर्धारें ॥ उठेनिरालंबीं ॥५६॥
आपुलियेजन्मभूमिके ॥ वस्तीबहुतेंपुण्यठाके ॥ तेथेंनिमिजेतरीचुके ॥ अधःपतन
॥ ५७ ॥ देहाचेजन्मभूमिकेचें ॥ एवढेंमहिमानसाचें ॥ तरीजन्मस्थानजीवाचें ॥
तेंअगाधमहिमानकीं ॥५८॥ नद्याउगमींस्थिरावती ॥ तरीतेचिसमुद्रहोती ॥ आधा-
रकांनव्हती ॥ आणिकानदीसी ॥ ५९ ॥ तैसाआपुलाउगवू ॥ जरीनसोडिताहा
जीवू ॥ तरीअंगासीयेताथोरावू ॥ ब्रह्मपणाचा ॥ ६० ॥ ह्मणूनीकल्पनेसीमारू ॥
करावाइंद्रियांचासंहारू ॥ तरीजीवब्रह्मासीसिनारू ॥ कैंचाउरे ॥ ६१ ॥ अनुभवाची
एकखुण ॥ जेणेंप्रपंचासीहोयसंहरण ॥ तेथींचीविवंचनासांगेन ॥ तेऐकपातूं ॥६२॥
स्वरूपोन्मुखस्फुरण ॥ हेंमायेचेंलक्षण ॥ अविद्यातेजाण ॥ विपरीतकल्पना ॥६३॥

मनचक्षुरादिकें ॥ इंद्रियेंहींअनेकें ॥ तींसुखदुःखदायकें ॥ अविद्याजनीतें ॥ ६४ ॥ ह्मणूनिकल्पनेच्याग्रासीं ॥ नासेमायाअविद्येसी ॥ तेथेंसंहारइंद्रियांसी ॥ आपैसें होय ॥ ६५ ॥ जैसेंपाणीचोराच्याद्वारीं ॥ वरीलरंध्रदाटिजेजरी ॥ येरेंमोकळेंचपरी॥ धरावीनलगती ॥६६॥ तैसीकल्पनाविराली ॥ तेथेंसंसृतीनिमाली ॥ येथेंआक्षेपींस्फुरली ॥ मजयुक्तिएक ॥ ६७ ॥ सुषुप्तीअवस्थेकल्पना ॥ निःशेषहोयलीना ॥ तरी जीवाचीसंसारणा ॥ कांनचुकेची ॥ ६८ ॥ ऐशाआक्षेपींउत्तर ॥ बोलिजेलसुंदर ॥ तेंऐकतूंचतुर ॥ जेणेंसंदेहफिटे ॥ ६९ ॥ जीवासीसुषुप्तीदशे ॥ कल्पनाकीरनसे ॥ परीअज्ञानननिरसे ॥ तेणेंसंसृतीहोय ॥ ७० ॥ सुषुप्तींआत्मानेणिजे ॥ तैसेंचिहोऊनिअसिजे ॥ तेथेंचिस्वानुभवबोलिजे ॥ कवणेपरी ॥ ७१ ॥ आत्मविषयींअज्ञान॥ जंववरीनव्हेक्षीण ॥ तंवनचुकेजन्ममरण ॥ जीवासीपैं ॥ ७२ ॥ श्रीगुरूचेनिकृपाभरें ॥ फिटेअज्ञानभुररें ॥ मगसच्चिदानंदउरे ॥ परब्रह्मतें ॥ ७३ ॥ सुषुप्तिकाळींकल्पना ॥ अज्ञानामाजीहोयलीना ॥ तेणेंआज्ञानेंशींजाणा ॥ वर्तेआत्मयासी ॥७४॥

तेथेंअज्ञानमरे ॥ ह्मणूनीसंसारनसरे ॥ तरीआक्षेपार्चीउत्तरें ॥ निरर्थकची ॥ ७५ ॥ जीवांवृक्षजाती ॥ निरंतरवर्तेसुषुप्ती ॥ तेथेंकल्पनेसीवस्ती ॥ अज्ञानगर्भीं ॥ ७६ ॥ अनुभवाचीखुणा ॥ तेअनारिसीजाणा ॥ तेथेंअज्ञानसहितकल्पना ॥ विरेस्वरूपीं ॥ ॥ ७७ ॥ श्रीगुरूचेउपदेशें ॥ अज्ञानमरेआपैसें ॥ तेथेंपरब्रह्मप्रकाशे ॥ कल्पनातीत ॥ ७८ ॥ अनुभवाचियाभूमिका ॥ चारीगाशिष्यटिळका ॥ सांगिजेतीत्याऐका ॥ एकाग्रहोऊनी ॥ ७९ ॥ प्रथमजाणविक्षेपता ॥ दुसरीतेगतायाता ॥ तिसरीतेसंश्लिष्टता ॥ चौथीसुलीनताप्राप्तदशेची ॥ ८० ॥ करितांब्रह्माभ्यासू ॥ चित्तासीहोयस्वरूपींसौरसू ॥ तेंसांडूनिकरीहव्यासू ॥ संसारीक ॥ ८१ ॥ मगसावधहोइजे ॥ चित्तासीमायुतीवळविजे ॥ ब्रह्माभ्यासकीजे ॥ तेविक्षिप्तापैं ॥८२॥ गतायातातेऐसी ॥ चित्तस्वरूपींसमरसी ॥ तेथूनिउठेपरीअपैसी ॥ बैसेस्वरूपीं ॥ ८३ ॥ मनस्वरूपीं लाविजे ॥ तेणेंतेथेंचिआसिजे ॥ आनंदेंफुंजोंलागिजे ॥ तेसंश्लिष्टतापैं ॥ ८४ ॥ ब्रह्मींचित्तानिःशेषमुरे ॥ केवळज्ञप्तीचिउरे ॥ सुखाचाफुंजउतरे ॥ तेसुलीनदशा ॥८५॥

ऐसाब्रह्माभ्यासकरिता ॥ भूमिकाजाणवतीसमस्ता ॥ मगअनायासेंतत्वता ॥ पा-
वेयोगिराज ॥८६॥ अथवाइंद्रियेंकांमारावीं ॥ जेथेंधांवतीतेथेंचिधरावीं ॥ तरीसुली-
नतापावावी ॥ रोकडीची ॥ ८७॥ नातींइंद्रियेंनातेंविषयसुखें ॥ तेथेंकवणकवणा-
तेंदेखे ॥ चित्तसुरेमगओळखे ॥ कवणकवणातें ॥ ८८ ॥ मंदमतीचियाआक्षेपा ॥
हाप्रस्तावसांगितलाबापा ॥ येंरांसिकायसेपा ॥ सायासहो ॥ ८९॥ आतांअसोहा
प्रसंगू ॥ तुजनिरोपिलाराजयोगू ॥ हेंस्मरेतोचांगू ॥ बहुतांमध्यें ॥ ९० ॥ निमि-
षोन्मेषाचेंअर्ध ॥ चित्तस्वरूपींहोयसावध ॥ तरीपापराशीहोतीदग्ध ॥ क्षणमात्रें ॥
॥ ९१ ॥ जैसेंस्वप्नींघडेदुरित ॥ तेंप्रबोधींहोयभस्मभूत ॥ तैसेंनिजबोधेंसमस्त ॥ पा-
तकजळे ॥ ९२ ॥ चित्तअवलंबनेंवीण ॥ जरीनराहेस्थिरपण ॥ तरीदेवाचेंसगुण ॥
स्वरूपचिंतावें ॥ ९३ ॥ तेथेंहृदयाच्याशेजारीं ॥ षोडशोपचारेंपूजाकरीं ॥ उपासावा
श्रीहरी ॥ अनन्यभावें ॥ ९४ ॥ रजस्तंभींजैंमैळ ॥ तैंचित्तवेगेंहोयनिर्मळ ॥ मग

निर्गुणींभक्तीप्रबळ ॥ आपसयांहोय ॥ ९५ ॥ निर्गुणींपरमपुरुषीं ॥ जीवाऐक्यहो-
यसेखीं ॥ तयेमहासुखीं ॥ समरसेतो ॥ ९६ ॥ नातरीअष्टांगयोगें ॥ कांभक्तिप्रसंगें
॥ जीवपरमात्मसंगें ॥ तदात्मतापावे ॥ ९७ ॥ तंवशिष्यविनविजे ॥ जीवशब्दें
कायबोलिजे ॥ ब्रह्महेंनांवठेविजे ॥ कवणासीजी ॥ ९८ ॥ परमात्मातोकवण ॥ स-
गुणकींनिर्गुण ॥ तोकैसाकिंलक्षण ॥ सांगावेंजी ॥ ९९ ॥ मायातेकवणशक्ती ॥
तियेसींकैसीस्वरूपस्थिती ॥ अविद्येचींकैसीरीती ॥ किमाश्रयते ॥ १०० ॥ प्रपंच
कवणेंनिर्मिला ॥ कासयाचाउभारला ॥ जिवासीसंसारनाथिला ॥ किंनिमित्तजी ॥
॥ १०१ ॥ जीहेप्रश्ननिरूपावे ॥ माझेमनोरथपुरवावे ॥ मातेंसर्वज्ञकरावें ॥ कृपानि-
धी ॥ २ ॥ ऐसीशिष्याचीविनंती ॥ ऐकोनिश्रीगुरुकायबोलती ॥ श्रोतींअवधारा-
वेंचित्तीं ॥ ह्मणेमुकुंदराज ॥१०३॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादे
स्वानुभवाद्दतिकरणंनामद्वितीयप्रकरणंसमाप्तम् ॥ २ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ७ ॥
श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ऐकेंशिष्यशिरोमणी ॥ धन्यधन्यतुझीवाणी ॥
आठवींयेथींच्याप्रश्नीं ॥ परमपुरुषतो ॥ १ ॥ स्वरूपांबरींनिर्गुणीं ॥ उमटती

जीवेश्वराच्याश्रेणी ॥ तेथींचीकरावीउपलवणी ॥ स्वानुभवेंकीं ॥ २ ॥ पाथरवटा-चीटांकी ॥ जरीझालीतिखीनिकी ॥ तथापिकरूंनयेमौक्तिकीं ॥ रंध्रशलाका ॥ ३ ॥ तैशादेशवळायुक्ती ॥ घेऊंनयेब्रह्मसंवितीं ॥ तेथेंविवेकाचीसंपत्ती ॥ निकीव्हावीला-गे ॥ ४ ॥ ह्मणूनिविवेकाचेकान ॥ करूनिऐकनिरूपण ॥ अनुक्रमेंतुझेप्रश्न ॥ सां-गिजेती ॥ ५ ॥ जेंशक्तिचक्रासीवेगळ ॥ जेंज्ञप्तिमात्रकेवळ ॥ तेंनिजानंदनिर्मळ ॥ परब्रह्मजाणावें ॥ ६ ॥ दृष्यद्रष्टादर्शन ॥ हेत्रिपुटीजेथेंक्षीण ॥ तेंपरब्रह्मजाण ॥ अ-निर्देश्य ॥ ७ ॥ ज्ञाताज्ञानज्ञेय ॥ हेंजेथेंनाहींत्रितय ॥ तेंपरब्रह्मअप्रमेय ॥ जाणावेंपैं ॥ ८ ॥ ज्ञानह्मणूंतरीनाहींजाणिव ॥ अज्ञान ह्मणूंतरीनाहींनेणिव ॥ अभावह्मणूं तरीनवलठेव ॥ आनंदाची ॥ ९ ॥ अभावह्मणिजेतेंशून्य ॥ शून्यवादीयाचेंमततेंज-घन्य ॥ ह्मणूनिजगींतेचिगाधन्य ॥ ब्रह्मविदजे ॥ १० ॥ आहेह्मणूंतरीकैसेनिघ्यावें ॥ नाहींह्मणूंतरीकैसेनिसांडावें ॥ असोहेंब्रह्मअनुभवावें ॥ जयाचेंतेणेंचि ॥ ११ ॥ जें निद्रिस्थातेंचेववी ॥ चेइलीयातेंजाणवी ॥ जागलीयातेंभोगवी ॥ परीअक्रियतें ॥ १२ ॥

स्फटिकशिळेचेंपोट ॥ जैसेंनिरंतरनिघोट ॥ तैसेंचैतन्यएकदाट ॥ परब्रह्मतें ॥ १३ ॥ नातरीगगनाऐसेंपोकळ ॥ व्यापकपरीव्याप्यासिवेगळ ॥ निजप्रकाशेंसोज्वळ ॥ आपणपैंची ॥ १४ ॥ ब्रह्माविष्णुमहेश्वर ॥ करितांशिणतीनिजव्यापार ॥ मगसेवि-तीविश्राममंदिर ॥ परब्रह्मतें ॥ १५ ॥ जेथेंविद्यानाअविद्या ॥ जेंअनुपम्यस्वसंवेद्या ॥ तेंजाणावेंसुविद्या ॥ ब्रह्मस्वरूपतूं ॥ १६ ॥ झालापांसर्वेश्वरू ॥ धरिलाजाणिवे-चाअहंकारू ॥ तरी तोहीनेणेपारू ॥ तयास्वरूपाचा ॥ १७ ॥ ह्मणूनीअहंकारगळे ॥ आणिकल्पनामावळे ॥ तरीचब्रह्मआकळे ॥ स्वानुभवासी ॥ १८ ॥ ब्रह्मगोळका-चेंसहस्र ॥ व्यापूनीसबाह्यांतर ॥ आसकेंचिउरलेंनिरंतर ॥ ब्रह्मस्वरूपजें ॥ १९ ॥ गगनींनाथिलेंआभाळ ॥ तैसेंब्रह्मींमायापडळ ॥ तेंविरालियाकेवळ ॥ ब्रह्मचिअसे ॥ २० ॥ ब्रह्मादिकसकळें ॥ रजस्वलाव्यालीदिसाळें ॥ तियामायादेवीसीनातळे ॥ परब्रह्मतें ॥ ॥ २१ ॥ तेंध्यानेंवीणध्यायिजे ॥ चिंतनेंवीणचिंतिजे ॥ जाणणेंवीणजाणिजे ॥ परब्र-ह्मतें ॥ २२ ॥ हेंपरब्रह्मनिर्गुण ॥ सर्वेश्वराचेंनिजस्वरूपजाण ॥ मूळमायेसीअधि-

ष्ठान ॥ पूर्णचैतन्यजें ॥ २३ ॥ मायाब्रह्मींचाविवर्त ॥ ऐसेंबोलेवेदांतसिद्धांत ॥ जो उपनिषदांचामथितार्थ ॥ प्रमाणसिद्ध ॥ २४ ॥ वेदविरुद्धमत ॥ तेंपाखडंजाण निश्चित ॥ ह्मणोनिसांडींतेअपसिद्धांत ॥ विवर्तऐक ॥ २५ ॥ ब्रह्मनिर्विकार जैसें ॥ तैसेंअसतचिअसे ॥ तेथेंअन्यथाआभासभासे ॥ तोतद्विवर्तगा ॥ २६ ॥ निजाकारेंविचरत ॥ रविप्रकाशेंअसेवर्तत ॥ तेथेंजळाभासभासत ॥ तोतद्विवर्तजैसा ॥ २७ ॥ नातरीजैसादोरू ॥ तेथींचानमोडेआकारू ॥ नाहींतोचिआभासेथोरू ॥ महासर्पजैसा ॥ २८ ॥ ब्रह्मतेंउपमारहित ॥ तेथेंकायसेपांदृष्टांत ॥ परीएकदेशीहो- यउचित ॥ बुझावयाउद्देश ॥ २९ ॥ असोआदिब्रह्मींचाविवर्त ॥ तेथेंगुणसाम्यऐ- सासंकेत ॥ अनुवादेसांख्यसिद्धांत ॥ अतिचतुरजो ॥ ३० ॥ हेगुणत्रयाचीसा- म्यता ॥ ईश्वराचीउन्मनीअवस्था ॥ तेंचिचैतन्यअधिष्ठिता ॥ बोलिजेमहामाया ॥ ॥ ३१ ॥ महामायेचेंलक्षण ॥ तेंशुद्धसत्वात्मकजाण ॥ स्वस्वरूपाचेंअनुसंधान ॥ परब्रह्मतें ॥ ३२ ॥ सत्वगुणाचीक्षोभकदशा ॥ महामायायेणेंनांवेंऐसा ॥ आभासें

मिथ्याभूतठसा ॥ तोब्रह्मविवर्तगा ॥३३॥ मीब्रह्मयेणेंआकारें ॥ ज्ञानरूपस्फूर्तीस्फुरे ॥ तीओळखावीचतुरें ॥ महामाया ॥३४॥ ब्रह्मजैसेंपरिपूर्ण ॥ तदाकारेंस्फुरण ॥ तये मायेसीमर्यादाकवण ॥ करीलबारे ॥ ३५ ॥ मायेचीदुर्घटता ॥ तेचिहेजाणावीजा- णता ॥ जेकेवळभासेतद्वत्ता ॥ नाथिलीची ॥३६॥ ह्मणूनिदुर्घटत्वहेंभूषण ॥ माये- सीनव्हेदूषण ॥ तीब्रह्मींअसेघटमान ॥ तरीमायानव्हेती ॥ ३७ ॥ हेंनघडतेठायीं घडे ॥ मगदाखवीआपुलेपवाडे ॥ जेभोजेंनाचवीकोडें ॥ ब्रह्मादिकांतें ॥ ३८॥ सृ- ष्ट्यादिव्यापार ॥ जोकरीजगदीश्वर ॥ तोहीमायेचाबडिवार ॥ ऐसाजाणतूं ॥३९॥ हेअसंभवनीय ॥ मायाअनिर्वचनीय ॥ मिथ्याचपरिवाय ॥ आभासतसे ॥ ४० ॥ तूंऐसेंम्हणसी ॥ मायाअनिर्वचनीयकैसी ॥ तरीउत्तरार्धीबुझसी ॥ अनायासें ॥४१॥ अहोब्रह्मआपणातें ॥ मीब्रह्मऐसेंनह्मणतें ॥ तरीब्रह्मींचेंकायउणेंहोतें ॥ ब्रह्मपणगा ॥ ४२ ॥ ह्मणूनिमिथ्याभूतमाया ॥ विश्वमायामयजाणूनियां ॥ तरीब्रह्मतेंअद्वया ॥ कांनह्मणावें ॥ ४३ ॥ जेंमिथ्यात्वेंकार्यअसे ॥ साचसारखेंआभासे ॥ गगनींगंधर्व-

नगरजैसें ॥ नाथिलेंची ॥ ४४ ॥ ऐसीमायाउठिली ॥ तेपरब्रह्मींअधिष्ठिली ॥ तेंप्र-
कृतीबोलिली ॥ सांख्यमतें ॥ ४५ ॥ हेमायामूळप्रकृती ॥ परमपुरुषाचीनिजशक्ती ॥
तियेसीतेणेंसीसंगती ॥ तेअवधारीजो ॥ ४६ ॥ घटजोजोनिपजे ॥ तोतोआधींच
गगनेंव्यापिजे ॥ तैसेंजेंजेंतत्वनिपजे ॥ तेंतेंव्यापिजेचैतन्यें ॥४७॥ नातरीउठतिया
तरंगातें ॥ जळआधींचव्यापूनिवर्ते ॥ तैसेस्फूर्तीयेमायेतें ॥ व्यापिलेंपरब्रह्में ॥४८॥
जेणेंमायेतेंव्यापिलें ॥ तेंसगुणब्रह्मबोलिलें ॥ येरजेंअशेषउरलें ॥ केवळब्रह्म ॥ ४९ ॥
जेणेंमायाअधिष्ठिजे ॥ तेंब्रह्ममायोपाधिकबोलिजे ॥ मायाशबलऐसेंह्मणिजे ॥ तये
तेंचिगा ॥ ५० ॥ तेंब्रह्मसगुण ॥ तोचिपरमात्माजाण ॥ परमपुरुषऐसीखुण ॥ तेथें-
चिबोलिजे ॥ ५१ ॥ परमपुरुषाचेंलक्षण ॥ तेंमूळप्रकृतीसीभिन्न ॥ हेंकीजेलकथन ॥
तेंऐकपांतूं ॥ ५२ ॥ मूळप्रकृतीआंतूं ॥ पुरुषसाक्षित्वेंअसेवर्ततू ॥ तियेतेंजाणतूं ॥
निजप्रकाशें ॥५३॥ तेसाभासतोनिराभास ॥ तेंप्रकाश्यतोस्वप्रकाश ॥ तथापिअ-
नादिसवास ॥ तयांप्रकृतिपुरुषांसी ॥ ५४ ॥ तेवेद्यतोवेत्ता ॥ तेंज्ञेयतोज्ञाता ॥ परी

नवलअभिन्नता ॥ तयादोघांची ॥ ५५ ॥ पुरुषप्रकृतितेजाणे ॥ आपुलेनिसर्वज्ञप-
णें ॥ तियेसीनेणवेपरिसणें ॥ तेणेंपुरुषेंसी ॥ ५६ ॥ हाअनादिसिद्धरोळू ॥ जोप्र-
कृतीपुरुषांचामेळू ॥ एकावीणएकासीवेळू ॥ नफिटेक्षणभरी ॥ ५७ ॥ वर्णव्यक्तीर-
हितें ॥ प्रकृतीपुरुषेंदोघेंअमूर्तें ॥ त्यांचियास्वरूपानिर्धारातें ॥ जाणस्वानुभवें ॥५८॥
हापुरुषपरमात्मा ॥ स्वयंज्योतीविज्ञानात्मा ॥ येणेंअनुगृहीतजीवात्मा ॥ तोजाणे
पुरुषातें ॥ ५९ ॥ प्रकृतीचेनिदृश्यपणें ॥ दृष्ट्यापुरुषालागेजाणणें ॥ अनुभवीयोया-
खुणें ॥ जाणेलगा ॥६०॥ हाज्ञाननिग्रहीपरमेश्वर ॥ सर्वात्मानिर्विकार ॥ तयास्व-
रूपाचाविसर ॥ कदाचिनाहीं ॥६१॥ प्रवृत्तिनिवृत्तिमायेची ॥ करावयासमर्थहाची ॥
तेथेंहरिहरब्रह्मादिकांची ॥ मातकायसी ॥ ६२ ॥ ब्रह्माविष्णुमहेश्वर ॥ हेश्रीप्रभूचे
अवतार ॥ तथापितेआज्ञाधार ॥ तयापरेशाचे ॥ ६३ ॥ मायेचेगुणत्रय ॥ तेब्रह्मा-
दिदेवत्रय ॥ करितीसृष्ट्यादिककार्य ॥ आज्ञेश्रीपतीचिया ॥ ६४ ॥ आणीकयां-
चाव्यापार ॥ करावयाससमर्थनव्हेइतर ॥ ह्मणूनिगोसावीसर्वेश्वर ॥ ब्रह्मादिकां-

सी ॥ ६५ ॥ अहोसमस्तमायेतें ॥ सगुणब्रम्हचेष्टतें ॥ ह्मणूनिसर्वेश्वरआणिकातें ॥ ह्मणूंचिनये ॥६६॥ तेणेंसर्वेश्वरेंअवलोकिली ॥ मायामहत्तत्वातेंव्याली ॥ सृष्टीव्हावयाचीइच्छाझाली ॥ तेंमहत्तत्वगा ॥६७॥ जेंमायेचेंशुद्धत्व ॥ तेंचिओतींवमहत्तत्व ॥ जेथरजतमाचेंगूढत्व ॥ वर्तेसत्वगर्भी ॥ ६८ ॥ हेंगुणक्षोभिणीमाया ॥ देवाचेंकारणदेहजिया ॥ घडविलेंमहाप्रळया ॥ रुद्राकरवीं ॥ ६९ ॥ तेसर्वेश्वरेंअधिष्ठित ॥ त्रिविधअहंकाराप्रसवत ॥ मायागुणींचेष्टित ॥ प्रकटली ॥ ७० ॥ सात्विकराजस तामस ॥ त्रिविधअहंकारजाणजस ॥ तेथेंशक्तित्रयाचाविकास ॥ दिसेअनुक्रमें ॥ ७१ ॥ सात्विकअहंकारींज्ञानशक्ती ॥ राजसींवर्तेक्रियाशक्ती ॥ तामासींअसेद्रव्यशक्ती ॥ निरंतरपैं ॥७२॥ सर्वेश्वरूअवलोकित ॥ द्रव्यशक्तीसमवेत ॥ तामसअहंकारप्रसवत ॥ पंचमहाभूतें ॥७३॥ तामसअहंकारगगनातें ॥ गगनेंव्यापिलेंपवनातें ॥ तोपवनदहनातें ॥ प्रसवताझाला ॥७४॥ दहनव्यापिलाउदकातें ॥ उदकव्यापिलेंपृथ्वीतें ॥ यापरीपंचमहाभूतें ॥ जनितींझालीं ॥७५॥ शब्दविषयगगनीं ॥ स्पर्शविषयपवनीं ॥

रूपवारेदहनीं ॥ विशेषगुण ॥ ७६ ॥ आपाचाविषयरस ॥ पृथ्वीचागंधजाणजस ॥ कार्यकारणभावेंप्रवेश ॥ दिसेअन्यगुणांचा ॥७७॥ तंवचैतन्यनाथअधिष्ठित ॥ क्रियाशक्तिसमायुक्त ॥ राजसअहंकारप्रसवत ॥ पंचदशतत्वें ॥ ७८ ॥ व्यानउदान समान ॥ प्राणआणिअपान ॥ एवंपंचदशतत्वांचागुण ॥ एकत्रसंभूत ॥७९॥ श्रोत्रत्वक्चक्षुजिव्हाघ्राण ॥ हेंज्ञानेंद्रियपंचकजाण ॥ कर्मेंद्रियपंचकसांगेन ॥ तेंऐक पांतूं ॥८०॥ वाचापाणीपाद ॥ चौथेंशिश्नपांचवेंगुद ॥ हेंकर्मेंद्रियपंचकवृंद ॥ तुजनिरूपिलें ॥ ८१ ॥ मगसात्विकअहंकारें ॥ ज्ञानशक्तीचेसहकारें ॥ अंतःकरणपंचकवारें ॥ जन्मलेंकैसें ॥ ८२ ॥ एकचिअंतःकरण ॥ चतुर्थाभेदेंभिन्न ॥ मनबुद्धीचित्तअहंकार जाण ॥ येणेंचिन्यायें ॥ ८३ ॥ सात्विकअहंकारतत्वेंजनिलीं ॥ तींभोगसाधनें बोलिलीं ॥ कर्ताभोक्ताह्मणितलीं ॥ तत्त्वविदीं ॥ ८४ ॥ राजसअहंकारतत्वजनित ॥ श्रोत्रादितत्वचेचासंघात ॥ तोसाधनशब्देंविख्यात ॥ सकलविषयीं ॥ ८५ ॥ तामसअहंकाराचीसृष्टी ॥ तेभोग्यसाध्यऐसीगोष्टी ॥ कार्यभोग्यहेपरिपाठी ॥ तेथें

विवर्तें ॥ ८६ ॥ एवंअहंकारेंत्रिविधें ॥ तत्वेंजनिलींविविधें ॥ तियेत्रिपुटीयेणेंशब्दें ॥ बोलिजेती ॥ ८७ ॥ ज्ञाताज्ञानज्ञेय ॥ भोक्ताभोगणेंभोग्य ॥ कर्ताकारणकार्य ॥ ऐसीहेत्रिपुटी ॥ ८८ ॥ अंतःकरणभोक्ता ॥ इंद्रियांसीभोगसाधनता ॥ पंचभूतांसीं भोग्यता ॥ विषयरूपत्वें ॥ ८९ ॥ एकैकभोक्तासाधक ॥ तिहींसाधनांचामेळा पंचक ॥ करूनिप्रवेशलानिःशंक ॥ एकैकभूतीं ॥ ९० ॥ त्यांपरस्परानुप्रवेश ॥ सांगिजेलतोऐकजस ॥ ऐकूनिधरीजस ॥ निजमानसीं ॥ ९१ ॥ अंतःकरणव्यानाधारें ॥ श्रोत्रइंद्रियांचेनिद्वारें ॥ वाचासहितसंचरे ॥ शब्दगुणआकाशीं ॥ ९२ ॥ मनसमानाचेनियोगें ॥ त्वचेंद्रियाचेनिभोगें ॥ पाणींद्रियसहितरिघे ॥ स्पर्शगुणपवनीं ॥ ९३ ॥ बुद्धिउदानाचेनिबडिवारें ॥ चक्षुइंद्रियांचेनिआधारें ॥ पादेंद्रियसहितबारे ॥ रूपगुणतेजीं ॥ ९४ ॥ चित्तप्राणाचेनिबळें ॥ जिव्हेंद्रियाचेनिमेळें ॥ शिश्नसहितमिळे ॥ रसगुणआपीं ॥ ९५ ॥ अहंकारअपानींवसे ॥ प्राणाचेनिसहवासें ॥ वायुसहितप्रवेशे ॥ गंधगुणपृथ्वीसी ॥ ९६ ॥ एवंविषयरूपभूतांसी ॥ चारी

चारीमिळालेएकासी ॥ पांचांचींपंचवीसऐसीं ॥ जाहलींमहाभूतें ॥ ९७ ॥ पंचविषयपंचभूतें ॥ तियेतामसाहंकारजनितें ॥ ह्मणोनितत्वेंसमस्तें ॥ मिळालींतेथेंचि पैं ॥ ९८ ॥ होतींअतिसूक्ष्मअव्यक्तें ॥ जींपंचमहाभूतें ॥ तींपावलींस्पष्टदशेतें ॥ परस्परानुमेळें ॥ ९९ ॥ एवंपरस्परानुप्रवेश ॥ जेतत्वेंसीपंचधासहवास ॥ हाईश्वर इच्छामायाविकाश ॥ विस्तारझाला ॥ १०० ॥ याप्रसंगानंतरें ॥ श्रीमुकुंदमुनिचे दातारें ॥ प्रपंचविस्तारिलासर्वेश्वरें ॥ कैसातोअवधारिजे ॥ १०१ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादेतत्वसृष्टिकथनंनामतृतीयप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ३ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ मगश्रीपरमपुरुषें ॥ आपुलेनिइच्छावशें ॥ द्विधाकेलीं अशेषें ॥ तियेंपंचमहाभूतें ॥ १ ॥ यामध्येंएकाभागाचा ॥ तयापंचविसांकळांचा ॥ लिंगदेहसर्वेश्वराचा ॥ आरंभिताझाला ॥ २ ॥ जींतत्वेंपंचवीस ॥ तींहिरण्यगर्भाचेअंश ॥ लिंगशरीरसाभास ॥ एकदेवाचें ॥ ३ ॥ श्रोत्रदिशात्वचापवन ॥ चक्षुसूर्यजिव्हावरुण ॥ अश्विनौदैवतेंघ्राण ॥ हिरण्यगर्भाचें ॥ ४ ॥ वाचावन्हीपाणी

सुरपति ॥ पादवामनशिश्नप्रजापती ॥ गुदेंद्रियतोंनैर्ऋती ॥ प्रसिद्धजाणावा ॥ ५ ॥
जयांब्रह्मांडींविहरण ॥ तेचिप्रसिद्धपंचप्राण ॥ दशधाभेदेंभिन्न ॥ सप्तचक्रेंसप्तस्कंधजे
॥ ६ ॥ प्रथमजाणावाआवस्कंध ॥ वायुभूमीपासूनप्रसिद्ध ॥ मेघपर्यंतस्वतःसिद्ध॥
ओळखावा ॥ ७ ॥ प्रवस्कंधदुसरा ॥ मेघापासूनिअवधारा ॥ सूर्यापर्यंतखरा ॥
व्याप्तूनीअसे ॥ ८ ॥ तिसराउद्वस्कंध ॥ सूर्यापासूनिविशद ॥ चंद्रमापर्यंतभेद ॥
ओळखावा ॥ ९ ॥ सहस्कंधचवथा ॥ चंद्रमंडळापासोनितत्वता ॥ नक्षत्रपर्यंतप-
हातां ॥ विस्तारलाजो ॥ १० ॥ विवस्कंधपांचवा ॥ नक्षत्रापासूनिजाणावा ॥ श-
निपर्यंतबरवा ॥ विस्तारलाजो ॥ ११ ॥ पष्ठमपरास्कंध ॥ शनिपासूनित्याचावेध॥
सप्तऋषीपर्यंतभेद ॥ प्रसिद्धजाणावा ॥ १२ ॥ परीवाहस्कंधसातवा ॥ सप्तऋषीपा-
सूनिसुहावा ॥ ध्रुवपर्यंतजाणावा ॥ मिळोनिअसे ॥ १३ ॥ अंतःकरणतोंविष्णु ॥
चंद्रमातोमन ॥ बुद्धीकमलासन ॥ हिरण्यगर्भाचि ॥१४॥ चित्ततोनारायण ॥ अ-
हंकारगौरीरमण ॥ एवंपंचवीसतत्वाचागुण ॥ लिंगदेहप्रभूचा ॥ १५ ॥ हेंसूक्ष्मभू-

॥१६॥

तांचेंदळवाडें ॥ लिंगदेहईश्वराचेफुडें ॥ तथापिविषयसुखनातुडे ॥ स्थूळदेहावीण ॥१६॥
तंयास्थूळदेहाचेंनिर्माण ॥ नाहींपंचीकृतभूतींविण ॥ म्हणूनिभूतांचेंपंचीकरण ॥
देवेंआरंभिलें ॥ १७ ॥ एकैकभूतपंचधाकीजे ॥ पांचहीपांचांठायींमेळविजे ॥ हापं-
चीकृतप्रकारबोलिजे ॥ वेदांतशास्त्रीं ॥ १८ ॥ तोपंचीकृतप्रकार ॥ करिताझालाज-
गदीश्वर ॥ तेथींचासांगिजेलनिर्धार ॥ तोऐकजसू ॥ १९ ॥ सर्वेश्वरेंअवलोकिलें ॥
गगनपंचधाविभागिलें ॥ तेंअंतःकरणरूपेंराहिलें ॥ आपणपैंचि ॥ २० ॥ व्यानां-
शेंवायूसीं ॥ श्रोत्रांशेंतेजासीं ॥ वाचाआपींशब्दपृथ्वीसीं ॥ गगनमिळतेंझालें
॥ २१ ॥ पवनमनोरूपें ॥ आकाशींसमर्पे ॥ समानांशेंआपणपें ॥ अधिष्ठिताझा-
ला ॥ २२ ॥ त्वचांशेंपावकीं ॥ पाणींद्रियेंउदकीं ॥ स्पर्शांशेंपृथ्वीयेसिकीं ॥ वायु
मिळताझाला ॥२३ ॥ तेजबुध्याकारें ॥ आकाशींसंचरे ॥ पवनींप्रवेशेबारे ॥ उदा-
नरूपें ॥ २४ ॥ चक्षुरूपराहिलेंआपणपां ॥ पादेंद्रियमिळालेंआपा ॥ रूपांशेंपृथ्वी-
सिपां ॥ तेजमिळतेंझालें ॥ २५ ॥ उदकचित्तांशें ॥ आकाशींप्रवेशे ॥ पवनींसम-

रसे ॥ प्राणरूपें ॥ २६ ॥ जिव्हांशेंतेजासी ॥ आपणपांस्थिरावलेंशिश्नेसीं ॥ रसांशें पृथ्वीसी ॥ आपमिळतेंझालें ॥ २७ ॥ अहंकारेंधरणी ॥प्रवेशलीगगनीं॥अपानरूपेंपवनीं॥ मिळतीझाली ॥ २८ ॥ घ्राणेंद्रियेंतेजासीमिळाली ॥ गुद्रेंद्रियेंआपणासींप्रवेशली ॥ गंधरूपेंनिजस्थानींराहिली ॥ धरित्रीहे ॥ २९ ॥ यापरीपंचीकृतें ॥ स्थूलपंचमहाभूतें ॥ गुणकर्मधर्मसहितें ॥ निपजतींझालीं ॥ ३० ॥ कवणभूताचेकवण ॥ कर्म धर्मगुण ॥ तेसांगेनविवंचून ॥ ऐकपांतूं ॥ ३१ ॥ सच्छिद्रताहाधर्म ॥ अवकाशप्रधानकर्म ॥ शब्दगुणब्रह्मवर्म ॥ आकाशींचें ॥ ३२ ॥ शब्दस्पर्शहेगुण ॥ चांचल्यताहाधर्मजाण ॥ वहनादिककर्मकरण ॥ वायूचेंपैं ॥ ३३ ॥ शब्दस्पर्शरूप ॥ हेतेजींगुणत्रयाचाआरोप ॥ उष्णत्वहाधर्मदेख ॥ कर्मपचनादिक ॥ ३४ ॥ शब्दस्पर्श रूपरस ॥ आपींहेगुणसमरस ॥ द्रव्यत्वधर्मबहुवस ॥ क्रूदनादिक ॥ ३५ ॥ शब्द स्पर्शरसरूपगंध ॥ हेगुणपृथ्वीचेप्रसिद्ध ॥ कठिणत्वधर्मकर्मस्वतःसिद्ध ॥ धारणादिक ॥ ३६ ॥ कारणभूतांचेगुण ॥ कार्यांनुरूपवर्ततीजाण ॥ जैसेंजळींचेंसार्द्रपण ॥

वर्तेतरंगासवें ॥ ३७ ॥ एकैकभूतींएकएक ॥ विशेषगुणमुख्यनायक ॥ अन्यभूतांचेआगंतुक ॥ वर्ततीकारणत्वें ॥ ३८ ॥ शब्दगुणअसेआकाशीं ॥ ह्मणूनिवेद्यश्रोत्रेंद्रियासी ॥ गगनापासूनिजन्मवायुसी ॥ ह्मणूनिद्विगुणतो ॥ ३९ ॥ शब्दस्पर्श गुणवायुसी ॥ ह्मणोनिवेद्यश्रोत्रत्वचेसी ॥ वायूपासावजन्मतेजासी ॥ ह्मणूनित्रिगुणतें ॥ ४० ॥ शब्दस्पर्शरूपहेगुणतेजासी ॥ ह्मणूनिवेद्यश्रोत्रत्वचाचक्षूसी ॥ तेजापासावजन्मआपासी ॥ तेचतुर्गुणगा ॥ ४१ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसहेगुण ॥ आपासीह्मणूनिदृश्यपण ॥ श्रोत्रत्वचाचक्षुजिव्हाजाण ॥ जळासिगा ॥ ४२ ॥ उदकापासूनिजन्मली ॥ ह्मणूनिगुणपंचकेंआथिली ॥ इंद्रियपंचकासीवेद्यझाली ॥ धरित्रीहे ॥ ४३ ॥ आपुलेनिइच्छामात्रें ॥ पंचभूतेंविचित्रें ॥ कालवूनिरसतन्मात्रें ॥ कर्दमकेला ॥ ४४ ॥ असोहींस्थूळमहाभूतें ॥ सर्वेश्वरेंकेलींपंचीकृतें ॥ मगस्थूळदेहअनंतें ॥ निर्मिलाकैसा ॥ ४५ ॥ महातेजाचेनिप्रभावें ॥ कर्दमशोषिलास्वभावें ॥ मगनिर्मिलेंदेहभावें ॥ ब्रह्मांडहें ॥ ४६ ॥ देवतामयलिंगदेह ॥ तयाचेंस्थूळशरीर-

गृह ॥ ह्मणूनिदेवेंअवयवसमूह ॥ रचिलेंब्रह्मांडहें ॥ ४७ ॥ सप्तपाताळतेचरण ॥ ते-
थेंत्रिविक्रमाचेंअधिष्ठान ॥ तेथींचीविवंचनासांगेन ॥ तेऐकपांतूं ॥ ४८ ॥ सातवें
पाताळतेंतळ ॥ विराटपुरुषाचेंपादतळ ॥ प्रपदतेंरसातळ ॥ जाणावेंपैं ॥ ४९ ॥ गु-
ल्फद्वयतेंमहातल ॥ पोटरियातलातल ॥ सुतलतेंजानुयुगुल ॥ विश्वरूपाचें ॥५०॥
वितलआणिअतल ॥ हेंजाणावेंऊरुयुगुल ॥ कटिप्रदेशांतमहीतल ॥ ओळखावें
॥ ५१ ॥ तृणवृक्षगुल्मलता ॥ त्यारोमावलीसमस्ता ॥ गंगादिनानासरिता ॥ त्या
नाडिचक्रें ॥ ५२ ॥ सप्तहीसागर ॥ तेंदेवाचेंउदर ॥ तेथेंवडवानळतेंजठर ॥ वन्ही
जाणावा ॥ ५३ ॥ नाभिस्थानतेंनभमंडळ ॥ ज्योतिर्लोकतेंवक्षस्थळ ॥ महर्लोककं-
ठनाळ ॥ विराटाचें ॥ ५४ ॥ जनलोकतेंवदन ॥ तपोलोकतेंललाटस्थान ॥ म-
स्तकब्रह्मभुवन ॥ सत्यलोकपैं ॥ ५५ ॥ इंद्रलोकतेहात ॥ इंद्रासीअधिष्ठानजेथ ॥
दिशांचापोकळपंथ ॥ तींकर्णरंध्रें ॥ ५६ ॥ तरणीचेंमंडळ ॥ तेंजाणावेंनेत्रयुगुल ॥
तेथेंचक्षुरिंद्रियविशाळ ॥ सूर्यासारखें ॥ ५७ ॥ पुत्रकलत्रस्नेहदांत ॥ यमदाढाउद्य-
त ॥ वरुणलोकविख्यात ॥ तेजिव्हाजाणावी ॥ ५८ ॥ प्रजापतिलोकतेंशिश्न ॥
निरयलोकगुदस्थान ॥ जलवृष्टीरेतजाण ॥ विराटपुरुषाचें ॥ ५९ ॥ एकाचिदेहामा-
झारी ॥ जैसीकृमींचीभरोवरी ॥ तेणेंसमस्तेंसीचतुरीं ॥ एकचीबोलिजे ॥६०॥ तैशा
चौऱ्यायशीलक्षयोनी ॥ असतीब्रह्मांडभुवनीं ॥ तिहींसहितवेदपुराणीं ॥ ब्रह्मांड
बोलिजे ॥ ६१ ॥ ऐसाब्रह्मांडगोल ॥ पंचभूतांचानिखिल ॥ याभीतरीसकल ॥ जीव
समूह ॥ ६२ ॥ याभूगोलादशगुण ॥ बाह्यपृथ्वीचेंआवरण ॥ पृथ्वीसीदशगुणवेष्टून ॥
आवरणउदकाचें ॥ ६३ ॥ उदकादशोत्तर ॥ धडाडितवैश्वानर ॥ तयादशगुणस-
मीर ॥ आवरणगा ॥६४॥ तयादशगुणअधिक ॥ बाहेरीनभाचाकंचुक ॥ नभादश-
गुणकौतुक ॥ अहंकाराचें ॥ ६५ ॥ अहंकारदशगुण ॥ महत्तत्वाचेंपांघुरण ॥ ऐसेंहें
सप्तावरण ॥ ब्रह्मांडपैं ॥ ६६ ॥ जैसासप्तकंचुकपिंड ॥ तैसेंचिहेंब्रह्मांड ॥ ह्मणूनिउ-
भयतांचेंकोड ॥ एकसारिखें ॥ ६७ ॥ ऐसियाब्रह्मांडाच्याकोटी ॥ उपजतीमायादे-
वीच्यापोटीं ॥ असोहेतत्वसृष्टीपरिपाठी ॥ तुजनिरूपिलीहे ॥ ६८ ॥ हेंब्रह्मांडस्थू-

लशरीर ॥ श्रीप्रभूचागाविस्तार ॥ तेथेंसृष्टीरचनेचाउभार ॥ तेजागृतीअवस्था ॥ ६९ ॥ स्थूलदेहब्रह्मांड ॥ सृष्टीअवस्थाप्रचंड ॥ यादोहोंचअभिमानीअखंड ॥ जोब्रह्मासृष्टिकर्ता ॥ ७० ॥ प्रणवाचीप्रथममात्रा ॥ अकाराक्षरजेपवित्रा ॥ आतांदोहींच्याचरित्रा ॥ बोलतसें ॥ ७१ ॥ हिरण्यगर्भाख्यलिंगदेह ॥ जेथेंहरीअभिमानीहोय ॥ तेथेंस्थितिअवस्थानिःसंदेह ॥ स्वप्नबोलिजे ॥ ७२ ॥ हिरण्यगर्भस्थितीअवस्था ॥ यादेहींचाअभिमानीभोक्ता ॥ जोविष्णुतारीबुडतां ॥ भवसागरीं ॥ ७३ ॥ यात्रयातेंअसेबोलत ॥ प्रणवींचाउकारजोविख्यात ॥ द्वितीयमात्राऐसासंकेत ॥ तेथेंबोलिजे ॥ ७४ ॥ देवाचाकारणदेहप्रकृती ॥ जेथेंमहाप्रळयसुषुप्ती ॥ यादोहींचाअभिमानीगौरीपती ॥ तेथेंबोलिजे ॥ ७५ ॥ यातिहींचाउच्चार ॥ करीतृतीयमात्रामकार ॥ असोसकलहीओंकार ॥ विस्तारला ॥ ७६ ॥ विराटहिरण्यगर्भमाय ॥ हेंसर्वेश्वराचें देहत्रय ॥ उत्पत्तिस्थितिप्रलय ॥ अवस्थात्रयपैं ॥ ७७ ॥ ब्रह्माविष्णुमहेश्वर ॥ हे अभिमानीसुरवर ॥ अकारउकारमकार ॥ मात्रात्रयहें ॥ ७८ ॥ रजसत्वतमहेंगुण-

त्रय ॥ प्रणवाचेंपादत्रय ॥ असोहेउभवणीमायामय ॥ येणेंरचिली ॥ ७९ ॥ हे कारणरूपउपाधी ॥ सर्वेश्वरींवर्तेत्रिशुद्धी ॥ केवळब्रह्मींविशुद्धी ॥ तेआथीचिना ॥ ८० ॥ हाकारणोपाधिमिश्रित ॥ निरूपिलाशबलतत्पदार्थ ॥ श्रीमुकुंदमुनीत्वंपदार्थ ॥ आतांसांगिजेल ॥ ८१ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादेईश्वरतनुत्रयकथनंनामचतुर्थप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तंवबोलिलाशिष्याचाराणा ॥ जीवईश्वरब्रह्मींचेंलक्षण ॥ राउळेंनिरूपिलेंपूर्ण ॥ मजकुपाबुद्धी ॥१॥ आतांजीवसृष्टीचीकथा ॥ सांगावीश्रीगुरुनाथा ॥ माझीफिटेसंदेहव्यथा ॥ अत्मविषयींची ॥ २ ॥ ऐसीशिष्याचीविनवणी ॥ श्रीगुरुराजेंऐकूनी ॥ मगप्रेमभावेंआलिंगूनी ॥ बोलताझाला ॥ ३ ॥ बारेतुझेप्रश्नें ॥ झालेंसुखाचेंपारणें ॥ ऐकसावधानपणें ॥ बोलिजेलजें ॥ ४ ॥ हांगाआपुलाअलंकार ॥ चोखकरीजोसोनार ॥ तयाचाउपकार ॥ नविसरिजेपैं ॥ ५ ॥ तैसेंआपुलें निजसुख ॥ तुवांस्मरविलेंदेख ॥ जेंस्फुरलेंउन्मेख ॥ मजईश्वरविषयीं ॥ ६ ॥ घरो-

घरींरेटमकाहणी ॥ एकपुसेएकवाखाणी ॥ तयाब्रह्मसुखाचीशिराणी ॥ हतदैवांसि कैंची ॥ ७ ॥ आत्मयाचेंपरिज्ञान ॥ हेंतत्पदार्थशोधन ॥ एतदर्थींसंन्यासादिकसाधन ॥ श्रुतिबोलती ॥ ८ ॥ तत्पदार्थईश्वरेंवीण ॥ त्वंपदार्थानाहींवर्तन ॥ ह्मणूनि पुनरपिकथन ॥ ऐकतत्पदींचें ॥९॥ जोपरमात्मामहाविष्णू ॥ आदिपुरुषभगवानू ॥ जोसच्चिदानंदतनू ॥ पूर्वींनिरूपिला ॥ १० ॥ जोसर्वात्मासर्वसाक्षी ॥ सर्वेश्वरसर्वकुक्षी ॥ जोकांहींचनुपेक्षी ॥ निजभक्तांतें ॥ ११ ॥ जोदेवअतिलाघवी ॥ नाहींतें ब्रह्मगोलदाखवी ॥ गेलेंम्हणोनीलपवी ॥ जेथींचेंतेथें ॥ १२ ॥ जयासीकानांवीण ऐकणें ॥ डोळ्यावीणदेखणें ॥ जिव्हेवीणचाखणें ॥ सर्वरसांतें ॥ १३ ॥ पायांवीणसर्वचालणें ॥ हातांवीणदेणेंघेणें ॥ तयाजीवांतेंउद्धारणें ॥ इच्छामात्रें ॥ १४ ॥ जो जवळीचीपरीअतिदुरी ॥ दूरस्थपरीजीवाभीतरी ॥ जयाचीसत्तानिजव्यापारीं ॥ वर्तेइंद्रियग्राम ॥ १५ ॥प्रतिग्रामींअवभासक ॥ जैसातरणीचएक ॥ तोसर्वजीवांप्रकाशक ॥ परमात्माचिपैं ॥ १६ ॥ तोचिशबलतत्पदार्थ ॥ ज्ञानविग्रहअमूर्त ॥ सर्वव्यापकपरि.मूर्तिमंत ॥ भक्तांकारणें ॥ १७ ॥ नटनाव्याधरिता ॥ आपणयातेंनभुले सर्वथा ॥ तैसेनानाअवतारघेतां ॥ नभुलेस्वस्वरूप ॥१८॥ सगुणरूपमायिक ॥ ऐसें मानूनिकांदेख ॥ जेनभजतीकोतुक ॥ तेमूढजाणावे ॥ १९ ॥ सोंगसंपादितांतोषलेपणें ॥ नटासीदीजेतींअलंकारभूषणें ॥ सोंगमिथ्यापरिपावणें ॥ नटासीचि ॥ २० ॥ तैसेंकीरमायिकअवतरण ॥ तेथेंकीजेजेंभजन ॥ तेंहोयसमर्पण ॥ जगदीश्वरीं ॥२१ ॥ ह्मणूनिसर्वेश्वराचेंभजन ॥ कांहींचनव्हेअप्रमाण ॥ जेंभक्तांसींकैवल्यसाधन ॥ ज्ञानद्वारें ॥ २२ ॥ श्रवणकीर्तनस्मरण ॥ पादसेवनअर्चनवंदन ॥ दास्यसख्यआत्मनिवेदन ॥ हेभक्तीनवविधापैं ॥ २३ ॥ नवलक्षणभजनें ॥ सर्वेश्वरआभारलेपणें ॥ ज्ञानदेऊनिबंधनें ॥ तोडीनिजसेवकांचीं ॥ २४॥ तोदेवपरमात्मा ॥ ब्रह्महोईनाजीवात्मा ॥ प्रपंचठाईंचाअनात्मा ॥ तोदेवकैसेनीह्मणावा ॥ २५ ॥ ब्रह्मतोईश्वर कांनह्मणावा ॥ ऐसासाक्षेपींबोलऐकावा ॥ तत्वतःअद्वैतपरीजाणावा ॥ भेदऔपाधिक ॥ २६ ॥ अहंताममताप्रयत्नरहित ॥ इच्छादिशक्तिचक्रेंविवर्जित ॥ तेंब्रह्मतूं

आधींचतत्वतां ॥ ईश्वरकैसेनीगा ॥ २७ ॥ इच्छादिशक्तिचक्रासीनियंता ॥ जोसृष्टिस्थितिसंहारकरिता ॥ षड्गुणैश्वर्याचाअधिष्ठिता ॥ तोईश्वरजाणावा ॥ २८ ॥ जो अविद्याकामकर्मेंवेष्टित ॥ अज्ञानवशेंस्वरूपभुलत ॥ जोसुखदुःखेंव्याकुलित ॥ तो ईश्वरकैसेनीगा ॥ २९ ॥ जीवासीतत्वज्ञानावीण ॥ नाहींभवबंधछेदन ॥ तीकरावी सोडवण ॥ ईश्वरेंचिकीं ॥ ३० ॥ ब्रह्मतंवनिर्गुणनिराकार ॥ तेथेंनाहींउपदेशव्यवहार ॥ अविद्यकजीवअनीश्वर ॥ स्वयेंअज्ञानिये ॥ ३१ ॥ तरल्यानेंबुडताताराावा ॥ प्रबुद्धेंनिद्रितचेववावा ॥ तेवींनित्यमुक्तप्रभूनेंसोडवावा ॥ जीवसंघहा ॥ ३२ ॥ अविद्याकीरबंधमिथ्या ॥ परीजीवापढियेसत्या ॥ जैसीस्वप्नींचीलटकीव्यवस्था ॥ परी निद्रितासीसाचहोय ॥ ३३ ॥ अविद्याबंधनसाचहोतें ॥ तरीज्ञानाचेनिकांलोटतें ॥ देवासिथोरसायासपडते ॥ बंधनमोक्षाचें ॥ ३४ ॥ तेंचिअज्ञानकैसें ॥ केवळनाहीं तेंचिआभासे ॥ शुद्धचैतन्यालाविलेंपिसें ॥ जीवदशेचें ॥ ३५ ॥ तयाअज्ञानाची स्थिती ॥ जोओळखेगानिगुती ॥ तयातेंनबाधीहेसंसृती ॥ ह्मणूनिऐकतूं ॥ ३६ ॥

जोशक्तिशक्राचागोसावी ॥ सत्यसंकल्पमायावी ॥ अपारजीवसृष्टीहोवावी ॥ ऐसें चिंतिताझाला ॥ ३७ ॥ प्रपंचानुसंधानकरितां ॥ किंचितस्वरूपींझालीदुश्चितता ॥ तेथेंउठिलियाअनंता ॥ अज्ञानशक्ती ॥ ३८ ॥ स्वरूपींदुश्चितपण ॥ हेंचिअज्ञानाचें लक्षण ॥ जेणेंचैतन्यासीभरेअवतरण ॥ अहंतेचें ॥ ३९ ॥ अवयवहस्तपादादिक ॥ एकादेहाचेजैसेअनेक ॥ तैसेंअज्ञानसंगेंअसंख्य ॥ अंशमायादेवीचे ॥ ४० ॥ एकाचबुद्धीच्याअनेकवृत्ती ॥ तेवींमायेच्याअनेकशक्ती ॥ जाणिवेनेणिवेच्याप्रतीति ॥ जगप्रसिद्धकीं ॥ ४१ ॥ मायादेवीचागोसावी ॥ ज्ञानशक्तीमायावी ॥ प्रविष्टझालीयाजीवात्मभावीं ॥ तोचिबोलिजे ॥ ४२ ॥ जैसामुख्यएकसविता ॥ प्रतिबिंबासीतरीअनेकता ॥ तैसीईश्वरींअसेअनेकद्वैतता ॥ उपाधिभेदें ॥ ४३ ॥ जेवीं मुख्यसूर्यमंडल ॥ तेंअसेनिश्चल ॥ प्रतिबिंबसूर्यतेंव्याकुल ॥ तरंगवशें ॥ ४४ ॥ तैसानित्यानंदभरित ॥ ईश्वरअसेवर्तत ॥ जीवसंगेंव्याकुलहोत ॥ अज्ञानवशें ॥ ४५ ॥ तळींचेंपाणीअसतचिअसे ॥ तदंशतरंगांसीजन्ममरणदिसे ॥ तैसादेव

परीविनाशे ॥ जीवसंगेंहा ॥ ४६ ॥ तरंगाच्याजन्ममरणीं ॥ जेवींनयेयिजे पाणी ॥ तैसीजीवधर्माचीघाणी ॥ ईश्वरींनलगे ॥ ४७ ॥ पाणीयासीकीजेवेगळें ॥ तरंगचिनाहींकवणियेकाळें ॥ परीतरंगधर्मतेजळें ॥ त्यजिलेचिकीं ॥ ४८ ॥ तैसेंप- रमात्म्याचियेसत्ते ॥ सकळजीवअसतीवर्तत ॥ परीजीवधर्मांकदाचित ॥ नयेयिजे तो ॥ ४९ ॥ आतांअसोहेशब्दरचना ॥ चैतन्येंअधिष्ठितांअज्ञाना ॥ तत्क्षणींविपरी- तज्ञाना ॥ तेथेंचिआभास ॥ ५० ॥ रज्जूविषयींजेंअज्ञान ॥ तयासीद्रष्टाचिअधि- ष्ठान ॥ सर्पाकारेंविपरीतज्ञान ॥ उटिलेंतेथेंचिपैं ॥५१॥ ह्मणूनिअज्ञानअन्यथाज्ञान ॥ उभयासीचैतन्यअधिष्ठान ॥ जडवर्गासिस्वतंत्रपण ॥ तेठाईंचनाहीं ॥ ५२ ॥ रज्जू आपणातेंनेणें ॥ हींसर्पाकारजाणणें ॥ ह्मणूनिअज्ञानअन्यथाज्ञानें ॥ अजडींआ- त्मरूपीं ॥ ५३ ॥ सूर्यरश्मीचेचमेघहोती ॥ तेसूर्यातेंचीआवरिती ॥ परीसूर्यातेंलोप- वूंनशकती ॥ दिवसपणातें ॥ ५४ ॥ तैसेंआपुलियाअधिष्ठानातें ॥ अज्ञानअरी आत्मयातें ॥ साक्षित्वलक्षणीप्रकाशातें ॥ कवणनिवारी ॥ ५५ ॥ आत्माआपण- यातेंकीरनेणे ॥ परीसर्वातेंसाक्षित्वेंजाणे ॥ हेंनिवारावेंकवणें ॥ विचारींपां ॥ ५६ ॥ अज्ञानअविद्याआवरिका ॥ विपरीतज्ञानविक्षेपिका ॥ ह्याद्विविधासंसारदायका ॥ जीवात्मयासी ॥ ५७ ॥ अविद्याप्रकृतीचाप्रवेश ॥ ह्मणूनिप्रकृतिऐसानिर्देश ॥ जी- वपरमपुरुषाचाअंश ॥ ह्मणूनपुरुषतो ॥ ५८ ॥ स्वरूपपरिपूर्णत्वाकारणें ॥ परमपुरु- षऐसेंबोलणें ॥ हेंबृहदारण्यकातेंपुसणें ॥ नामनिर्वचन ॥ ५९ ॥ स्थूलदेहतोचि पुर ॥ तेथेंजीवनिद्रितनिरंतर ॥ ह्मणूनितोपुरुषहेंउत्तर ॥ व्याकरणसिद्ध ॥ ६० ॥ ऐसींप्रकृतिपुरुषाचींद्वंद्वें ॥ उठलींअनादिसिद्धें ॥ हेंभगवद्गीतेंगोविंदें ॥ निरूपिलें असे ॥ ६१ ॥ ब्रह्मतेंतवनित्यशुद्ध ॥ ब्रह्मविवर्तअनासिद्ध ॥ मायामयजीवसृष्टीवि- विध ॥ तेहीअनादीची ॥६२॥ निरूपिलेंजेंअज्ञान ॥ तेंजीवाचेंदेहकारण ॥ असोहें व्यापीअन्यथाज्ञान ॥ लिंगदेहातें ॥ ६३ ॥ अविद्यादर्पणींप्रतिबिंबत ॥ प्रविष्टजी- वस्वरूपेंअनंत ॥ हिरण्यगर्भतेथेंसंचरत ॥ लिंगरूपें ॥ ६४ ॥ सूर्यदर्पणींप्रतिबिंबतां ॥ सरसीचचालेप्रकाशता ॥ तैसालिंगदेहप्रगटतां ॥ विलंबनलगे ॥ ६५ ॥ निर्विष-

यप्रथमस्फुरण ॥ तेंजाणावेंअंतःकरण ॥ संकल्पविकल्पात्मकमन ॥ ओळखावेंपैं ॥ ॥ ६६ ॥ स्फुरतपदार्थाचाआकार ॥ तेथींचाकीजेनिर्धार ॥ ऐसानिश्चयात्मकवृत्यंकुर ॥ तेबुद्धीजाणावी ॥ ६७ ॥ चित्तचेतव्यलक्षण ॥ जेंवृत्तीचेंस्फुरण ॥ अनुसंधानात्मकजाण ॥ चित्तरूपें ॥ ६८ ॥ देहींअहंभावातेंउठवी ॥ पदार्थममतेतेंधरवी॥ तोअहंकारजीवातेंभोगवी ॥ सुखदुःखातें ॥ ६९ ॥ प्रकृतिपुरुषाच्यासमयोगीं ॥ अंतःकरणपंचकाच्याअंगीं ॥ स्फुरतीयेचंचलतेच्यावेगीं ॥ झालेपंचप्राण ॥ ७० ॥ कवणप्राणाचेंकवण ॥ कैसेंस्वरूपलक्षण ॥ कवणव्यापारकवणस्थान ॥ तेंजाणावेंपैं ॥ ७१ ॥ आपादतलमस्तकदेहातें ॥ व्यापूनिभोगीभुक्तरसातें ॥ देहींचियासर्वनाडीतें ॥ व्यापिलेंव्यानें ॥ ७२ ॥ समाननाभिदेशींवसे ॥ परीदेहाचेसर्वसंधीपैसे ॥ तेणेंलवतीआपैसे ॥ हस्तपादादिक ॥ ७३ ॥ उदानाचेंकंठस्थानमंदिर ॥ करीइच्छादिव्यापार ॥ स्वप्नदावीनानाविकार ॥ निद्रिस्थासी ॥ ७४ ॥ अपानासीगुदस्थानींबैसणें ॥ सदाअधोगतीचालणें ॥ मलमूत्रविसर्गकरणें ॥ व्यापारतयाचा ॥ ७५ ॥

नासामार्गींप्राणासीरिघनिघ ॥ प्रवेशनिर्गमाचीलगबग ॥ क्षुधातृषेचीलगसग ॥ होयतयाचेनी ॥ ७६ ॥ अंतःकरणवृत्तीशब्दोन्मुख ॥ तेश्रोत्रेंद्रियओळख ॥ तयातें कर्णरंध्रींबैसक ॥ तेथूनिघेईशब्दातें ॥ ७७ ॥ स्पर्शविषयातेंनिवडिती ॥ ज्यामनाचियावृत्ती ॥ तेंत्वगिंद्रियऐसीस्थिती ॥ ओळखावी ॥ ७८ ॥ जोवृत्तिबुद्धीच्यापोटीं ॥ स्वरूपग्रहणोन्मुखउठी ॥ तेंचक्षूडोळ्याचेवाटी ॥ बैसूनिघेरूपातें ॥ ७९ ॥ रसग्रहणोन्मुखचित्तवृत्ती ॥ तोचिनर्तकीमिरवती ॥ मुखरंगींहोयनाचती ॥ रसभावें ॥ ८० ॥ अहंकारगजाच्याकुंभस्थानीं ॥ घ्राणमुक्ताफळझालेंसुपाणीं ॥ गंधप्रकाशाचीफुलावणी ॥ तेनासापुटीं ॥ ८१ ॥ शब्दबोल्लूंपाहाती ॥ जेंअंतःकरणाचीवृत्ती ॥ तेंवागिंद्रियमुखेंकरिती ॥ बोलेमातृकाक्षरीं ॥ ८२ ॥ मनींचीएकवासना ॥ करीग्रहणोपादानकल्पना ॥ व्यापारार्थहोतीआरोहणा ॥ पाणींद्रियेंकरिती ॥ ८३ ॥ बुद्धीचावृत्तिविशेष ॥ अध्वसंक्रमणदोषउन्मेष ॥ होऊनीगगनासन्मुख ॥ चेष्टवीतचरणांतें ॥ ८४ ॥ आत्मयाकृष्णाच्याघरीं ॥ झालाचित्तरुक्मिणीच्याउदरीं ॥ शिश्नम-

न्मथाचीचाडधरी ॥ रतिसुखाची ॥ ८५ ॥ अहंकारबीजाचाअंकुर ॥ करूंपाहेमळो-
त्सर्गव्यापार ॥ गुदस्थानींबैसूनिनिर्धार ॥ पायुइंद्रियेंकरी ॥ ८६ ॥ अंतःकरणपंच-
कवृत्ती ॥ शब्दादिविषयाकारस्फूर्ती ॥ तेचिपंचविषयबोलिजेती ॥ लिंगदेहाचे ॥८७॥
एवंपंचवीसकळांचा ॥ सूक्ष्मदेहजीवाचा ॥ हिरण्यगर्भतेथींचा ॥ अधिदैवतपैं ॥
॥८८॥ इंद्रियेंसर्वेश्वराचीं ॥ तींआधिदैवतेंजीवाचीं ॥ हेजाणावीविवंचनातेथींची ॥अ-
धिभूतसहित ॥ ८९ ॥ अध्यात्मअंतःकरण ॥ अधिभूतनिर्विकल्पस्पुरण ॥ तेथींचें
अधिदैवतजाण ॥ वैकुंठनाथ ॥ ९० ॥ मनअध्यात्मनिश्चित ॥ मंतव्यअधिभूत ॥
चंद्रमाअधिदैवत ॥ जाणावेंपैं ॥९१॥ बुद्धीअध्यात्मजेथ ॥ बोद्धव्यअधिभूततेथ ॥
ब्रह्माअधिदैवत ॥ जाणावेंपैं ॥ ९२ ॥ चित्तअध्यात्मजेथ ॥ चेतव्यअधिभूत ॥ ब्र-
ह्माअधिदैवत ॥ जाणावेंपैं ॥ ९३ ॥ अहंकारअध्यात्मजेथ ॥ अहंकृतत्वअधिभूत ॥
श्रीरुद्रअधिदैवत ॥ निरंतरपैं ॥ ९४ ॥ श्रोत्रअध्यात्मजेथ ॥ श्रोतव्यअधिभूत ॥
दिशाअधिदैवत ॥ सर्वथैवगा ॥ ९५ ॥ त्वचाअध्यात्मजेथ ॥ स्पर्शत्वअधिभूत ॥

वायुअधिदैवत ॥ प्रसिद्धजाणावा ॥ ९६ ॥ चक्षूअध्यात्मजेथ ॥ द्रष्टत्वअधिभूत ॥
सूर्यअधिदैवत ॥ विख्यातपैं ॥९७॥ जिव्हेंद्रियअध्यात्मजेथ ॥ रसयितव्यअधिभूत ॥
वरुणअधिदैवत ॥ ओळखावें ॥ ९८ ॥ घ्राणेंद्रियअध्यात्मजेथ ॥ गंधत्वअधिभूत ॥
अश्विनौदेवअधिदैवत ॥ विख्यातपैं ॥ ९९ ॥ वाचाअध्यात्मजेथ ॥ वक्तव्यअधि-
भूत ॥ वैश्वानरअधिदैवत ॥ जाणावेंपैं ॥१००॥ पाणींद्रियअध्यात्मजेथ ॥ ग्रहीतृ-
त्वअधिभूत ॥ इंद्रअधिदैवत ॥ निभ्रांतपैं ॥ १ ॥ पादेंद्रियअध्यात्मजेथ ॥ गंत-
व्यअधिभूत ॥ त्रिविक्रमअधिदैवत ॥ बुझावेंगा ॥ २ ॥ उपस्थेंद्रियअध्यात्मजेथ ॥
आनंदयितव्यअधिभूत ॥ प्रजापतिअधिदैवत ॥ जाणावेंगा ॥ ३ ॥ पायूअध्या-
त्मजेथ ॥ विसर्गअधिभूत ॥ नैर्ऋतीअधिदैवत ॥ प्रसिद्धजाणावें ॥ ४ ॥ अज्ञान
अध्यात्मजेथ ॥ विकारयितव्यअधिभूत ॥ पुरुषअधिदैवत ॥ निभ्रांतपैं ॥ ५ ॥ ज-
डत्वकारणप्राणासी ॥ तेंवीचविषयपंचकासी ॥ अध्यात्मादिकतयासी ॥ विभागता
नाहीं ॥ ६ ॥ आणीकएककौतुक ॥ हालिंगदेहजाणपुर्यष्टक ॥ एकाग्रहोऊनिऐक ॥

निरूपिजेल ॥७॥ अविद्याकामकर्म ॥ हेंपुरत्रयऐसेंवर्म ॥ अंतःकरणपंचकनाम ॥ चतुःपुराचें ॥ ज्ञानेंद्रियाचेंपंचक ॥ तेंपांचवेंपुरसम्यक ॥ षष्ठकपुरओळख ॥ कर्मेंद्रियपंचक ॥ ९ ॥ पंचप्राणपुरसातवें ॥ विषयपंचकतेंआठवें ॥ हेंपुर्यष्टकजाणावें ॥ महानुभावीं ॥१०॥ द्रष्ट्याचेंद्रष्टेपण ॥ तेंचिपुर्यष्टकाचेंदहन ॥ जाहालियानिरसेबंधन ॥ जीवात्मयाचें ॥ ११ ॥ असोहाशब्दविस्तार ॥ सांगीतलालिंगदेहविचार ॥ आतां स्थूलदेहाचाविस्तार ॥ ह्मणेमुकुंदराज ॥ १२ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादेलिंगदेहनिरूपणंनामपंचमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ५ ॥ ॥छ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ अनादिअज्ञानेंभ्रमला ॥ जीवलिंगशरीरेंआवरला ॥ शुभाशुभकर्मेंबांधिला ॥ जाहलापरवशतो ॥ १ ॥ पुण्यपापाचेंफळ ॥ सुखदुःख पावतूकेवळ ॥ स्वर्गनरकअविचळ ॥ भोगीकर्मवशें ॥ २ ॥ मनुष्यदेहपावोनी ॥ संतअसंतकर्मेंअर्चुनी ॥ संसारीपावेनानायोनी ॥ श्वानशूकरादिक ॥ ३ ॥ पुण्याचेनिअधिकपणें ॥ स्वर्गसुखभोगणें ॥ पापअधिकतरीजाणें ॥ निरयासीआधीं ॥४॥

आधींकर्मफलभोगीतू ॥ पुण्यपापसमतुल्यकरितू ॥ मगमनुष्ययोनीपावतू ॥ जननीयेगर्भीं ॥ ५ ॥ आधींपितृदेहींसंचरे ॥ कवणीजीवश्वासरंध्रें ॥ कवणीएकजळपानद्वारें ॥ कर्माधीनहोय ॥६॥ कवणीएकवृष्टीसरिसा ॥ धान्यावरीपडेअष्टादशा ॥ लीनहोयमाजीअन्नरसा ॥ षड्विधासिगा ॥ ७ ॥ सुषुप्तीचियामाळिका ॥ मूढदशा पावेसम्यका ॥ अन्नरसासरिसेंएका ॥ पडतीपितृदेहीं ॥ ८ ॥ जठराग्नीचेनिसंपर्कें ॥ षडधातूचेनिपरिपाकें ॥ पावेतिसरेनिसप्तकें ॥ शुक्रदशेतें ॥ ९ ॥ पंचभूतांचेंधान्य निपजे ॥ तयाचाअन्नरसआपजे ॥ अन्नरसातेंशुक्रबोलिजे ॥ पंचभूतात्मक ॥ १० ॥ पितयाचेंरेत ॥ आणीमातेचेंशोणित ॥ जननीगर्भीहोयमिश्रित ॥ ऋतुकाळीं ॥११॥ प्राणापानाचेनिमेळें ॥ योनिमुखींपितृरेतउसळे ॥ तेथेंलिंगदेहमिसळे ॥ मनोमेळें ॥ ॥१२॥ जरीआधिकपितयाचेंरेत ॥ उणेंहोयमातेचेंशोणित ॥ तरीपुत्रनिपजेनिश्चित ॥ जननीयेगर्भीं ॥ १३ ॥ स्त्रीरक्ताचेनीअधिकपणें ॥ कुमारीसीउपजणें ॥ शुक्रशोणिताचेनिसमतुल्यपणें ॥ नपुंसकहोय ॥ १४ ॥ पितयाचियारेताचिया ॥ तिन्हीधा-

तुसारखिया ॥ अस्थिशिरामज्जायेंणेंनांवेंतिया ॥ निपजतीपैं ॥ १५ ॥ मातेच्याशोणिताचिया ॥ तिन्हीधातुसारखिया ॥ त्वचामांसरक्तऐसिया ॥ जननीचेगर्भी ॥१६॥ ऐसेंस्थूलदेहजीवाचें ॥ निपजेसहाधातूंचें ॥ षट्कोशिकनामयाचें ॥ ऐसेंबोलिजे ॥ १७ ॥ असोहाशुक्रशोणिताचामेळ ॥ एकअहोरात्रेंहोयनिश्चळ ॥ पांच अहोरात्रेंसुढाळ ॥ बुद्बुदाकार ॥ १८ ॥ पक्षदिवसींअंडाकार ॥ मासानिपजेशिर ॥ भुजावक्षस्थळहाविचार ॥ होयदोमासीं ॥ १९ ॥ तीमासींउदरकटीपृष्टी ॥ चौथ्यासमग्रपाददृष्टी ॥ पांचव्याअस्थिशिरांचीदाटी ॥ गर्भासीहोय ॥२०॥ षण्मासींत्वचारोम ॥ सातव्यानखेंकेशोद्गम ॥ तेव्हांचप्रगटतीचित्तधर्म ॥ स्मरणादिक ॥ २१ ॥ वरीलदोमासींअतिशोच्यता ॥ तंवगर्भासीउठलीप्रसूतव्यथा ॥ मगतोपावेमूर्च्छावस्था ॥ बाहेरपडे ॥ २२ ॥ व्यथेचेनिअतिभरें ॥ जातीस्मरत्वविसरे ॥ कोहंकोहंदीर्घस्वरें ॥ रुदनकरी ॥२३॥ ऐसापंचीकृतपंचभूतांचा ॥ स्थूलदेहजीवात्मयाचा ॥ कवणअंशकवणभूतांचा ॥ तोतूंऐकपां ॥२४॥ रोमआणित्वचामांस ॥ अस्थिनाडीकठिनांश ॥ पंचीकृतपृथ्वीचेसाभास ॥ जाणावेंपैं ॥२५॥ लाळमूत्रशोणित ॥ मज्जाआणिपांचवेंरेत ॥ हेद्रवांशआपाचेसत्य ॥ स्थूलशरीरीं ॥ २६ ॥ क्षुधाआणि तृषानिद्रा ॥ आलस्यसंगशिष्येंद्रा ॥ हेउष्णांशब्रूझसमग्रा ॥ तेजाचेपैं ॥२७॥ धावनवलनआकुंचन ॥ पसरणआणिनिरोधन ॥ हेचलनांशपांचहीजाण ॥ पंचीकृत वायूचे ॥२८॥ कामक्रोधशोकमोहभये ॥ हेव्यापकांशपाहें ॥ पंचीकृतनभाचेनिःसंशयें ॥ जाणस्थूलशरीरीं ॥ २९ ॥ ऐसेंहेंस्थूलशरीर ॥ लिंगदेहाचेंबिढार ॥ तेथेंअसतीषड्विकार ॥ तेऐकपांतूं ॥३०॥ प्रथमविकारजायते ॥ दुजाअस्तितिसराविवर्धते ॥ तुरीयविपरिणमतेपंचमअपक्षीयते ॥ सहावाविनश्यतिहे ॥ ३१ ॥ जायतेह्मणजेनहोउनीहोणें ॥ अस्तिम्हणजेनसुनीअसणें ॥ विवर्धतेह्मणजेपावणें ॥ अभिवृद्धीतें ॥३२॥ विपरिणमतेतेंतारुण्य ॥ अपक्षीयतेतेंवार्धक्यपण ॥ विनश्यतिह्मणजेमरण ॥ षड्विकारहे ॥ ३३ ॥ निरूपिलेसाहाहीविकार ॥ इहींयुक्तस्थूलशरीर ॥ तेथेंजागृतीनिरंतर ॥ अवस्थावर्ते ॥ ३४ ॥ स्थूलदेहजागृतीअवस्था ॥ यादोहींचाअभि-

मानीविश्वनिरुता ॥ यातिहींसआकारव्यवस्था ॥ पुढेंजाणावी ॥ ३५ ॥ नेत्रस्थान भोगस्थूळ ॥ रजोगुणषड्विधमेळ ॥ प्रणवाचाआद्यचरणसकळ ॥ ऐसेंबुझावें॥ ३३ ॥ प्रणवाचाप्रथमचरण ॥ हाषड्विधपैंगुण ॥ तेथींचाअर्थकैसाकवण ॥ तोअवधारिजे ॥ ३७ ॥ पंचीकृतभूतांविण ॥ नाहींपिंडब्रह्मांडाचेंवर्तन ॥ उत्पत्तीजागृतीजाण ॥ तिहींवीणनाहीं ॥ ३८ ॥ उत्पत्तीजागृतीवीण ॥ ब्रह्माविश्वअभिमानीकवण ॥ तिहींवीणआकारहेखूण ॥ बोलूंचिनये ॥ ३९ ॥ हेंसकळहीजेथेंनाहीं ॥ तेथेंनेत्रस्थान तेंकायी ॥ स्थूलभागतोही ॥ अघटमान ॥ ४० ॥ रजोगुणाचेनिअभावें ॥ मागीलकांहींचनसंभवे ॥ ह्मणूनिसकळहीजाणावे ॥ प्रथमचरण ॥ ४१ ॥ जीवाचेंलिंग शरीर ॥ तेंस्वप्नावस्थेचेंबिढार ॥ तैजसअभिमानीनिरंतर ॥ तयादोहींचापैं ॥ ४२ ॥ तैजसस्वप्नावस्थालिंगशरीर ॥ यातिहींउकारविस्तार ॥ कंठस्थानतेंमंदिर ॥ यात्रितयाचें ॥४३ ॥ सुखदुःखमिश्रित ॥ तेथेंभोगप्रविविक्त ॥ सत्वगुणअसेप्रसवत ॥ यया पंचकातें ॥ ४४ ॥ तेणेंसिसहितषट्क ॥ जोलिंगदेहप्रवर्तक ॥ द्वितीयचरणऐसीव्याख्य ॥ बूझप्रणवाची ॥ ४५ ॥ प्रणवाचाद्वितीयचरण ॥ कैसेनिहासमस्तगुण ॥ ऐंशासाक्षेपींयुक्तीचीखूण ॥ तेऐकपांतूं ॥ ४६ ॥ नघडेसूक्ष्मभूतांवीण ॥ हिरण्यगर्भ लिंगदेहाचेंवर्तन ॥ तिहींवीणकैंचेंसंभवन ॥ स्थितीस्वप्नावस्थेची ॥ ४७ ॥ जेथें स्थितीअवस्थाचिनाहीं ॥ तेथेंअभिमानीकवणाचाकाई ॥ ह्मणूनिविष्णुतैजसदोघेही ॥ अभिमानीकैसे ॥ ४८ ॥ तिहींवीणकंठस्थानासीयोग ॥ नाहींप्रविविक्तभोग ॥ तेथेंसत्वगुणाचाप्रसंग ॥ केविंबोलावा ॥ ४९ ॥ येणेंसमस्तेंवीणसर्वज्ञा ॥ नाहींद्वितीयचरणऐसीसंज्ञा ॥ ह्मणूनितोचितोअवज्ञा ॥ कवणेंकरावी ॥ ५० ॥ अज्ञानजें कारणशरीर ॥ तेंसुषुप्तीचेंक्रीडामंदिर ॥ तयादोहींचानिरंतर ॥ प्राज्ञअभिमानी ॥५१॥ प्रज्ञासुषुप्तीअज्ञान ॥ हेंत्रयमकारजाण ॥ तयासीहृदयस्थान ॥ जाणपैंगा ॥ ५२ ॥ आनंदभोगहृदयींचा ॥ हाविस्तारतमोगुणाचा ॥ तृतीयचरणप्रणवींचा ॥ हेंसकळहिगा ॥ ५३ ॥ हेंसकळहितृतीयचरण ॥ हाअर्थकेविंहोयघटमान ॥ ऐशाआक्षेपीं जाण ॥ सांगिजेलजें ॥ ५४ ॥ प्रसिद्धमहामायेवीण ॥ नाहींमायाअविद्येचेंअधि-

ष्ठान ॥ प्रळयसुषुप्तीरुद्रप्राज्ञअभिमान ॥ हेकवणासिपां ॥ ५५ ॥ जरीअभावयात्रि-
तयासी ॥ तरीमकारहीसंज्ञाकवणासी ॥ तेथेंहृदयस्थानहेकवणासी ॥ इहींविण ॥५६॥
तिहींअभिमानावीण ॥ यासमस्तांशींअसंभावन ॥ आनंदभोगतोकवण ॥ तेथंत-
मोगुणकैंचा ॥ ५७ ॥ येणेंषड्विधेंवीण ॥ तृतीयचरणबोलिजेकवण ॥ ह्मणूनितें-
चितेंहेंअप्रमाण ॥ कांहींचनव्हे ॥ ५८ ॥ एवंतिन्हीमात्राप्रणवाचिया ॥ प्रपंचाकारें
विस्तारलिया ॥ ऐशाश्रुतीअथर्वणशाखेचिया ॥ बोलतअसती ॥ ५९ ॥ एवंस्थूळलिं-
गकारण ॥ हेंजीवाचेंदेहत्रयजाण ॥ जागृतीस्वप्नसुषुप्तीपूर्ण ॥ अवस्थात्रयगा ॥६०॥
विश्वतैजसप्राज्ञ ॥ अभिमानीत्रयसर्वज्ञ ॥ अकारउकारमकारहीसंज्ञ ॥ मात्रात्रयींगा
॥ ६१ ॥ नयनकंठहृदय ॥ हेंअवस्थेचेंस्थानत्रय ॥ स्थूळप्रविविक्तआनंदज्ञेय ॥ भो-
गत्रयपैं ॥ ६२ ॥ रजसत्वतमहेगुण ॥ अविद्येचेप्रसिद्धजाण ॥ आद्यद्वितीयतृतीय
चरण ॥ प्रणवाचे ॥६३॥ असोहेसुषुप्तीअज्ञानाची ॥ जागृतीस्वप्नहीअवस्थाअन्यथाज्ञा-
नाची ॥ ऐसीसंसृतीअविद्येची ॥ जीवात्मयासी ॥६४॥ जीवासीअविद्याअसाधारण ॥

ह्मणोनिसंसारासीकारण ॥ नानायोनीसंसरण ॥ तेगुणकर्मयोगें ॥६५॥ एकचिअ-
वस्थेआंत ॥ गुणत्रयाचीऐकमात ॥ जेणेंनानायोनिसीहेत ॥ कर्मद्वारें ॥ ६६ ॥
गुणत्रयाचीवृत्ती ॥ सारखीचेष्टेचित्तवृत्ती ॥ मगइंद्रियेंव्यापारकरिती ॥ चित्तानुसारें
॥ ६७ ॥ सत्वगुणचित्तींप्रगटे ॥ तेवेळींपुण्यवासनाउठे ॥ इंद्रियेंकरूनीआदटे ॥ प-
रीअंतींहोतीशांत ॥ ६८ ॥ निपजतीकर्मेंसात्विकें ॥ जींउत्तमयोनीदायकें ॥ तियें
पुरवितीकौतुकें ॥ स्वर्गसुखाचीं ॥ ६९ ॥ रजोगुणउठेचित्तीं ॥ तेवेळींअभिलाषी
पावेस्थिती ॥ मगइंद्रियेंप्रवर्तती ॥ विषयोद्यमीं ॥ ७० ॥ कर्मेंनिजपतीराजसें ॥
जियेविषयांचेनीअध्यासें ॥ रजोयोनीकर्मवशें ॥ पावेअनुक्रमें ॥ ७१ ॥ चित्तींत-
मोगुणाचाहोयअवतार ॥ तेवेळींउठेक्रोधज्वर ॥ पापवासनेचेंअभ्यंतर ॥ वर्तेइंद्रिय-
ग्रामीं ॥ ७२ ॥ कर्मेंनिपजतीतामसें ॥ जेहीनरूपहोतीआपैसें ॥ मूढयोनींतकर्म-
वशें ॥ जीवजन्मपावे ॥ ७३ ॥ जेवेळींजोगुणउठी ॥ तोयेरादोहींतेंआणितळ-
वटीं ॥ तेथेंविषयपरिपाठीं ॥ तेसर्वथानाहीं ॥ ७४ ॥ हेंगुणत्रयाचेंबंधन ॥ जीवा-

सीपडलेंगहन ॥ तंववरीनचुकेजन्ममरण ॥ कल्पकोटी ॥ ७५ ॥ हीगुणत्रयीव्या-ख्या ॥ जोत्रिगुणसृष्टीअसंख्या ॥ जेथेंमहाप्रळयींसौख्या ॥ नाहींस्वरूपाचे॥७६॥ जंवजीवासीमलिनदशा ॥ तंवनचुकेगर्भवासा ॥ आणिनटकेसहसा ॥ तुर्याभू-मीपें ॥७७॥ तेतुर्यादशाकैसी ॥ तुजनिरूपिजेलऐसी ॥ तरीअवधाननिजमा-नसीं ॥ दृढकरावें ॥ ७८ ॥ स्वरूपाचेंअनुसंधान ॥ तोचिदेहमहाकारण ॥ तेथेंतु-र्याअवस्थाजाण ॥ सर्वसाक्षिणी ॥ ७९ ॥ तेंचिसाक्षित्वआइक ॥ तुजसांगिजेल कौतुक ॥ जेणेंतरलेजनकादिक ॥ भवसागरीं ॥ ८० ॥ मीजागृतीनास्वप्न ॥ सु-षुप्तीनाकल्पनाकवण ॥ हेअवस्थात्रयमीन ॥ नामजआथी ॥ ८१ ॥ मीस्थूलना लिंगदेह ॥ अज्ञाननातत्कार्यमेह ॥ निर्विकारविदेह ॥ परमात्मामी ॥८२॥ मीवि-श्वनातैजस ॥ प्राज्ञतोहीपरवश ॥ हेआभिमानीमीउदास ॥ अभिमानशून्य॥८३॥ नयनकंठहृदय ॥ मजनाहींस्थानत्रय ॥ स्थानमानरहितअद्वय ॥ तेपरब्रह्ममी ॥ ८४ ॥ मीस्थूलनाप्रविविक्त ॥ आनंदहीनोहेसुषुप्त ॥ असोहेमीनगुणातीत ॥

परब्रह्ममीं ॥ ८५ ॥ यापरीस्वरूपातें ॥ स्वयेंबुझणेंनिरुतें ॥ तयेअवस्थातुर्येतें ॥ बु-झीजसू ॥ ८६ ॥ तुर्येचीपरिपक्वता ॥ तेचिउन्मनीअवस्था ॥ निंबोळियासमधुरता॥ जैसीपक्वदशें ॥ ८७ ॥ तुर्यातेशुद्धवासना ॥ तेथेंहाचिकडवटपणा ॥ उन्मनीबुझ निर्वासना ॥ ह्मणूनिगोडते ॥ ८८ ॥ जैसीसाखरउदकींविरे ॥ परीतेथींचीमधुरता उरे ॥ तैसीतुर्यास्वरूपींमुरे ॥ तेउन्मनीगा ॥८९॥ अवस्थापंचमानास्ति ॥ ऐसीहे वदेश्रुती ॥ ह्मणूनितुर्येचीपरिणामस्थिती ॥ तेउन्मनीकीं ॥ ९० ॥ त्वंपदार्थाची शोधणूक ॥ तेयेंथेंझालीसार्थक ॥ तदात्मातोशिष्यटिळक ॥ बुझसीउत्तरार्धी॥९१॥ असोहीअवस्थातुर्या ॥ आणिशरीरमायामाया ॥ तेथींचाअभिमानीनिश्चया ॥ तो प्रत्यगात्मा ॥ ९२ ॥ हेचतुर्यागामैत्रा ॥ प्रणवीचीअर्धमात्रा ॥ याचेंस्थानपवित्रा॥ ब्रह्मरंध्र ॥ ९३ ॥ आनंदाभासभोग ॥ यासहांचासमयोग ॥ ऐसानिपजलाप्रसंग॥ शुद्धसत्वें ॥ ९४ ॥ यासमस्तांचागुण ॥ तोप्रणवाचाचतुर्थचरण ॥ स्वरूपींनिर्गुण॥ नादात्मकतो ॥९५॥ प्रणवाचेनिचतुर्थचरणें ॥ हेंसर्वकैसेनिहोणें ॥ ऐशाअक्षेपींशा-

हाणें ॥ आईकतूं ॥ ९६ ॥ गुणसाम्यव्यतिरेकें ॥ महामायाआत्मज्ञानाचीनावचि देखे ॥ तरीसर्वसाक्षित्वतुर्यांकें ॥ अवस्थाद्वयगा ॥ ९७ ॥ याअवस्थेचेनिसंबंधें ॥ अभिमानीयेणेंशब्दें ॥ परमात्माप्रत्यगात्माऐसींद्विविधें ॥ नांवेंब्रह्मासचिकीं ॥ ९८ ॥ नभासेजैंमहामाया ॥ तैंकैंचेंसाक्षित्वआणितुर्या ॥ तीवीणपरमात्मप्रत्यगात्मया ॥ अभिमानित्वकैंचें ॥ ९९ ॥ येणेंपूर्वोक्तेंविण ॥ कवणाचेंमूर्ध्निस्थान ॥ आनंदाभासभोगकवण ॥ बोलेचिगा ॥ १०० ॥ येणेंशुद्धपंचकेंविण ॥ शुद्धसत्वाचाविस्तार तोकवण ॥ ह्मणूनहेंसर्वचतुर्थचरण ॥ प्रणवाचापैं ॥ १०१ ॥ येथेंवर्णाचानाहींउच्चार ॥ ध्वनिमात्राचाव्यवहार ॥ ह्मणूनिअर्धमात्राऐसानिर्धार ॥ जाणिजसत्वंचि ॥ २ ॥ तथापिचतुर्थचरण ॥ येणेंशब्देंबोलेयोगिजन ॥ तेथेंपरमात्माचिसगुण ॥ निरूपिजे पैं ॥ ३ ॥ मगनादासीहोयविश्रांती ॥ मायेसीहोयउपशांति ॥ उरेकेवळज्ञप्ती ॥ ब्रह्मसत्तामात्रजें ॥ ४ ॥ असोयामहाकारणव्यतिरिक्त ॥ कांहींचनाहींकार्यजात ॥ ह्मणूनिप्रपंचासीभिन्नत्व ॥ नाहींपरब्रह्मीं ॥ ५ ॥ परब्रह्माचियासत्ता ॥ कारणप्रपं-

चासीअस्तिता ॥ तेणेंहोयविद्यमानता ॥ सूक्ष्मप्रपंचासी ॥ ६ ॥ सूक्ष्मप्रपंचाविण ॥ स्थूलप्रपंचासीनाहींवर्तन ॥ ह्मणूनिकार्यचिकारण ॥ जाणयेणेंन्यायें ॥ ७ ॥ ह्मणूनिअकारतोचिउकार ॥ उकारतोचिमकार ॥ मकारतोचिअनाक्षर ॥ परमात्मापैं ॥ ८ ॥ ऐसेंआपणयाआपणबुझे ॥ तोजीवशुद्धबोलिजे ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारपाविजे ॥ तेणेंचिपैं ॥ ९ ॥ असोहेईश्वरोपाधिसमष्टी ॥ जीवोपाधिबोलिजेव्यष्टी ॥ ऐसीव्यष्टीसमष्टीचीगोष्टी ॥ तेपादत्रयपैं ॥ १० ॥ एवंशबलत्वंपदार्थ ॥ प्रणवाचेंपादत्रययथार्थ ॥ अर्धमात्राशोधिलीयाऐक्यार्थ ॥ होतीअसिपदीं ॥ ११ ॥ तोशोधनक्रमकैसा ॥ ऐसेंह्मणसीगावत्सा ॥ तरीउत्तरार्धींस्वेच्छा ॥ बुझसीतूं ॥ १२ ॥ ऐसीश्रीगुरुचीवाणी ॥ ऐकोनिशिष्यशिरोमणी ॥ करिताझालाविनवणी ॥ श्रीमुकुंदराजह्मणे ॥ १३ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादेस्थूलदेहकथनंनामषष्ठप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ६ ॥ ॥ श्रीगुरुसमर्थ ॥ ॥ ध्र ॥ ॥ ध्र ॥

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ जयजयश्रीगुरुनाथा ॥ माझियाप्रश्नांचीकथा ॥ राउळें

निरूपिलीसमस्ता ॥ अनुक्रमें ॥ १ ॥ मायाअविद्यातेअरिसे ॥ तेथेंब्रह्मप्रतिबिंबें आपैसें ॥ तेजीवेश्वरऐसें ॥ वेदांतींबोलिले ॥ २ ॥ परब्रह्मस्वसंवेद्य ॥ जेंजीवेश्वरावंद्य ॥ तेथूनिउठतीमायाअविद्य ॥ विवर्तरूपें ॥ ३ ॥ येथेंआक्षेपअसेथोरू ॥ मुख्य बिंबाहोयआकारू ॥ तरीप्रतिबिंबाचाओडंबरू ॥ दिसेरसदर्पणीं ॥ ४ ॥ निराकार ब्रह्मासी ॥ प्रतिबिंबाचीकुटीकायसी ॥ तरीयाआक्षेपासी ॥ उत्तरदीजेस्वामियां॥५॥ ऐसाशिष्याचासंदेह ॥ ऐकूनिउठिलास्नेह ॥ मगसर्वज्ञाचाराव ॥ बोलेश्रीगुरुनाथ ॥ ६ ॥ बिंबप्रतिबिंबन्याय ॥ तेथींचाबुझसीअभिप्राय ॥ तेवेळींतुझाआक्षेपवांय ॥ तूंचिह्मणसी ॥ ७ ॥ निराकारनिराभासे ॥ बिंबप्रतिबिंबकायसें ॥ हेंवाक्यतुझेंअनारिसें ॥ केंविह्मणावें ॥ ८ ॥ तथापिमायातेसाभास ॥ अविद्यातेहीतदंश ॥ उभयांचेंलक्षणअनादृश्य ॥ नव्हेस्फूर्तीवीण ॥ ९ ॥ आपणापेंअवलोकितां ॥ ब्रह्मीं स्फुरेपूर्णअहंता ॥ ह्मणूनिमायेसीसाभासता ॥ असेचिकीं ॥ १० ॥ अज्ञानपूर्वक अन्यथाज्ञान ॥ ऐसेंअविद्येचेंलक्षण ॥ ह्मणूनितेहीसाभासखुण ॥ बोलिजेवेदांतीं

॥ ११ ॥ पांचहीदर्शनेंजंबुकें ॥ वेदातसिंहाचेहाकें ॥ ऐकूनिह्मणतीराखें ॥ भजलोंजी ॥ १२ ॥ पांचहीदर्शनें ॥ परस्परेंकरितीसाजणें ॥ वेदांताचेनिभ्यालेपणें ॥ ऐसेंगमे ॥ १३ ॥ पांचहीदर्शनासींझुंजार ॥ हावेदांतासीसाजेबडिवार ॥ जोएकांगवीर ॥ ख्यातिदादियां ॥ १४ ॥ ह्मणूनिवेदांतेंबोलावें ॥ तेंचिसाचमानावें ॥ येरतें सोडावें ॥ पाखांडमत ॥१५॥ वेदांताच्याएकदेशीं ॥ वर्तननैय्यायिकवैशेषिकांसी ॥ तींपूर्वपक्षवेदांतासी ॥ ह्मणूनीसांडावी ॥ १६ ॥ वेदांताचियापूर्वभागातें ॥ भाट्टप्राभाकरबोलतें ॥ चित्तशुद्धीसीहेतुभूतें ॥ परसिद्धांतनव्हती ॥१७॥ वेदांगत्वप्रमाणें ॥ होतीकीरहीदर्शनें ॥ परीसाधनेंचिसाध्यकवणें ॥ बोलिजेल ॥१८॥ जैसेंबहिरंगसाधन ॥ देवतृप्तीसीकारण ॥ तैसंमुक्तीविषयींअप्रमाण ॥ कर्मकांडहें ॥ १९ ॥ येरेंदर्शनेंसमस्तें ॥ वेदबाह्यह्मणूनिकुमतें ॥ वेदार्थाचातत्वार्थवेदांतें ॥ बोलावागा ॥ २० ॥ असोहेमायाअविद्येचेंलक्षण ॥ जेथेंनाहींसाचारपण ॥ परीसाभासपणाचीखूण ॥ ते अनारसीनव्हे ॥ २१ ॥ एकस्वरूपोन्मुखस्फुरण ॥ दुसरीतेंविपरीतकल्पनाजाण ॥

तरीवेद्यत्वेंसाभासपण ॥ तेबोल्लंचिनये ॥२२॥ ब्रह्मकीरनिराभास ॥ परीमायाअवि-
द्यासाभास ॥ ह्मणूनितेथेंउठतीप्रतिभास ॥ परब्रह्मींचे ॥ २३ ॥ शुद्धचैतन्येंवीण ॥
नाहींमायाअविद्येचेंस्फुरण ॥ ह्मणूनित्यासीअधिष्ठान ॥ चैतन्यचिकीं ॥ २४ ॥ जे-
थेंमायाअविद्यास्फुरे ॥ तेथेंचैतन्यआधींसंचरे ॥ तेणेंवीणयातेंबारे ॥ कवणदाखवीपां
॥२५॥ मायाअविद्येचिअवभासा ॥ चैतन्यांशउठेसरसा ॥ तेथेंप्रतिबिंबऐसा ॥ शब्दबो-
लिजे ॥२६॥ घटमठासरिसें ॥ निरालंबगगनप्रवेशें ॥ तेंघठाकाशमठाकाशऐसें ॥ नांव
ठेविलें ॥२७॥ हांगातुझियावासना ॥ स्फूर्तिथेंतत्क्षणींअधिष्ठिजेचैतन्या ॥ तैसेंमाया
अविद्याजाणा ॥ ब्रह्मअधिष्ठी ॥ २८ ॥ मायाअविद्याकीरसाभास ॥ तेथेंअनुभविजे
ब्रह्मनिराभास ॥ जेणेंवसविजेवोस ॥ वासनात्मकहें ॥ २९ ॥ अगापरब्रह्मनव्हेतें
शून्य ॥ जाणशुद्धचैतन्य ॥ ह्मणूनिजाणतीतेधन्य ॥ निराभासजरी ॥ ३० ॥ बिं-
बस्थानींब्रह्मउपमिजे ॥ प्रतिबिंबजीवेश्वरबोलिजे ॥ हाबिंबप्रतिबिंबन्यायजाणिजे ॥
वेदांतशास्त्रीं ॥ ३१ ॥ परब्रह्मींनाहींबिंब ॥ तेथेंकायसेंप्रतिबिंब ॥ तथापिजोदृष्टांत

बिंब ॥ बुझावयादेणें ॥ ३२ ॥ जोसाम्यचिपरीविकळ ॥ तोदृष्टांतनव्हेनिर्मळ ॥
अहोप्रासादकैसाधवळ ॥ कृष्णकागजैसा ॥ ३३ ॥ एवंमायीकदोष ॥ दृष्टांतासी
ओळख ॥ इहींवर्जितदूषिततेंमूर्ख ॥ शास्त्रबहिर्मुखपैं ॥ ३४ ॥ शास्त्रबाह्यदूषण ॥
दृष्टांतासीदेतीमूर्खजन ॥ तयादृष्टांताखंडन ॥ तेणेंचिन्यायें ॥ ३५ ॥ मुखश्लेष्मा-
नेंजडलें ॥ अस्थिमांसेंसकळभरलें ॥ तथापिचंद्रासीउपमिलें ॥ तेंदूषणकाई ॥ ३६ ॥
पूर्णचंद्रासीवर्तुळता ॥ आणिअसेनिर्मळता ॥ ह्मणूनिउपमिजेवक्त्रा ॥ पूर्णचंद्रेंसी ॥
॥ ३७ ॥ अगाएकदेशीदृष्टांत ॥ दृष्टांतकीरअसेवर्तत ॥ ह्मणूनिशास्त्रबाह्यवितर्क ॥
तूंनकरीपां ॥ ३८ ॥ कवणप्रमाणासीआंत ॥ शास्त्रेंबोलिजेदृष्टांत ॥ ऐसीजेनेणती
मात ॥ तेदूषितुकाय ॥ ३९ ॥ कवणेंभूषणेंदूषणें ॥ दृष्टांतासीजोनेणे ॥ तेणेंसीबो-
लणें ॥ तेविटंबनाचकीं ॥ ४० ॥ असोहेमायाअविद्यासंबंधें ॥ तूंचिजीवेश्वरभेदें ॥
जाहलासीपूर्णविनोदें ॥ विश्वाकारगा ॥ ४१ ॥ हेंतुझेंचिऐश्वर्य ॥ तेंअनादिमाया-
कार्य ॥ तेमायातूंचिहेंआश्चर्य ॥ नवलतुझें ॥ ४२ ॥ राणेह्योआपुल्यासुखा ॥ तु-

ह्मींचझालेतिअसेखा ॥ हेंतुह्मींचनोळखा ॥ यासीकवणेंकायकीजे ॥ ४३ ॥ तुझि-
याचिमायेंगुंतले ॥ अनादिलाघवहेंनाथिलें ॥ हेंतुजबंधनपडलें ॥ वज्ररूप ॥ ४४ ॥
जैसेंगगनींआभाळ ॥ नातरीतरणींमृगजळ ॥ तैसेंनाथिलेंआडजाळ ॥ तुजपडि-
लेंहें ॥ ४५ ॥ व्याघ्रनिजछायेसीउफाडे ॥ जैसेभ्याडभ्याडबापुडें ॥ तैसेंकेलेंसेवेडें ॥
संसारेंतुज ॥४६॥ तरंगाचेनिआटोपें ॥ समुद्रजरीवाशिपे ॥ नातरीशेषहाकांपे ॥ नि-
जफूत्कारीं ॥४७॥ आपुलियेहांकें ॥ सिंहजैसावचके ॥ नातरीजलधरधाके ॥ निज-
गर्जनें ॥४८॥ निजशक्तीचेनिओडंबरें ॥ तैसातूंभुललासीबारे ॥ येरवींसकलहीकी-
रे ॥ तूंचिब्रह्म ॥४९॥ तरंगाचेनिबडिवारें ॥ समुद्रचिकिरस्फुरे ॥ परीतरंगाचेनिआ-
कारें ॥ समुद्रचिकीं ॥५०॥ तरंगआपणपेंयोजी ॥ तरीतोचिकींसमुद्रगाजी ॥ ह्मणूनि
देहाएवढेपणाचीवाजी ॥ तुजनवलवींपांतूं ॥५१॥ देहाएवढेपण ॥ हेंआत्मयासीबंध-
न ॥ ह्मणूनिबूझपरिपूर्ण ॥ परब्रह्मतूं ॥५२॥ देहाचेनिअध्यासें ॥ आत्मयामीपणाचें
पिसें ॥ लागलेंआदिऐसें ॥ ह्मणूनिसांडावें ॥ ५३ ॥ अगासर्वहीआपणव्हावें ॥

अथवाकांहींचनव्हावें ॥ कांहींचनहोऊनअसावें ॥ नेणूंकाईजें ॥ ५४ ॥ कांहींच
नव्हावयापासाव ॥ सर्वहीहोणेंहेंबरव ॥ जेथंसुखदुःखासीवेगळीव ॥ आथीचना
॥ ५५ ॥ आदिअंतींसाळीदेखिली ॥ मध्येंतृणाकारविस्तारली ॥ परीसाळीयेणेंश-
ब्देंबोलिली ॥ विबुधजनीं ॥ ५६ ॥ तैसेंआदिअंतींब्रह्मचिअसे ॥ मध्येंप्रपंचाकार
भासे ॥ परीसर्वहीब्रह्मचिअसे ॥ वेदींबोलिजे ॥ ५७ ॥ जोआपणब्रह्मझाला ॥ तो
प्रपंचातेंविचारूंगेला ॥ तंवब्रह्मचिप्रपंचदेखिला ॥ समूळहा ॥ ५८ ॥ ब्रह्मवृक्षाचेपो-
टीं ॥ प्रपंचफळउठियेलेंदेठीं ॥ तेथेंब्रह्मत्वाचीतुटी ॥ कांआणावीगा ॥ ५९ ॥ हांगा
साचेविण ॥ लटिकेंनाहींऐसेंजाण ॥ तरीतेंचितेशाहाणे ॥ जाणावेकीं ॥ ६० ॥ तं-
त्वतातूंनिराकार ॥ जगज्जीवईश्वर ॥ तेतुझेचिअंकुर ॥ आनंदकंदाचे ॥ ६१ ॥ ज-
याबीजाचाअंकुर ॥ आणितेथूनजोविस्तार ॥ सर्वहीएकहानिर्धार ॥ विश्वविदतूं
॥ ६२ ॥ अहोअंगासीसंलग्न ॥ केशनखेंअचेतनपणें ॥ तींचैतन्यासीवेगळींकवणें ॥
निवडावींपां ॥ ६३ ॥ तैसेंअचेतनहेंनिखिल ॥ चैतन्यासीनाहींवेगळ ॥ ह्मणूनि

ब्रह्मचिकेवळ ॥ तूंचिएक ॥ ६४ ॥ तंवशिष्यैंविनविजे ॥ सर्वब्रह्मश्रुतीबोलिजे ॥ त-
रीविषयसंगेंकांबुडिजे ॥ भवसागरीं ॥६५॥ ऐशाआक्षेपींउत्तर ॥ बोलिजेलसुंदर ॥
तेंऐकतूंचतुर ॥ अधिकारभेदें ॥ ६६ ॥ अद्वैतबोधाविण ॥ विषयसंगेंपडेबंधन ॥ जै-
सेंनिजशस्त्रेंमरण ॥ भ्रमितासिगा ॥ ६७ ॥ जैसीपंथीचीसिदोरी ॥ वेगळीविटाळे
नानापरी ॥ एकत्वझालियाकुसरी ॥ कायविटाळाची ॥ ६८ ॥ देहादिकविषयजा-
त ॥ ब्रह्मचिकीरसमस्त ॥ तथापित्यजितीविरक्त ॥ नेतिनेतिमुखें ॥ ६९ ॥ जेजेव-
स्तुअनात्मा ॥ तेतेत्यजावीमहात्मा ॥ तरीस्वयंप्रकाशात्मा ॥ सहजचिभेटे ॥७०॥
लवणपाणीयाचाबांध ॥ हाकीरजगींप्रसिद्ध ॥ परीतृषार्थीसेवितांशुद्ध ॥ मरणचि-
कीं ॥ ७१ ॥ जैसेंरायेणाचेभातुकें ॥ आरोगितीकौतुकें ॥ परीभीतरीलकडूपणति-
तुकें ॥ सांडितीकीं ॥ ७२ ॥ जेंपाणियाचेंलवण ॥ तृषार्थीकरीसेवन ॥ तरीतृषेनि-
मित्तमरण ॥ ॥ नचुकेचिकीं ॥ ७३ ॥ जयाचीतृषावोळे ॥ उदकेंसृशीतळे ॥ मग
लवणहोयअतिरसाळे ॥ जिव्हेंद्रियासी ॥ ७४ ॥ जेमहारोगेंसदोष ॥ तयांमिष्टान्न-
चिविष ॥ तैसेंभवरोगियांअशेष ॥ कुपथ्यहें ॥ ७५ ॥ ह्मणूनिसर्वस्वसांडावें ॥ उ-
त्तमविरक्तन्हांवें ॥ ईश्वरातेंधरावें ॥ अनन्यभावें ॥ ७६ ॥ करावाविषयाचात्याग ॥
धरावासाधूचासंग ॥ रागद्वेषाचाप्रसंग ॥ घडूंचिनद्यावा ॥७७॥ वेदशास्त्रपुराण ॥
साधुसुखेंनिरूपण ॥ तेंकरावेंश्रवण ॥ विवेकदृष्टीं ॥७८॥ विवेकवित्पत्तीसकारण ॥
अन्यथानाहींसाधन ॥ जेंवेदांतश्रवण ॥ साधुसुखें ॥ ७९ ॥ नित्यतोपरमात्मा ॥
अनित्यप्रपंचअनात्मा ॥ हाविवेकबोलिजेमहात्मा ॥ वेदांतशास्त्रीं ॥८०॥ भक्तिज्ञानवै-
राग्य ॥ हेंश्रवणाचेंसौभाग्य ॥ भवरोगियासीआरोग्य ॥ येणेंचिकीं ॥८१॥ ह्मणूनिसाधू-
चेनिमुखें ॥ श्रवणकरावेंविशेखें ॥ आणिहींतप्रौढीनदेखे ॥ विवेकार्थीपैं ॥८२॥ द्रव्यस्त्री-
चेअभिलाखें ॥ साधुनेणोकायमुंके ॥ ह्मणूनितयाचेनिमुखें ॥ श्रवणनकरावेंगा ॥८३॥
जयारसाचीआवडी ॥ श्रोतयाचेचित्तींफुडी ॥ वक्तातेंचिबडबडी ॥ अभिलाषेंपैं ॥
॥८४॥ रसरंगींबोलते ॥ अभिलाषितीजेवक्ते ॥ महारसाळातें ॥ तेंबहिर्मुखकीं ॥८५॥
श्रोतयाचेंचित्तबावरे ॥ तेउतेंचितोव्यापारे ॥ तयाचेंबोलणेंबारे ॥ कायकरावें ॥८६॥

बैषयीकबोलते ॥ घरोघरींबोलतीवृत्तें ॥ भाटनागरीकऐसेते ॥ ओळखावेंगा ॥८७॥
एकाचेंनिरूपणऐकिजे ॥ थितियास्वानुभवासुकिजे ॥ संदेहसागरींबुडिजे ॥ तेंऐकूं
नको ॥ ८८ ॥ खाधुहोयभीडखोर ॥ तोचितयासीअपराधथोर ॥ यथार्थसांडूनिउ-
च्चार ॥ जरीबोलेलतो ॥ ८९ ॥ रोगियासीअपथ्यासीचाड ॥ वरीवैद्यकरीभीड ॥ ते-
थेंरोगनिवृत्तीचेंकोड ॥ कायकरूंयेईल ॥ ९० ॥ ह्मणोनिभक्तिज्ञानविरक्ती ॥ जिये
शास्त्रींउपपादिती ॥ तियेंबोलावींसंतीं ॥ यथार्थवादें ॥ ९१ ॥ अगाशास्त्रेंअनेकें ॥
असतीसंदेहकारकें ॥ परीअद्वैतप्रतिपादकें ॥ ऐकावींपां ॥ ९२ ॥ अद्वैतशास्त्रश्र-
वणें ॥ इंद्रियेंहोतीप्रविणें ॥ तरीज्ञानाधिकारपावणें ॥ अनायासें ॥ ९३ ॥ तत्वतः
अद्वैतचिअसे ॥ द्वैतनाथिलेंचआभासे ॥ तेंमूढजनासीसाचऐसें ॥ वाटतसेपैं ॥९४॥
मीअनंतुभिन्न ॥ तोतेणेंसीमानितभिन्न ॥ ऐसेंअज्ञानवशमूढजन ॥ उपदेशितअ-
से ॥ ९५ ॥ श्वानशूकराचियादृष्टी ॥ भिन्नपरस्परेंसृष्टी ॥ परीजाणतयाचीहेचिगो-
ष्टी ॥ हाविस्मयपैं ॥ ९६ ॥ आधींचीअनुचितमती ॥ तेंचिगुरुउपदेशिती ॥ उभय-

तांसीएकचिगती ॥ हेप्रसिद्धकीं ॥९७॥ तथापिपूर्वाभ्यास ॥ अन्यत्रहोऊंनेदीविश्वा-
स ॥ तरीअद्वैतींप्रवेश ॥ तयासीकेवींघडे ॥९८॥ पूर्वाभ्यासबळें ॥ देखूनतयाचीदृष्टी
मावळे ॥ तेराजपंथसांडूनिआंधळे ॥ जातीअन्यमार्गें ॥९९॥ ह्मणूनितयाचेअनुचि-
ता ॥ नमानावेंजाणता ॥ पूर्वकर्मेंस्वतंत्रता ॥ हरितलीकीं ॥१००॥ द्वितीयाद्भयंभव-
ति ॥ ऐसीहीबृहदारण्यकश्रुती ॥ द्वैतातेंअसेनिंदिती ॥ ह्मणूनिसांडावेंतें ॥१॥ पूर्व-
पुण्याचेंनिलवलाहें ॥ ईश्वराचेनिअनुग्रहें ॥ तुजलाधलेंअकस्मातहें ॥ ब्रह्मज्ञानगा
॥ २ ॥ कवणएकउद्यमेंवीण ॥ सहसादेखेनिधान ॥ तयाचेंदैवासिकवण ॥ हेवाकरी
॥३॥ अगातुझेनिदैवें ॥ कवणासीउपमावें ॥ हेंसर्वज्ञतेंव्हावें ॥ तुजचिसाजे ॥४॥ पू-
र्वजन्मींचायोगभ्रष्ट ॥ आतांजगींतूंचिएकनिष्ठ ॥ योगसाम्राज्यशेषपाठ ॥ तुजचि
साजे ॥ ५ ॥ जैसाकस्तुरीयेचानिकरा ॥ तेथेंपरिमळाचाउबारा ॥ तैसाज्ञानीशिष्य
बरा ॥ जन्मलासितूं ॥ ६ ॥ हांगासूर्याचाप्रकाश ॥ कवणेसीनकरीसहवास ॥ परी
सूर्यकांतासीबहुवास ॥ प्रगटेचिकीं ॥ ७ ॥ असोचंद्राचेअमृतकर ॥ विश्वातेंनिव-

वितीकीर ॥ परीअमृताचेपाझर ॥ चंद्रकांतींची ॥ ८ ॥ श्रीगुरूचियाकृपादृष्टी ॥ तुजस्वरूपासीझालीभेटी ॥ ह्मणूनितुझीगोष्टी ॥ नवलपैं ॥ ९ ॥ देहादिकहाप्रपंच ॥ जीवासीमानलासाच ॥ तोसुमुक्षेंउंचनीच ॥ निरसावा ॥ ११० ॥ क्षीरामध्यें गत ॥ जैसेंनिवडिजेघृत ॥ तैसेंचैतन्यसर्वगत ॥ निवडावेंपैं ॥ ११ ॥ तंवशिष्यांचाराणा ॥ लागूनिश्रीगुरुचरणा ॥ मगकायविज्ञापना ॥ करिताझाला ॥ १२ ॥ गजकमलतंतुवेंबांधला ॥ कींवायुवस्त्रकेंधरिला ॥ तैसाआत्माआवरला ॥ प्रपंचेंहा ॥ १३ ॥ सूर्यतमातेंव्याला ॥ तेणेंचितोआवरला ॥ तैसाप्रसंगघडला ॥ आत्मयासीजी ॥ १४ ॥ भिरुडलागेमणिस्तंभा ॥ कींअग्नीसीवोळंबा ॥ तैसीआत्मयासी भांबा ॥ अज्ञानाची ॥ १५ ॥ आत्मास्वयंप्रकाश ॥ जेणेजनहोयडोळस ॥ तयाडोळ्यांडोळ्वस ॥ हेंआश्चर्यजी ॥ १६ ॥ परीराउळेंजेंनिरूपिलें ॥ तेंअनुभवासीआलें ॥ अज्ञानवृथाचिउठिलें ॥ नसूनिहें ॥ १७ ॥ स्वरूपींदुश्चितपण ॥ तेंचिरूढलेंअज्ञान॥ जेणेंआत्मास्वतंत्रपण ॥ निजविसरे ॥ १८ ॥ राज्याचेजिगाहाळें ॥ जैसारावहारंबळे ॥ तेथेंराणिवेचैसोहळे ॥ तेअन्यसुखें ॥ १९ ॥ तैसेंनिजसुखेंनिवालेपणें ॥ आत्मयासीस्वयेंचिभुलणें ॥ तेणेंचिअज्ञानें ॥ आवरलातो ॥ २० ॥ जैसेंबाबुळेसीमूळ ॥ उदकचिनिर्मळ ॥ तेथीलगोडीहिरूनिखडुळ ॥ करीतयातें ॥ २१ ॥ तैसीआत्मयाच्याआंगीं ॥ अज्ञानशक्तीतन्वंगीं ॥ उद्भूनितयातेंआळंगी ॥ तोनसुटेचिजैसा ॥ २२ ॥ तयेचेनिआलंबें ॥ तोतयासिनविसंबे ॥ आपणपेंकरीउभें ॥ तयेसी तो ॥ २३ ॥ तयेच्यागुणींभुलला ॥ आपणतोचिझाला ॥ ऐसाघराचारमांडला ॥ दोघांतयां ॥ २४ ॥ तेसगुणवनिता ॥ तोनिर्गुणभर्ता ॥ परीदोघांचीएकोपजीविता ॥ नवलहेंपैं ॥ २५ ॥ तेनातोओळखिजे ॥ येरयेरांहोऊनिअसिजे ॥ आतांकैसें सुटिजे ॥ आत्मयासी ॥ २६ ॥ पुरुषाचेनिसंगेंसुंदर ॥ जाहलीतेगरोदर ॥ पंचवीसकुमर ॥ प्रसवतीझाली ॥ २७ ॥ प्रकृतीयामिथ्यादृष्टी ॥ रचूनविविधदेहकुटी ॥ तोघररिघवणीपरिपाठी ॥ करिताझाला ॥२८॥ पुत्राचेनिस्नेहेंमोटें ॥ आपुलेंकांहींच नवदे ॥ तयेसीजेंगोमटें ॥ तेचिकरी ॥ २९ ॥ तेजेथेंजेथेंजाय ॥ तोतियेवीणनराहे॥

ऐसापुत्रकलत्राचेनिमोहें ॥ वेष्टलाजी ॥ ३० ॥ तयांचेंभरणपोषण ॥ करितांसंभवे
दूषण ॥ तेणेंपावेजन्ममरण ॥ नाथिलेंची ॥ ३१ ॥ मगस्वर्गनरकहिंडे ॥ मागुताग-
र्भवासींपडे ॥ प्रकृतिसंगेंपवाडे ॥ जीवात्मयासीजी ॥३२॥ असतेंशिवत्वगेलें ॥ ना-
थिलेंजीवत्वआलें ॥ यापरीराणेहाबुडाले ॥ भवसागरीं ॥ ३३ ॥ मेलाचिमरूंनला-
हे ॥ गेलाचिजाऊंनसाहे ॥ जियालाचिजीऊंनलाहे ॥ कर्मवशें ॥ ३४ ॥ ऐसापरव-
शतापावला ॥ दुःखानळेंपोळला ॥ संसारियाझाला ॥ प्रकृतीसंगें ॥ ३५ ॥ ऐसि
याजीवाचियाकोंडी ॥ असतीसंसारबांदवडी ॥ त्याचियेसुटकेचीप्रौढी ॥ देवेंचिदा-
खवावी ॥ ३६ ॥ हासंगत्यागकरावा ॥ संन्यासउपदेशावा ॥ बंधमोक्षकरावा ॥
जीवासिजी ॥ ३७ ॥ बाह्यकीरकुटुंबसांडे ॥ परीअभ्यंतरींघराचारमांडे ॥ तरीमीसं-
न्यासीयेणेंबंडें ॥ संन्यासनघडे ॥ ३८ ॥ जेथेंस्थूळदेहनसंडे ॥ तेथेंअंतरत्यागनघ-
डे ॥ तोसंन्यासूनावडे ॥ चतुरांशीं ॥ ३९ ॥ बाह्यकुटुंबसंहारे ॥ तयाचास्थूलदेह
मरे ॥ परीअंतरकुटुंबनसंहारे ॥ विवेकाविण ॥ ४० ॥ कुटुंबकीरविघडे ॥ एतावता

संन्यासघडे ॥ ह्मणूनिअसतांचिहेंसांडे ॥ तोसंन्यासीगा ॥ ४१ ॥ तरीसर्वेहीन्या-
सावें ॥ महावाक्याउपदेशावें ॥ जीवातेंब्रह्मकरावें ॥ तदात्मबोधें ॥ ४२ ॥ तत्वतः
जोशिव ॥ वृथाचिझालाजीव ॥ तयासीत्याचाउगव ॥ दाखवावा ॥ ४३ ॥ प्रपंच
वैरीमारावा ॥ अथवाआपुलासाकरावा ॥ सुकाळहोऊंद्यावा ॥ ब्रह्मविद्येचा ॥४४॥
ऐसेंशिष्येंविनविलें ॥ तेथेंपूर्वार्धसंपलें ॥ श्रीमुकुंदमुनीबोले ॥राजयोगी ॥ ४५ ॥
प्रणवपंचीकृत्यें ॥ येथेंविस्तारिलींसविश्रुतें ॥ महावाक्यउपदेशग्रंथें ॥ उत्तरार्धीं ॥
॥ ४६ ॥ शंकरोक्तीवरी ॥ मीबोलिलोंमराठीवैखरी ॥ ह्मणूनिनिर्धारावीचतुरीं ॥ शा-
स्त्रबुद्धी ॥ ४७ ॥ असोयुक्तीचेनिप्रसंगें ॥ शास्त्रातेंह्मणतीउगें ॥ तरीमाझेबोलवा-
उगे ॥ कांहोतील ॥ ४८ ॥ जैसेंआपुलेनिपवित्रपणें ॥ लक्ष्मीसीआणिलेंउणें ॥ ह्म-
णूनिमस्तकींनारायणें ॥ तुळसीवंदिजे ॥ ४९ ॥ विवेकसिंधुभीतरी ॥ जोमुमुक्षु
अवगाहनकरी ॥ तयासीभेटेश्रीहरी ॥ साक्षात्कारेंकरूनी ॥ १५० ॥ विवेकसिंधूचीं
शब्दरत्नें ॥ कंठींधरिजेप्रयत्नें ॥ तरीजनकाचेनिमहिमानें ॥ श्लाघ्यतापावे ॥५१॥

लवणसमुद्रींचींमुक्तें ॥ भूषणेंकीरहोतीसमस्तें ॥ तरीमुक्तत्वभूषितयातें ॥ विवेकसिं-
धूचेनि ॥५२॥ विवेकसिंधूचेंपूर्वार्ध ॥ क्षीरसिंधूपासूनिअगाध ॥ तेथेंनिर्गुणनिज-
बोध ॥ भेटीविष्णुरूपें ॥ ५३ ॥ मजश्वासनिमेषाचाश्रम ॥ तेथेंकायसायाग्रंथाचा
उद्यम ॥ परीफळलामनोधर्म ॥ सदैवांचा ॥ ५४ ॥ नृसिंहाचाबल्लाळ ॥ त्याचाकु-
मरजयंतपाळ ॥ तेणेंकरविलागदारोळ ॥ ग्रंथरचनेचा ॥ १५५ ॥ भगीरथाचेनिदैव-
योगें ॥ विश्वसुस्नातगंगे ॥ तैसेजयंतपाळाचेनिप्रसंगें ॥ जगसुखियाहोय ॥१५६॥
म्यांआपुलीनिजवाणी ॥ पवित्रकेलीइहींवचनीं ॥ तेप्रीतिपावोपिनाकपाणी ॥
श्रीमुकुंदराजह्मणे ॥ १५७ ॥ ॥ इइिश्रीमद्विवेकसिंधौसृष्टिक्रमेगुरुशिष्यसंवादे
सर्वंब्रह्मइतिविवरणंनामसप्तमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ७ ॥ ॥छ॥ ॥
॥ ॥छ॥ ॥ श्रीमज्जगदीश्वरप्रसन्न ॥ ॥छ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ श्रीगुरुसच्चिदानंदायनमः ॥ सांगितलेंग्रंथाचेंपूर्वार्ध ॥
जोअर्थपहातांमहाअगाध ॥ जेथेंनिरूपिलेंविशुद्ध ॥ ब्रह्मचिविश्वाकारें ॥ १ ॥ बो-
लिलेंप्रपंचरचन ॥ तेंउकलीयाविण ॥ नपविजेपरमनिर्वाण ॥ केवळब्रह्मजें ॥ २ ॥
आतांह्मणोंउत्तरार्ध ॥ विवेकसिंधूचेंप्रसिद्ध ॥ सांगिजेलतरीसावध ॥ करींअंतःकर-
ण ॥ ३ ॥ वेदांतशास्त्रत्रिपदाव्याख्यान ॥ महावाक्यविवरण ॥ श्रीमुकुंदमुनीकर-
ण ॥ विवेकसिंधू ॥ ४ ॥ जोश्रद्धापूर्वकऐकतां ॥ निःशेषफिटेभवव्यथा ॥ आणि
मुक्तीसायुज्यता ॥ पाविजेरोकडी ॥ ५ ॥ जेथेंमहावाक्याचाविचार ॥ बोलिजेल
स्वरूपाचानिर्धार ॥ प्रपंचाचाउपसंहार ॥ जेथेंअत्यंतिकू ॥ ६ ॥ तेंचित्रिपदामहा-
वाक्य ॥ जेणेंजीवेश्वराचेंऐक्य ॥ तयापदत्रयाचीव्याख्य ॥ आतांनिरूपिजेल ॥ ७ ॥
तत्पदार्थतोपरमात्मा ॥ त्वंपदार्थजीवात्मा ॥ उभयासीतदात्मा ॥ बोलिजेअसिप-
दीं ॥ ८ ॥ तोचितत्पदार्थद्विविध ॥ शबलआणिशुद्ध ॥ त्वंपदार्थतोहीतथाविध ॥
शबलशुद्धभेदें ॥ ९ ॥ जेथेंमायाशक्तिचक्रांचाअंगिकार ॥ जोकरीसृष्ट्यादिव्यापार ॥

तोपरमात्मासर्वेश्वर ॥ शबलतत्पदार्थ ॥ १० ॥ मायोपाधीसीवेगळ ॥ निःप्रपंचनि-
र्मळ ॥ तेंपरब्रह्मकेवळ ॥ शुद्धतत्पदार्थ ॥११॥ शरीरत्रयासीवर्तत ॥ अविद्याकाम-
कर्मेंवेष्टित ॥ जेंचैतन्यतापत्रयेंसंतप्त ॥ तोशबलत्वंपदार्थ ॥ १२ ॥ देहत्रयासीअती-
त ॥ अविद्याकामकर्मेंविनिर्मुक्त ॥ जेंप्रत्यक्चैतन्यतत्वत ॥ तोशुद्धत्वंपदार्थ ॥१३॥
शबलतोवाच्यबोलिजे ॥ शुद्धतोजोलक्षह्मणिजे ॥ दोहींचाशबलांशसांडिजे ॥ घे-
इजेशुद्ध ॥ १४ ॥ जोशुद्धतत्पदार्थ ॥ तोचिशुद्धत्वंपदार्थ ॥ उभयांचेंऐक्यींपरमा-
र्थ ॥ होयअसिपदीं ॥ १५ ॥ एवंतत्वंपदार्थशोधितां ॥ सिद्धचजीवेश्वरासीऐ-
क्यता ॥ घटमठभंगेंकेवळता ॥ जैसीगगनासी ॥ १६ ॥ येथवाक्यार्थनव्हेसंसर्ग ॥
विशिष्टनह्मणिजेचांग ॥ अखंडवाक्यार्थाचासंसर्ग ॥ बोलिजेमहावाक्यें ॥ १७ ॥
वाक्यार्थाचीअखंडता ॥ तेचिब्रह्मींएकरसता ॥ एवंमहावाक्यार्थतत्वता ॥ तुजनि-
रूपिला ॥ १८ ॥ हेअखंडकडसीता ॥ तोचिब्रूझगातत्वता ॥ जोत्वंपदार्थाचेंतत्व-
ता ॥ जाणेपरिशोधन ॥१९॥ तत्वंपदार्थाचेंशोधन ॥ तेथीलविस्तारविवरण ॥ सांगि-

जेलतरींमन ॥ एकाग्रकीजे ॥ २० ॥ तत्पदार्थतोआत्माराम ॥ तोशोधितांनलगे
श्रम ॥ ह्मणोनिआधींशोधनक्रम ॥ ऐकतत्वंपदार्थाचा ॥२१॥ जीवअज्ञानेंभ्रमला ॥
लिंगशरीरबांधिला ॥ स्थूलदेहआपणझाला ॥ पराधीन ॥ २२ ॥ तयाअधिकारि-
याजीवातें ॥ गुरुह्मणतीशिष्यातें ॥ स्थूलदेहनव्हसीऐसेंआपणातें ॥ जाणस्वानुभ-
वें ॥ २३ ॥ स्थूलदेहातेंदेखतां ॥ तोतूंनव्हेसीसर्वथा ॥ जैसाघटातेंपहातां ॥ चक्षु-
घटकैसेनी ॥ २४ ॥ द्रष्टादृश्याचाजाण ॥ तोतयापासूनिविलक्षण ॥ हेप्रसिद्धउप-
पत्तिनेणेकवण ॥ स्वानुभवें ॥ २५ ॥ तूंएसेंह्मणसी ॥ चक्षूपासूनिभिन्नत्वघटासी ॥
हेंद्रष्टादृश्याचेंवैलक्षण्यचित्तासी ॥ मनींप्रत्यक्षसिद्ध ॥ २६ ॥ आत्मातंवदेहावेगळा
नदिसे ॥ तरीतोविलक्षणकैसाअसे ॥ हेंबूझपांआपैसें ॥ दृष्टांतमुखें ॥ २७ ॥ काष्ठीं
असतांदाहक ॥ दृश्यकाष्ठाजेंविप्रकाशक ॥ काष्ठव्याप्यतोव्यापक ॥ ह्मणोनिलक्षण
जाणपां ॥ २८ ॥ तेंवीदृश्यदेहामाजीअसतां ॥ द्रष्ट्याआत्मयाविलक्षणता ॥ हेंस्वा-
नुभावेंबुझतां ॥ सायासनलगे ॥ २९ ॥ देहतंवसाकार ॥ तेथेंअसतीषड्विकार ॥

आत्मस्वरूपनिर्विकार ॥ तोदेहकैसेनी ॥ ३० ॥ निद्रामरणावस्था ॥ देहकांहींजरी जाणता ॥ तरीआत्माह्मणोयेतां ॥ कांहींएक ॥ ३१ ॥ निद्रामरणातेंजाणत ॥ आत्मास्वयंबोधेंअसेवर्तत ॥ ह्मणूनिदेहींअसूनिदेहातीत ॥ तोजाणावा ॥ ३२ ॥ जन्मींकाळींजन्मातें ॥ स्थितीकाळींस्थितीतें ॥ मरणकाळींमरणातें ॥ जडदेहकेंविजाणे ॥ ३३ ॥ दृश्यासिद्रष्टेपण ॥ द्रष्टचादृश्यकैसेनिहोणें ॥ ह्मणूनिदेहचिआत्मा बोलणें ॥ सांडीभ्रांती ॥ ३४ ॥ स्थूळासिआत्मत्वेंमानित ॥ उठिलाजोचार्वाकसिद्धांत ॥ तयाचीप्रचीतीनिभ्रांत ॥ तुवांजिंकिलेंसी ॥ ३५ ॥ देहचिआत्माबोलती॥ प्रत्यक्षासीप्रमाणमानिती ॥ मरणचिमोक्षह्मणती ॥ हीनविवेकी ॥ ३६ ॥ वेदशास्त्र पुराणें ॥ जेमानितीप्रमाणें ॥ तयाधीटपाखांडीयांचीउक्तीकवणें ॥ साचमानावी ॥ ३७ ॥ स्थूलदेहजरीआत्मा ॥ तरीदेहव्हावाऐसेंकवणेंकेलेंकर्मा ॥ देहपातानंतर सुखदुःखधर्मा ॥ भोगितोकवण ॥ ३८ ॥ ह्मणूनिआत्मयानलावींपिसेंदेहाचें ॥ तरीस्थूलदेहकवणदळवाडियाचें ॥ तेंपंचीकृतपंचभूतांचें ॥ ऐसेंजाणतूं ॥ ३९ ॥ तीं

पंचीकृतपंचभूतेंकैसीं ॥ तुजसृष्टिक्रमींनिरूपिलींजैसीं ॥ जयाचेपंचवीसअंशासी ॥ देहऐसेंनांवझालें ॥४०॥ तींतंवपंचभूतेंजडें ॥ तदंशआत्माहेंसर्वथानघडे ॥ तयाचा देहहेंदळवाडें ॥ तोआत्माकैसेनी ॥ ४१ ॥ हापिंडविचारितां ॥ आत्मानव्हेसर्वथा॥ तेथींचीजागृतीअवस्था ॥ तोआत्माकैसेनि ॥ ४२ ॥ देहाभिमानपुरस्कारें ॥ ज्ञानेंद्रियाचेनिद्वारें ॥ बुद्धीसीबाह्यविषयाचेंज्ञानस्फुरे ॥ तेजागृतीजाणावी ॥ ४३ ॥ स्थूलदेहजागृतीअवस्था ॥ यादोहींचाअभिमानीविश्वविचारितां ॥ आत्मानव्हेयेथेंउपपत्तिअनंता ॥ असतीवेदांतशास्त्रीं ॥ ४४ ॥ स्थूलदेहजागृतीविश्व ॥ हारजोगुणाचाप्रपंचतुजदृश्य ॥ नेत्रस्थानस्थूलभोगहेंअदृश्य ॥ केंविहोसी ॥ ४५ ॥ या स्थूलप्रपंचातें ॥ तूंजाणतअससीनिरुतें ॥ ह्मणूनिअवलंबनसाक्षीतूतें ॥ बोलिजेवेदांती ॥ ४६ ॥ एकतत्वव्यापकह्मणती ॥ देहामध्येंएकस्थानींलक्षती ॥ तएककांहींचनेणती ॥ खंडज्ञानीये ॥ ४७ ॥ गुह्यस्थानींआधारकमळ ॥ तेंरक्तवणचतुर्दळ ॥ वंशंषंसंवर्णीअतिसोज्वळ ॥ एकचिंतिती ॥ ४८ ॥ लिंगस्थानींस्वाधिष्ठान ॥ तेंषट्-

दळपीतवर्ण ॥ बंभंमंयंरंलंअक्षरींभूशुद्धींतजाण ॥ एकध्याती ॥ ४९ ॥ नाभिस्थानींमणिपुरकमळ ॥ तेंनीलवर्णदशदळ ॥ डंपासूनिफांकितदेमोक्षफळ ॥ एकचिंतिती ॥ ५० ॥ हृदयींअनाहतकमळ ॥ तेंअग्निवर्णद्वादशदळ ॥ कंपासूनिठंबीजींकरींझळाळ ॥ प्रतिपत्रीं ॥ ५१ ॥ कंठींजाणिजेविशुद्धचक्र ॥ तेंषोडशदळअतिशुभ्र॥ तेथेंप्रतिपत्रींषोडशस्वर ॥ अकारादिक ॥ ५२ ॥ भ्रूमध्येंअग्निकमळ ॥ तेंविद्युद्वर्ण द्विदळ ॥ तेथेंहंक्षंबीजींअंकितदेमोक्षफळ ॥ एकह्मणती ॥ ५३ ॥ सबिंदुमातृकाक्षरीं अंकितें ॥ ऐसियाषट्चक्रेंमिरवतें ॥ तेंचिपरमतत्वबोलतीतें ॥ हीनविवेकी ॥ ५४॥ षट्चक्रांवरतें ॥ सहस्रदळाअतौतें ॥ नानावर्णप्रकाशातें ॥ एकचिंतिती ॥ ५५ ॥ सप्तचक्राचेंअंतराळ ॥ तेंचिपरमतत्वनिर्मळ ॥ ऐसेंबोलतीबरळ ॥ तेज्ञानहीन ॥५६॥ एकआंधारींबंदघालिती ॥ प्रसुप्तकुंडलनीतेंपवनेंचेतविती ॥ षट्चक्रेंभेदूनिनेती ॥ ब्रह्मरंध्रासी ॥ ५७ ॥ तेथेंअनाहतध्वनीचेनिविकाशें ॥ चित्तमहाशून्यींसमरसे ॥ तेथेंपरमकळाप्रकाशे ॥ स्वयंज्योती ॥ ५८ ॥ एकमनपवनाचाग्रासकरिती ॥ तेतितर्केंनीचआनंदेंस्फुंजती ॥ परीशुद्धीनेणती ॥ परतत्वाची ॥ ५९ ॥ तूंउड्डियानना जालंधरू ॥ कावरुनासूक्ष्मविवरू ॥ पूर्णगिरिनाब्रह्मरंध्रू ॥ नव्हेसितूं ॥ ६० ॥ तूं मेरूनात्रिकुट ॥ भ्रमरगुंफानागोल्हाट ॥ तीनग्रंथिनाश्रीहट ॥ कैसेनितूं ॥ ६१ ॥ तूंभाटिनाताळी ॥ उन्मनीनाआगियाळी ॥ नादबिंदुरोळीं ॥ नव्हेसितूं ॥ ६२ ॥ तूंरेचकनापूरक ॥ कुंभकनात्राहाटक ॥ ययांसीतूंप्रवर्तक ॥ तरींतेचितूंकैसेनी ॥६३॥ तूंमंत्रनाअनुष्ठान ॥ धारणानाध्यान ॥ समाधीनाआसन ॥ तेंहीतूंनव्हसी ॥ ६४ ॥ हेंदेहाचेंस्थानमान ॥ तेंसकळहीखंडज्ञान ॥ यादृश्याचेंजरीतुजज्ञान ॥ तरीचितूंकेंवीहोसी ॥ ६५ ॥ जेथेंदेहचिअनित्य ॥ तेथींचेंलयलक्ष्यकेंविसत्य ॥ ह्मणूनिसकळहिमिथ्यात्व ॥ खंडज्ञान ॥ ६६ ॥ जेंजेंमनेंजाणिजे ॥ तेंदृश्यआत्माकेंविहोईजे ॥ हेंसकळहिसांडूनिस्वयेंअनुभविजे ॥ परमतत्व ॥ ६७ ॥ देहादिप्रपंचाचेनिसाक्षित्वें॥ सांडूनिदेहसंबंधीसकळतत्वें ॥ सुखीयाहोईस्वप्रकाशत्वें ॥ स्वस्वरूपीं ॥ ६८ ॥ तुझें स्वरूपनिर्विकार ॥ तेथेंनाहींदेहाचेषड्विकार ॥ आणिवर्णाश्रमकुळाचार ॥ तोकें-

विकल्पावा ॥ ६९ ॥ ऐसेंनिरर्थकरूपजाणुनी ॥ सत्यबोलिलोंवचनीं ॥ चित्तदेइजे मुनिजनीं ॥ श्रीमुकुंदराजह्मणे ॥७०॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्य-संवादेस्थूलदेहनिरसनंनामप्रथमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ १ ॥ शुभंभवतु ॥ ७ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ तंवशिष्यशिरोमणीबोलिले ॥ वंदूनिश्रीगुरूचींपाउलें ॥ जेंस्थूलदेहबंधनतोडिलें ॥ निकीयापरी ॥ १ ॥ स्थूलदेहबांदिशाळेपासूनिसुटलों ॥ देहादिप्रपंचसाक्षित्वपावलों ॥ आतांकृतार्थझालों ॥ श्रीचरणप्रसादें ॥ २ ॥ तंवबोलेश्रीगुरुनाथ ॥ जंवनव्हसीलिंगदेहातीत ॥ तंवनचुकेसंसृतीपंथ ॥ कदाचीपैंगा ॥३॥ जंवलिंगदेहआवरणअसे ॥ तंवस्वस्वरूपनप्रकाशे ॥ नाथिलेंअहंतेचेंपिसें ॥ शुद्धचैतन्यासी ॥ ४ ॥ घटावच्छिन्नघटाकाश ॥ घटासरिसेंहिंडेदाहीदिश ॥ तेंविआत्मायातायातीगर्भवास ॥ पावेलिंगदेहासवें ॥ ५ ॥ जेवींसविताजळींबिंबत ॥ तरंगेंचांचल्यदशेपावत ॥ तेवींआत्माअसेसुखदुःखभोगित ॥ लिंगदेहावशें ॥ ६ ॥ अग्नीलोहाचेसंसर्गेंजैसा ॥ घणाचेघाईंपिटेतैसा ॥ आत्माजन्ममरणपावेअपैसा ॥ आवर्तलिंगदेहीं ॥ ७ ॥ शुभाशुभकर्मींवेष्टित ॥ चौऱ्यायशींलक्षयोनीभ्रमत ॥ जंवनहोसीलिंगदेहातीत ॥ तंवमोक्षकैंचा ॥ ८ ॥ तरीतेंलिंगदेहह्मणसीकैसें ॥ तुजपूर्वींनिरोपिलेंजैसें ॥ तयाचेनिरासेंप्रकाशे ॥ स्वस्वरूप ॥ ९ ॥ जोसूक्ष्मभूतांचा ॥ पंचवीसांकळांचा ॥ वासनामयजीवाचा ॥ लिंगदेह ॥ १० ॥ निर्विकल्पप्रथमस्फुरण ॥ जेंमागांनिरूपिलेंअंतःकरण ॥ तेंचिजरीतूंतत्साक्षीकवण ॥ तुजवांचूनियां ॥ ११ ॥ संकल्पविकल्पासीआपणयातें ॥ करणेंनाहींनिरुतें ॥ तद्रूपमनातेंजाणतें ॥ तेंचितूं कैसेनी ॥ १२ ॥ निश्चयनकरीनिश्चयातें ॥ आत्माप्रकाशीतयातें ॥ तद्रूपदृश्यजाणे बुद्धीतें ॥ तेबुद्धीतूंकैसेनी ॥ १३ ॥ बुद्धीचाआत्मामानित ॥ उठिलेंतेंबौद्धमत ॥ तेंबुद्धिसाक्षित्वेंनिर्जित ॥ केलेंतुवांची ॥ १४ ॥ पूर्वानुभूताचेंअनुसंधान ॥ तेंचित्ताचेंचेतव्यलक्षण ॥ चित्तातेंचेववितोकवण ॥ तुजवांचूनियां ॥ १५ ॥ देहाकारें आपणातेंऐसेंमानित ॥ अभिमानलक्षणेंअहंकारउठवित ॥ तयांतअसूनितयातेंजाणत ॥ तेचितूंकेंविहोसी ॥ १६ ॥ अहंसुखीअहंदुःखीयेणेंआकारें ॥ अहंतालक्षण

वृत्तीस्फुरे ॥ तैसेविकारतुझेनिआधारें ॥ उठजडतीदेहग्रंथीं ॥ १७ ॥ उत्पत्तीकाळीं उत्पत्तीतें ॥ आभासकाळींआभासातें ॥ विनाशकाळींविनाशातें ॥ जाणतातोतूं वेगळाची ॥ १८ ॥ जैसापुष्पींचापरिमळ ॥ पुष्पींअसूनिपुष्पावेगळ ॥ अहंकृती साक्षीआत्मानिर्मळ ॥ तैसाजाणावा ॥ १९ ॥ अहंकारातेंआत्मत्वमानितू ॥ उठि-लाजोनैय्यायीकसिद्धांतू ॥ तयातेंसाक्षित्वेंचितूं ॥ जाणतोसी ॥ २० ॥ कवणऐसें ह्मणेल ॥ अहंकारेंआत्माप्रकाशेल ॥ तरीदृश्यानेंद्रष्ट्यातेंजाणिजेल ॥ हेंकेंविघडे ॥ २१ ॥ एवंअंतःकरणपंचकाचेद्रष्टे ॥ तत्साक्षित्वेंचिभेटे ॥ तेंआत्मस्वरूपनेटेंबोटें ॥ तेंचितेंतूं ॥ २२ ॥ प्राणअसतांदेहासिजिणें ॥ कांतेणेचिवीणमरणें ॥ ह्मणूनिप्राणचि आत्माबोलणे ॥ मूढजनासी ॥ २३ ॥ आत्माप्राणाचाद्रष्टा ॥ तोप्राणआत्मामानि-तीनिकटा ॥ तयाचाथोरवाटेवोखटा ॥ योगियांसी ॥ २४ ॥ जरीप्राणचिआत्माह्म-णणें ॥ तरीसुषुप्त्यवस्थेंतयासीकांनाहींजाणणें ॥ चोरींचोरितांवस्त्रेंभूषणें ॥ कांने-णेचीतो ॥ २५ ॥ जागृतीअर्णिस्वप्नदशें ॥ प्राणजाणताऐसेंदिसे ॥ परीआपणया आपणनप्रकाशे ॥ अवस्थात्रयीं ॥ २६ ॥ मीअसेपिंगलेकाइडे ॥ ऐसेंआपणयातें नेणेफुडें ॥ ह्मणूनिप्राणचिहेआत्माहेंनघडे ॥ निभ्रांतपैं ॥ २७ ॥ अपानासीअधोगती ॥ उदानासीकंठींस्थिती ॥ समानासीनाभिकमळींवस्ती ॥ तेथूनिपसरेसर्वसंधीं ॥ २८ ॥ व्यानसर्वांगींव्यापक ॥ आत्मापंचप्राणासीप्रकाशक ॥ ह्मणूनिअवस्थात्रयींतूंचि एक ॥ प्राणसाक्षी ॥ २९ ॥ एवंप्राणपंचकातेंजाणतां ॥ तूंप्राणपंचकनव्हेसीसर्वथा ॥ ह्मणूनिअसोहेंआतां ॥ इंद्रियेंनव्हेसी ॥ ३० ॥ शब्दोन्मुखअंतःकरणवृत्ती ॥ तेंश्रोत्रेंद्रि-यतुजचिआहेप्रतीती ॥ श्रोत्रद्रष्टाहेस्थिती ॥ केंविघडे ॥ ३१ ॥ स्पर्शाचेग्रहणींउन्मु-ख ॥ तेंचिमनत्वगिंद्रियबोळख ॥ तेंदृश्यतूंद्रष्टादेख ॥ एककैसेनिहोसी ॥ ३२ ॥ रू-पातेंनिवडिती ॥ जेचक्षुबुद्धीचीवृत्ती ॥ तयातेंजाणतेज्ञप्ती ॥ तेंतूंचक्षुइंद्रियकैसेनि ॥ ३३ ॥ जिव्हेंद्रियाचीवृत्ती ॥ जेषड्रसातेंचाखिती ॥ तयेसीसाक्षिभूतसंविती ॥ तें रसनेंद्रियनव्हसीतूं ॥ २४ ॥ अहंकाराचावृत्तिविशेष ॥ जोगंधग्रहणोन्मुख ॥ तया घ्राणेंद्रियाचाअवभासक ॥ तूंघ्राणेंद्रियकैसेनी ॥ ३५ ॥ शब्दस्पर्शरूपरसगंध ॥ यां-

सीजाणतातूंचैतन्यशुद्ध ॥ हेंविषयपंचकजडतूंशुद्धबुद्ध ॥ विषयातीत ॥ ३६ ॥ शब्दातेंबोल्लंपहात ॥ जोअंतःकरणाचावृत्तांत ॥ याक्रियात्मकवाचेआणित ॥ तूंद्रष्टेपणेंची ॥ ३७ ॥ तेवदनींस्तुतीकरी ॥ मगबोलेमातृकाक्षरी ॥ तेतुजदृश्यवैखरी ॥ द्रष्टपणेंची ॥ ३८ ॥ वैखरीनिरासप्रसंगें ॥ मध्यामाहीनिरसावीलागे ॥ तेउद्भवेबुद्धीचेनिसंगे ॥ नादरूप ॥ ३९ ॥ मनाचेनिआकारें ॥ ध्वनीरूपपश्यंतीस्फुरे ॥ पाहतां तत्वनिर्धारें ॥ तियेवेगळाचितूं ॥ ४० ॥ जीवात्मयाचेंप्रथमस्फुरण ॥ तेंपरेवाचेचें लक्षण ॥ निरूपिलेंजेंअंतःकरण ॥ तेचितेजाणावे ॥ ४१ ॥ ऐसाचतुर्विधवाचेतें देखतां ॥ तूंवाचानव्हेसीसर्वथा ॥ तीतेंहीप्रकाशिता ॥ तूंचिएक ॥ ४२ ॥ मनाचावृत्यंकुर ॥ करूंपाहेस्पर्शविषयव्यापार ॥ तयापाणींद्रियाचादातार ॥ तेंतूंकेंविहोसी ॥ ४३ ॥ बुद्धिवृत्तीचाफांटा ॥ धावोंपाहेरूपाचावांटा ॥ तयापदेंद्रियांचाद्रष्टा ॥ तयावेगळाचितूं ॥ ४४ ॥ चित्ताचावृत्यंकुर ॥ करूंपाहेरतिविषयव्यापार ॥ तयाशिश्नेंद्रियांचाद्रष्टानिर्विकार ॥ तोतूंवेगळाची ॥ ४५ ॥ अहंकाराचावृत्तिविभाग ॥ करूंपाहेमळोत्सर्ग ॥ तयापायुरिंद्रियाचासाक्षीनिःसंग ॥ तद्विलक्षणतूं ॥ ४६ ॥ ऐसे अवयवपंचवीस ॥ लिंगदेहाचेसाभास ॥ तेदृश्यतूंद्रष्टानिराभास ॥ वस्तलिंगदेहातीत ॥ ४७ ॥ स्वप्नावस्थेचेंलक्षण ॥ ऐकतुजसांगेन ॥ जेणेंबुझसीवेगळेपण ॥ स्वस्वरूपाचें ॥ ४८ ॥ जागृतीदशेमनेंभोगिलें ॥ तेविषयजडसरले ॥ परीअध्यासरूप ठसावलें ॥ तेंस्वप्नबोलिजे ॥ ४९ ॥ द्रष्ट्यादृश्याचाअध्यासू ॥ साचाचिसारिखाआभासू ॥ फूलसरेपरीउरेवासू ॥ डाहाळियेजेंवी ॥ ५० ॥ कांकापूरकरंडाचावेंचे ॥ परंतुतेथीलवासनवेंचे ॥ ऐसेंस्वप्नावस्थेचें ॥ जाणिजेसुख ॥ ५१ ॥ निद्राकाळींबुद्धीच्यामाथां ॥ बैसेजागृतीचाउलथा ॥ तेवासनामयस्वप्नावस्था ॥ तुजदृश्यपैं ॥ ॥ ५२ ॥ जरीलिंगदेहनव्हसी ॥ तरीस्वप्नावस्थाकेंविहोसी ॥ तियेतेंहीप्रकाशितोसी ॥ निजप्रकाशें ॥ ५३ ॥ लिंगदेहस्वप्नावस्था ॥ यादोहींचाअभिमानीतैजसभोक्ता ॥ तयासात्विकअहंकारातेंजाणता ॥ तयावेगळाचितूं ॥ ५४ ॥ कंठस्थानभोगप्रविविक्त ॥ यादोहोंसीतूंव्यतिरिक्त ॥ यासत्वकार्यापंचविधातीत ॥ तत्साक्षित्वें-

ची ॥५५॥ जैसाकांप्रसिद्धदाहक ॥ लोहींअसूनिलोहप्रकाशक ॥ तैसातूंलिंगदे-
हाआभासक ॥ निजप्रकाशें ॥५६॥ चुंबकसन्निधानमात्रें ॥ लोहभ्रमतसेविचित्रें ॥
तैसातूंआकर्तेनस्वतंत्रें ॥ चेष्टेजडलिंगदेह ॥ ५७ ॥ श्रवणींशब्दऐकणें ॥ त्वचेसी
स्पर्शघेणें ॥ नेत्रींरूपातेंदेखणें ॥ तुझेनिपरीतुजनाहीं ॥५८॥ जिव्हेरसातेंचाखणें॥
घ्राणेंपरिमळघेणें ॥ तुझेनिपरीतुजनाहींकरणें ॥ इंद्रियव्यापार ॥ ५९ ॥ वाचेसीबो-
लणें ॥ हातासीदेणेंघेणें ॥ पायांसीचालणें ॥ होयतुझेन ॥ ६० ॥ शिश्नासीरति-
सुखभोगणें ॥ पायूसीमलोत्सर्गकरणें ॥ तूंअकर्ताव्यापारेंयेणें ॥ केंविलिंपसी ॥६१॥
मनासीमंतव्य ॥ बुद्धीसीबोद्धव्य ॥ अहंतेसीअहंतव्य ॥ अकर्तेनतुवांची ॥ ६२॥
चेतव्यचित्ताचें ॥ निर्विकल्पस्फुरणअंतःकरणाचे ॥ हेंसन्निधानफळआत्मयाचें ॥
परीतोअतीत ॥ ६३ ॥ जंवतुजनाहींस्वरूपाचानिर्धार ॥ तंवआपणपाकल्पिसीइंद्रि-
यव्यापार ॥ शुभाशुभकर्मींवेष्टिलासंसार ॥ तुजनाथिलाची ॥ ६४ ॥ आतांतुवां
द्रष्टेनआपणपेंजाणितलें ॥ तंवदेहद्वयनिरसलें ॥ वेद्यत्वअविद्यामयदेखिलें ॥ ह्मण-

वोनीची ॥ ६५ ॥ अविद्येसीअसताअनादित्व ॥ पूर्वींचिइयेसीमिथ्यात्व ॥ तत्कार्य
देहद्वयाअनित्यत्व ॥ तेंसांगावेंचिनलगे ॥ ६६ ॥ स्वप्नेंद्रियाचेनिद्वारें ॥ जीवींपुण्य-
पापविस्तारे ॥ तयासीप्रबोधेंचिप्रायश्चित्तबारे ॥ येरेंकाजनाहीं ॥ ६७ ॥ तैसेंदेहद्व-
याचेनिमित्तें ॥ कर्मेंघडतीसदसतें ॥ तींजळतीसमस्तें ॥ तत्साक्षित्वेंची ॥ ६८ ॥
आतांअसोहायुक्तिप्रसंग ॥ जहालायालिंगदेहाचाभंग ॥ चुकेस्वर्गनरकाचामार्ग ॥
स्वभावेंचि ॥ ६९ ॥ देहद्वयाचाद्रष्टा ॥ नवचेशुभाशुभकर्माचियावाटा ॥ ह्मणूनि
विलक्षणसाक्षीसुभटा ॥ तूतेंह्मणिपैं ॥ ७० ॥ यापरीलिंगदेहनिरासु ॥ झालियाचु-
केगर्भवासु ॥ आत्माभेटेस्वयंप्रकाशु ॥ ह्मणेमुकुंदराजु ॥ ७१ ॥ इतिश्रीमद्विवेक-
सिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेलिंगदेहनिरसनंनामद्वितीयप्रकरणंसमाप्तम् ॥ २ ॥
श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ देहद्वयातेंदेखतां ॥ देहद्वयनव्हसीसर्वथा ॥ तेणेंतुझेंनि-
रसलेंतत्वतां ॥ विपरीतज्ञान ॥ १ ॥ जेंदेहद्वयातेंव्यालें ॥ देहद्वयामीऐसेंजेणेंभुल-
विलें ॥ तेंअन्यथाज्ञाननिरसलें ॥ विलक्षणसाक्षित्वें ॥ २ ॥ निरसलेंअन्यथाज्ञान ॥

तेथींचेनिरसलेनवगुण ॥ तेंचिकैसेंकवण ॥ सांगिजेल ॥३॥ बुद्धीसुखदुःखप्रयत्न ॥ इच्छाद्वेषसंस्कारण ॥ पुण्यपापहेनवगुण ॥ बोलिजेती ॥ ४ ॥ यांचाविनाशहाचि मोक्ष ॥ ऐसावैशेषिकांचापक्ष ॥ परीअज्ञाननिरासेंवीणनव्हेअपरोक्ष ॥ आत्मसाक्षा-त्कार ॥ ५ ॥ आत्मयासीदेहद्वयबंधन ॥ तयाअज्ञानचिमूळकारण ॥ ह्मणूनिअज्ञा-ननिवृत्तिवीण ॥ मोक्षकैंचा ॥ ६ ॥ जंवअज्ञाननफिटे ॥ तंवसंसारनिःशेषनतुटे ॥ विपरीतज्ञानाचाकोंबफुटे ॥ मागुताह्मणुनी ॥ ७ ॥ तयाआत्मयाचेंअज्ञान ॥ फि-टावयानाहींसाधन ॥ एकस्वस्वरूपपरीज्ञाना ॥ वांचोनियां ॥ ८ ॥ जेणेंस्वरूपज्ञान नप्रकाशे ॥ तेंचिअज्ञानजाणिजेकैसें ॥ ऐसेंह्मणसीतरीपुसोंप्रसंगवशें ॥ तेंसांगयां तूं ॥ ९ ॥ देहद्वयासीविलक्षण ॥ तोतूंसांगपांआपणकवण ॥ जोस्थूलसूक्ष्मप्रपंचा-चाजाण ॥ तूंचिएक ॥ १० ॥ देहद्वयातीतमीहेजाणिव ॥ तेतुझियाप्रकाशाचीवा-ठिव ॥ तरीअमुकाचिमीस्वयमेव ॥ तोसांगकवणतूं ॥ ११ ॥ ऐसेंबोलिलेश्रीगुरु-नाथ ॥ तंवशिष्यझालाविचारस्थित ॥ ह्मणेदेहद्वयातीत ॥ तोमीकवण ॥ १२ ॥

मीपृथ्वीनाजळ ॥ तेजनाअनिळ ॥ आकाशजेंनिर्मळ ॥ तेंहीमीनव्हे ॥ १३ ॥ यास्थूलभूतांचेअंश ॥ निरूपिलेजेदृश्यपंचवीस ॥ तेमीनव्हेअस्थिमांस ॥ रक्तभू-तिक ॥ १४ ॥ सूक्ष्मभूतांचेंदळवाडें ॥ जेणेंलिंगदेहअन्यथाघडे ॥ तेमीनव्हेफुडें ॥ तोमीकवण ॥ १५ ॥ नव्हेमीपंचप्राण ॥ जेंमजदृश्यमान ॥ विषयपंचकतेंअन्य ॥ मजचिपासाव ॥ १६ ॥ ज्ञानेंद्रियपंचकमजदृश्य ॥ कर्मेंद्रियेंनव्हेमीअवश्य ॥ अंतः-करणपंचकतेंप्रकाश्य ॥ मीप्रकाशक ॥ १७ ॥ मनमनाचाव्यापार ॥ बुद्धीबुद्धीचा निर्धार ॥ चित्तचित्ताचाविचार ॥ तोमीनव्हे ॥ १८ ॥ नव्हेमीअहंकार ॥ आणि अहंतेचाव्यापार ॥ तयाहीज्ञातार ॥ तोमीवेगळाची ॥ १९ ॥ स्थूलदेहाचीसाकार-ता ॥ लिंगदेहाचीसत्ता ॥ यादोहींतेंमीजाणता ॥ नव्हेमीविपरीतज्ञान ॥ २० ॥ मीसाकारनासाभास ॥ देहद्वयाचाद्रष्टामीउदास ॥ तोमीकवणहानाहींप्रकाश ॥ माझामजची ॥ २१ ॥ ऐसेंशिष्येंविचारिलें ॥ मगश्रीगुरुतेंविनविलें ॥ जीमजचि मीचोरिलें ॥ तेंप्रकाशिजेस्वामी ॥ २२ ॥ यासर्वांतेंजाणे ॥ तोमीआपणयातेंनेणें ॥

तोमातेंमजभेटवणें ॥ श्रीगुरुराया ॥ २३ ॥ आतांश्रीगुरुनाथबोले ॥ तुवांआपुलेंदे-
हद्वयजाणितलें ॥ परीअज्ञाननाहींनिरसलें ॥ आत्मविषयींचें ॥ २४ ॥ तूंआपण
यातेंजाणतचिनेणसी ॥ हेंचिलक्षणअज्ञानासी ॥ नाथिलेंअज्ञानकांवाहातोसी ॥
निजमस्तकीं ॥ २५ ॥ मीनेणेआपणातें ॥ आहेसित्याअज्ञानातेंजाणतें ॥ ह्मणूनि
अज्ञानासीअधिष्ठाननिरुतें ॥ जाणपणचि ॥ २६ ॥ अज्ञानाशींअधिष्ठान ॥ तूंचि
प्रत्यक्चैतन्य ॥ अपरोक्षासीआश्रयअचेतन ॥ ऐसेंबोलोंचनये ॥ २७ ॥ साचार-
ज्जूआश्रयसर्पासी ॥ परीलटिकासर्पआश्रयनव्हेरज्जूसी ॥ मिथ्याभूतअज्ञानतुज
रूपासी ॥ आश्रयकेंवीघडे ॥ २८ ॥ मीआपणयातेंनेणे ॥ ऐसेंअज्ञानासीनाहींह्म-
णणें ॥ ह्मणूनिसत्यरूपातुजधरणें ॥ अज्ञानासीपैं ॥ २९ ॥ सांडूनिस्थूळसूक्ष्मप्रपं-
चातें ॥ पाहूंगेलासीनिःप्रपंचद्रष्ट्यातें ॥ तंववर्णव्यक्तीरहितनिरालंबातें ॥ पाहातांभां-
बावलासी ॥ ३० ॥ येऱ्हवींकीरतूंतेंथेंचिअससी ॥ नाथिलेंअज्ञानजाणतचिकवळसी ॥
जेंकांमीनेणेंऐसेंजाणतोसी ॥ तोतूंसांगकवण ॥ ३१ ॥ जैसेंउदकबाबुळीतेंव्यालें ॥

परीतयातेंचिकवळिलें ॥ तैसेंअज्ञानेंआवरिलें ॥ तुझेंनिजस्वरूप ॥३२॥ स्थूळसूक्ष्म
देहद्वयातें ॥ आणिविपरीतज्ञानातें ॥ अज्ञानचिप्रसवलेंतयातें ॥ ह्मणूनिकारणबो-
लिजे ॥ ३३ ॥ जेंअज्ञानतुझेंकारणदेह ॥ तेंतूंनव्हसीनिःसंदेह ॥ तूंअज्ञानसाक्षी
विदेह ॥ परमस्वरूप ॥३४॥ मीआपणयातेंनेणेंह्मणत ॥ तयानेणण्यातेंआससीजा-
णत ॥ ह्मणूनिद्रष्टाअज्ञानाअतीत ॥ तूंचिनिभ्रांतपैं ॥३५॥ मीनेणेऐसेंवायांचिमानि-
सी ॥ जेंकांमीनेणेंऐसेंजाणतकवळलासी ॥ तरीजाणणेंचितूंहोसी ॥ नेणणेंमिथ्या-
रूप ॥ ३६ ॥ जाणणेंतेंज्ञान ॥ नेणणेंतेंअज्ञान ॥ ज्ञानाचेतुलेसीअलंकरण ॥ मि-
थ्याअज्ञानाचें ॥ ३७ ॥ असोहेंअज्ञाननव्हेसत्य ॥ तरीविपरीतज्ञानअशेषअनित्य ॥
तत्कार्यदेहद्वयमिथ्याभूत ॥ सर्वथैवगा ॥ ३८ ॥ तुझेंकारणदेहअज्ञान ॥ तेथेंसुषु-
प्तीचेंअधिष्ठान ॥ तेंचिसुषुप्तीचींलक्षण ॥ तेंआइकपांतूं ॥३९॥ जागृतीआणिस्वप्नद-
शें ॥ भोगिलेंइंद्रियव्यापाराचेनिअध्यासें ॥ वेधिलेंमनअज्ञानीउपसंहारतसे ॥ ते
सुषुप्तीबोलिजे ॥ ४० ॥ दशेंसहितइंद्रियांसी ॥ आणिअंतःकरणचतुष्टयासी ॥ वि-

परीतज्ञानेंलीनहोयमाजींअज्ञानासीं ॥ तेंसुषुप्तीजाण ॥ ४१ ॥ सुषुप्तीमाजीअसो-
निसुषुप्तीतें ॥ तूंजाणतआहेसीतयेनेणिवेतें ॥ प्रबोधेंसांगतोसीतयातें ॥ तत्साक्षि-
त्वेंची ॥ ४२ ॥ ह्मणोनिसुषुप्तीनातुज ॥ तियेतेंजाणणेंआपणयावेगळेंबुझ ॥ अव-
स्थात्रयबुद्धीसीसहज ॥ तूंतयावेगळाची ॥ ४३ ॥ कारणदेहसुषुप्त्यवस्था ॥ या
दोहोंचाजोअभिमानधरिता ॥ तयाप्राज्ञअहंकारातेंजाणता ॥ तोतूंवेगळाची ॥ ४४ ॥
प्राज्ञआनंदभोगहृदयस्थान ॥ याचेंतृजआहेज्ञान ॥ हेपंचविधतमोगुण ॥ तोतूंआ-
त्माकैसेनी ॥ ४५ ॥ एवंस्थूललिंगकारणयातें ॥ जागृतीस्वप्नसुषुप्तीअवस्थात्रयातें॥
विश्वतैजसप्राज्ञअभिमानत्रयातें ॥ जाणताआत्मातूं ॥ ४६॥ स्थूलप्रविविक्तआनंद
भोगत्रयातें ॥ नयनहृदयकंठस्थानयातें ॥ सत्वरजतमोगुणत्रयातें ॥ जाणताआ-
त्मातूं ॥ ४७ ॥ अविद्येचियागुणत्रयाचें ॥ दळवाडेंनिरूपिलेंप्रपंचाचें ॥ तूंद्रष्टाअशे-
षाचें ॥ ह्मणूनिआश्रयसाक्षी ॥ ४८ ॥ अविद्येचियागुणत्रयाची ॥ उभवणीउभवली
पप्रंचाची ॥ हेंनेणिजेतंवकांहींची ॥ संसृतीनचुके ॥ ४९ ॥ आतांतुझेंमलिनत्व

फिटलें ॥ शुद्धआत्मत्वलाधलें ॥ गुणत्रयबंधनचुकलें ॥ आश्रयसाक्षीचें ॥ ५० ॥
हेंसर्वनहोतीसर्वातें ॥ निराकारनिराभासातें ॥ त्यानिरालंबाआपणयातें ॥ श्रीमुकुंदह्म-
णेबुझलासीतूं ॥ ५१ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेकारणदेह
निरसनंनामतृतीयप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ३ ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥
श्रीगणेशायनमः ॥ मीनिरामयनिर्गुण ॥ रूपेंसाक्षीचैतन्यघन ॥ ऐसेंस्वरूपाचेंअ-
नुसंधान ॥ तेंहीतूंनव्हेसी ॥ १ ॥ तुजस्वरूपाचेंअनुसंधान ॥ तोतुझादेहमहाका-
रण ॥ तयाचाद्रष्टाकवण ॥ तुजवांचूनियां ॥ २ ॥ तुझादेहमहाकारण ॥ तेथेंतुर्या-
वस्थातेजाण ॥ तियेचेंसांगिजेललक्षण ॥ तेंऐकपांतूं ॥ ३ ॥ त्रिविधदेहत्रिविधअव-
स्था ॥ तिनीस्थानेंत्रिविधभोगत्रिविधभोक्ता ॥ याप्रपंचाचीतत्साक्षित्वेंजाणेअव-
स्था ॥ तेतुर्याजाणावी ॥ ४ ॥ अविद्येचियागुणत्रयातें ॥ तूंजाणतोसीनिरुतें ॥ त-
येतत्साक्षित्वलक्षणतुर्येतें ॥ जाणतातूंतुर्याकेंवि ॥ ५ ॥ महाकारणदेहतुर्यावस्था ॥
यादोहोंचाअभिमानीप्रत्यगात्मानिरुता ॥ तेहिसांगिजेलव्यवस्था ॥ तेंऐकतूं ॥६॥

अविद्यामयप्रपंच ॥ तोमिथ्यामीद्रष्टासाच ॥ ह्मणूनिप्रपंचनव्हेहानिर्वेच ॥ माझा
मजची ॥ ७ ॥ जेंनित्यनिर्मळ ॥ परब्रह्मकेवळ ॥ तेंमींहेअभिमानीसकळ ॥ तोप्र-
त्यगात्मा ॥ ८ ॥ हाप्रत्यगात्माअभिमानी ॥ तूंनव्हसीतुजदृष्यह्मणूनी ॥ आनंदा-
वभासभोगमूर्ध्निस्थानीं ॥ नव्हसीतूं ॥ ९ ॥ जोशुद्धसत्वगुणअविद्येचा ॥ हापंच-
विधप्रपंचतमोगुणाचा ॥ तूंद्रष्टाअशेषाचा ॥ स्वयंप्रकाश ॥ १० ॥ शुद्धहीप्रपंचापा-
साव ॥ वेगळाझालासीसर्वथैव ॥ निरालंबसाक्षीस्वयमेव ॥ तोचितूंपैं ॥ ११ ॥ तूं
निर्गुणनिराकार ॥ परब्रह्मनिराधार ॥ जेथेंनाहींपारावार ॥ तेंस्वरूपतूं ॥ १२ ॥ शू-
न्यातेंआत्मत्वेंमानित ॥ उठिलेंजेंक्षपणकमत ॥ तेंतुवांजिंकिलेंनिभ्रांत ॥ स्वानुभ-
वेंची ॥ १३ ॥ अत्यंतजोअभाव ॥ तोचिशून्याचास्वभाव ॥ ह्मणोनिहेंबोलणेंचि
वाव ॥ खंडज्ञान ॥ १४ ॥ कांहींचनाहींतेंशून्य ॥ तयातेंजाणतेंशुद्धचैतन्य ॥ तेंस-
र्वकाळींविद्यमान ॥ असतचिअसे ॥ १५ ॥ शून्यनेणेशून्यातें ॥ आत्माप्रकाशीत-
यातें ॥ जोदेखेयाअशेषातें ॥ तोशून्यकैसागा ॥ १६ ॥ तोशून्यासारखेंकीरअसे ॥

परीशून्यनव्हेअनारिसें ॥ आपणपेंआपणप्रकाशे ॥ स्वानुभवें ॥ १७ ॥ असोतनु-
चतुष्टयापरी ॥ तूंसकळजीवशरीरीं ॥ प्रकाशसीबाहेरभीतरी ॥ देहचतुष्टयातें ॥१८॥
जीवाचेंदेहचतुष्टय ॥ द्रष्ट्यासीतुजज्ञेय ॥ तूंशुद्धचैतन्यअप्रमेय ॥ तेंचितूंकेंविहोसी
॥१९॥ जैशातुझियाचारीअवस्था ॥ तयांचीतूंजाणसीव्यवस्था ॥ तैसीसकळजीवां-
चियासाम्यता ॥ जाणताआत्मातूं ॥ २० ॥ तुझियाचौंअभिमानियाचेपरी ॥ सक-
ळजीवअभिमानियाभीतरी ॥ असूनितत्वतानिर्धारी ॥ साक्षीभूततूं ॥ २१ ॥ तुझि-
याअभिमानीयाचेंजैसें ॥ भोगचतुष्टयदृश्यऐसें ॥ सकळभोगजाणशीप्रकाशें ॥ आ-
पुलेनिपैं ॥२२॥ जैसींतुझियाअवस्थांचींचारीस्थानें ॥ तूंजाणसीआपुलेनिज्ञानें ॥ तै-
सींसर्वांभूतांचींस्थानमानें ॥ जाणतातूंचिएक ॥२३॥ एवंसर्वभूतींअसूनी ॥ सकळइं-
द्रियांतेंअधिष्ठानी ॥ सर्वप्रकाशकआत्मातुजवांचूनी ॥ कवणअसे ॥२४॥ तंवविनवी
शिष्यशिरोमणी ॥ सर्वआत्माएकयेथेंउपपत्तीकवणी ॥ अन्याचेंसुखदुःखअन्यीं ॥ दे-
खूंयेईजेना ॥२५॥ मजसकलदृश्याचेंसाक्षित्वघडे ॥ भिन्नात्मयासीएकत्वनघडे ॥ जें

अन्यस्थानींचावृत्तांतजाणणेंनाहींफुडें॥ ह्मणूनिस्वामी ॥२६॥ मगश्रीगुरुनाथेंबोलिजे ॥ अभिन्नआत्मयाअनेकत्वआरोपिजे ॥ एकमुख्यगगनअशिजे ॥ जेंविअनेकघटीं ॥ २७ ॥ नातरींमुख्यएकचिसविता ॥ अनेकसरोवरींप्रतिबिंबता ॥ एकचिपावेअ-नेकता ॥ उपाधिभेदें ॥ २८ ॥ तेंप्रतिबिंबदिनमणीअनेक ॥ जलचांचल्येंव्याकुळ कवणएक ॥ तयामध्येंनिश्चलपरीभिन्नात्मक ॥ नव्हतीतत्वतापैं ॥ २९ ॥ मुख्यबिं-बींचांचल्यअसतें ॥ तरीसकळप्रतिबिंबींउमटतें ॥ ह्मणूनिउपाधिभेदेंनाहींतेथें ॥ आ-रोपितीप्रतिबिंबीं ॥ ३० ॥ तैसाएकचिगोसावी ॥ अविद्यालक्षणेंमायाअवयवी ॥ आभासलेपणेंजीवात्मभावी ॥ दिसेअनेकरूपत्वें ॥ ३१ ॥ कर्मनिर्मितसुखदुःख ॥ हेंलिंगदेहाचेंवर्मदेख ॥ लिंगोपाधिचैतन्यींनाहींतेंअसेख ॥ तयाआरोपितीपैं ॥३२॥ जयाजीवांचींलिंगशरीरें ॥ कर्मेंअर्जितस्थूलदेहद्वारें ॥ तींतदुपाधिजीवभोगितीनि-र्धारें ॥ सुखदुःखेंपैं ॥ ३३ ॥ ह्मणूनिअन्याचेंसुखदुःख ॥ अन्यासिनाहींनिःशेष ॥ तयाबंधमोक्षदेख ॥ स्वार्जितानुसार ॥ ३४ ॥ आणितुवांआक्षेपकेला ॥ सर्वभूतीं

असेएकला ॥ तरीअन्यस्थानींवृत्तांतवितला ॥ तोम्याकांनेणिजे ॥ ३५ ॥ तरीये-विषयींएकउत्तर ॥ करूनिमनएकाग्र ॥ संदेहसागराचेपार ॥ जेणेंपाविजे ॥ ३६ ॥ जाणिवनेणिवचित्तासी ॥ हेधर्मनाहींतआत्मयासी ॥ बुध्यादिनवगुणलिंगदेहासी॥ हेंतवआधींचनिरूपिलें ॥ ३७ ॥ प्रतिजीवींअविद्यातवभिन्न ॥ तत्कार्यलिंगदेहही अन्य ॥ स्थूलदेहींअभिमान ॥ आनआनप्रतिशरीरीं ॥ ३८ ॥ ह्मणूनिजेअवस्थे जोअभिमानी ॥ तोवर्तेतियेअधिष्ठनी ॥ तयेदशेचेंजाणणेंह्मणूनी ॥ असेतदुपाधि-क ॥ ३९ ॥ ह्मणूनिजागृतीदशेचेंज्ञान ॥ नाहींप्रगटलियास्वप्न ॥ हेंद्विविधअनुसंधा-न ॥ नाहींसुषुप्तीकाळीं ॥ ४० ॥ ह्मणूनिअन्यचित्ताचेंजाणणें ॥ अन्यचित्तप्रयासें नेणे ॥ जाणूंपहासीचित्तेंयेणें ॥ तरीसर्वज्ञकेंविहोसी ॥ ४१ ॥ अतीतअनागतवर्त-मान ॥ हेंतापसांसीउठेप्रपंचज्ञान ॥ जेंतपोबळेंजाण ॥ परीनव्हेभवमोचक ॥ ४२ ॥ परीतयाचेंचित्तअनुक्रमेंजाणणें ॥ तैसेंतुझेंनव्हेइंद्रियसापेक्षदेखणें ॥ सर्वत्रअसूनि सर्वांतेंप्रकाशणें ॥ निजप्रकाशें ॥४३॥ जयाशींइंद्रियसापेक्षज्ञान ॥ तयाशींअनुक्रमें

ज्ञानकींअज्ञान ॥ नातरीअन्यथाज्ञान ॥ उठीभ्रांतरूपें ॥४४॥ तैसेंनव्हेआत्मयाचें द्रष्टेपण ॥ तेथेंनलगेमनचक्षुरादिसाधन ॥ तयासचेतनपण ॥ तत्सन्निधानमात्रें ॥४५॥ आत्मयासीनलगेअनुक्रमेंअदेखणें ॥ नदेखणेंआणिअन्यथाहिदेखणें ॥ याचित्तधर्मातेंसर्वज्ञपणें ॥ जाणताआत्मातूं ॥ ४६ ॥ अहंताममताप्रयत्नरहिता ॥ सूर्य डोळ्यांतेंप्रकाशविता ॥ सकळरूपातेंअसेदाविता ॥ निजप्रकाशें ॥ ४७ ॥ तैसातूं आत्मासर्वइंद्रियांतें ॥ चैतन्याप्रकाशीविषयातें ॥ अहंताममताभावरहितें ॥ स्वस्वरूपें करूनी ॥ ४८ ॥ जैसाकांअवच्छिन्न ॥ जडलोहातेंअचेष्टुन ॥ स्वयेंचेष्टनाचेष्टुन ॥ अलिप्तचितो ॥ ४९ ॥ तैसाआत्माचेष्टेनाचेष्टवी ॥ कांहींकरीनाकरवी ॥ स्वयेंभोगीनाभोगवी ॥ विषयजात ॥ ५० ॥ परीतुझेचियासत्तें ॥ इंद्रियेंचेष्टतीनिभ्रांतें ॥ परीस्वतंत्रनव्हतीते ॥ निजव्यापारीं ॥ ५१ ॥ कार्यकारणकर्तृत्व ॥ तेथेंविषयप्रकृती हेतुत्व ॥ तुजसुखदुःखादिभोक्तृत्व ॥ तेंप्रकृतिसंबंधें ॥ ५२ ॥ तूंसर्वोपाधिविनिर्मुक्त ॥ केवळचैतन्यपरमतत्व ॥ तुजसुखदुःखादिभोक्तृत्व ॥ नाहींसर्वथा ॥ ५३ ॥

परीतुझियासत्तेविण ॥ नघडेइंद्रियांचेंचेष्टन ॥ ह्मणूनिनाथिलेंद्रष्टेपण ॥ तुजआरोपिलें ॥ ५४ ॥ जंवहोयदृश्याचेंस्फुरण ॥ तंवतुजनाथिलेंआरोपिलेंद्रष्टेपण ॥ दृश्यनिरासींपरमनिर्वाण ॥ तूंशुद्धबुद्ध ॥ ५५ ॥ तूंदृश्यनादर्शन ॥ तत्वतःनाहींद्रष्टेपण ॥ तूंसत्तामात्रनिरंजन ॥ ज्ञप्तिरूप ॥ ५६ ॥ आतांअसोहायुक्तिपंथ ॥ सकळजीव त्वंपदार्थ ॥ शोधिलियाउरेपरमार्थ ॥ तोस्वयेंसाक्षीतूं ॥ ५७ ॥ एवंत्वंपदार्थाचें शोधन ॥ जेणेंहोयजीवत्वनिरसन ॥ प्रकटेसम्यक्आत्मज्ञान ॥ अपरोक्षजें ॥ ५८ ॥ धुळीमाजीलसोनेंजैसें ॥ भेसळलेंनदिसे ॥ तेंनिवडूंजाणेजैसें ॥ झारियाचिपैं ॥५९॥ तेंवीदृश्यधुळीतंसांडी ॥ प्रकाशवंतसोनेंनिवडी ॥ याचीपरीपरवडी ॥ बुझावेंस्वस्वरूप ॥ ६० ॥ यापरीविवेकजळीं ॥ धुऊनिदेहादिप्रपंचधुळी ॥ स्वयंप्रकाशझळाळी ॥ भेटेआत्महेम ॥ ६१ ॥ फेडूनिकेळयाचीसालडी ॥ भोगिजेकेवळसगोडी ॥ तेंवीमायीककंचुकीनिवडी ॥ ह्मणेमुकुंदराजमुनी ॥ ६२ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेमहाकारणदेहनिरसनंनामचतुर्थप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ४ ॥ ॥ श्री ॥

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ आतांअसोहायुक्तिवादु ॥ जंवस्फुरेईश्वरेंसीभेदु ॥ तंवन सुटेहासंबंधु ॥ मिथ्याद्वैताचा ॥ १ ॥ ह्मणूनितत्पदार्थाचेंशोधन ॥ सांगिजेलकीजे अवधान ॥ जेथेंभेटेआनंदघन ॥ केवळब्रह्म ॥ २ ॥ जीवात्मयाचेपरी ॥ तनूचतु- ष्टयअसेईश्वरीं ॥ होयतयाचेउपसंहारीं ॥ तत्पदार्थशोधन ॥ ३ ॥ तामसअहंकारज- नितें ॥ पंचीकृतपंचमहाभूतें ॥ तज्जनितब्रह्मांडतें ॥ तोपरमात्माकैसेनी ॥ ४ ॥ ब्रह्मांडस्थूलशरीर ॥ पूर्वींनिरूपिलेंसविस्तर ॥ तेंदृश्यसविकार॥ ईश्वरकैसेनी ॥ ५ ॥ ब्रह्मांडींचीसृष्टीअवस्था ॥ तोपरमात्मानव्हेसर्वथा ॥ जाणेतेथींचीव्यवस्था ॥ तोप- रमात्मापैं ॥ ६ ॥ अभिमानीतोब्रह्मांडीचा ॥ आणिसृष्टीअवस्थेचा ॥ ब्रह्मानिर्मिता विश्वाचा ॥ नोहेपरमात्मा ॥ ७ ॥ ब्रह्माराजसअहंकार ॥ ह्मणूनिनव्हेसर्वेश्वर ॥ तोचालवीसृष्टिव्यापार ॥ पराधीनपणें ॥ ८ ॥ यापंचीकृतपंचभूतांचें ॥ सूक्ष्मदेहई- श्वराचें ॥ परमात्मानव्हेसाचें ॥ दृश्यह्मणूनी ॥ ९ ॥ विष्णुअंतःकरण ॥ चंद्रमातो मन ॥ चित्तनारायण ॥ ईश्वराचें ॥ १० ॥ बुद्धीविरंची ॥ अहंतारुद्रसाची ॥ जाणे

स्वरूपेंयांची ॥ तोपरमात्मा ॥ ११ ॥ श्रोत्रदिशात्वचापवन ॥ चक्षुसूर्यजिव्हावरुण॥ घ्राणअश्विनौदेवहाइंद्रियगण ॥ ईश्वरनव्हे ॥ १२ ॥ वाचावन्हीपाणिसुरेशु ॥ पाद वामनशिश्नप्रजेशु ॥ पायुनिर्ऋतिहेपरेशु ॥ केविंघडे ॥ १३ ॥ व्यानसमानउदान॥ प्राणआणिअपान ॥ परमात्मायाविलक्षण ॥ द्रष्टाह्मणूनी ॥ १४ ॥ लिंगदेहाचेपंच- विषय ॥ अतिजडभूतमय ॥ परमात्मातोनिर्विषय ॥ परमतत्वपैं ॥ १५ ॥ एवंतत्वें पंचवीस ॥ त्रिविधअहंकाराचेअंश ॥ तीअहंकृतीसाभास ॥ नव्हेपरमात्मा ॥१६॥ आतांअसोहालिंगदेह ॥ नव्हेस्वस्वरूपतेंविदेह ॥ तेथेंस्थितीअवस्थानिःसंदेह ॥ नव्हेपरमात्मा ॥ १७ ॥ सूक्ष्मदेहस्थितिअवस्था ॥ विष्णुअभिमानीयेथेंसर्वथा ॥ तोपरमात्माहेकथा ॥ असंबद्धपैं ॥१८॥ विष्णुसात्विकअहंकार ॥ वरीरूपाचाआका- र ॥ चालवीस्थितीचाव्यापार ॥ पराधीनपणें ॥ १९ ॥ विष्णुतोअंतःकरण ॥ वैकुं- ठतयाचेंस्थान ॥ परमात्मातोपूर्ण ॥ चैतन्यशुद्ध ॥ २० ॥ विष्णुकरीस्थितिव्यापा- रु ॥ सृष्टिसंस्थापीअनिवारु ॥ परमात्मातोनिर्विकारु ॥ विष्णुहेंघडे ॥ २१ ॥ मा-

याकारणशरीर ॥ ईश्वरूनव्हेतोसविचार ॥ तोद्रष्टाहेंसविकार ॥ ह्मणूनिपैं ॥ २२ ॥
जियेचामहत्वअहंकार ॥ व्यालीब्रह्माविष्णुमहेश्वर ॥ तेमायासर्वेश्वर ॥ हेंनघडेपैं
॥ २३ ॥ मींब्रह्मयेणेंआकारें ॥ अभिमानवृत्तीस्फुरे ॥ तेअव्याकृतईश्वर ॥ केविंघडे
॥ २४ ॥ कारणदेहअव्याकृत ॥ प्रलयअवस्थावर्तेतेथ ॥ परमआत्मयासीनिश्चि-
त ॥ तेनाहींचपैं ॥ २५ ॥ अव्याकृतप्रळयाचा ॥ रुद्रअभिमानीतेथींचा ॥ तोपर-
मात्माहेचर्चा ॥ अघटमान ॥ २६ ॥ रुद्रअहंकारतामस ॥ अंतींजगाचाकरीनाश ॥
तोपरमात्माउदास ॥ निरभिमानी ॥ २७ ॥ रुद्रतयाचाव्यापारी ॥ योजिलाअसेसं-
हारी ॥ सृष्टीस्थितीचानिर्धारीं ॥ तोस्वतंत्रनव्हे ॥ २८ ॥ तोपरमात्मामायावी ॥
हरिहरब्रह्मादिकांचागोसावी ॥ मायागुणत्रयाचेनावीं ॥ केविंबोलावातो ॥ २९ ॥
तंवशिष्यबोलेवचन ॥ जीमीनेणेंप्रळयाचेंलक्षण ॥ तेथींचेंविशदज्ञान ॥ मजनिरू-
पावें ॥ ३० ॥ मगबोलेकृपासिंधू ॥ सद्गुरुपूर्णबोधू ॥ प्रळयतोपंचविधू ॥ असेजा-
णतूं ॥ ३१ ॥ द्विविधहोयपिंडीं ॥ द्विविधतोब्रह्मांडीं ॥ पांचव्याचीफुडाफुडी ॥ हो-

यमोक्षदशे ॥ ३२ ॥ प्रतिदिनींहोयदैनंदिन ॥ जोजाणसुषुप्तिकाळींलीन ॥ देहद्व-
यसंहारेह्मणऊन ॥ तोप्रळयह्मणणिजे ॥ ३३ ॥ स्थूलदेहाचेंमरण ॥ तोमहाप्रळय
जाण ॥ हेंप्रळयद्वयाचेंलक्षण ॥ पिंडींजाणावें ॥ ३४ ॥ चतुर्युगसहस्रेषु ॥ तोब्रह्म-
याचाएकदिवसु ॥ तेथेंचिरात्रीहीजाणजसु ॥ तेणेंचिमाने ॥ ३५ ॥ जोब्रह्मयाचा
दिनांत ॥ तोदैनंदिनकल्पांत ॥ तैंब्राह्मीमायेसीआंत ॥ संहारेलोकत्रय ॥ ३६ ॥
तैंद्वादशार्कतपती ॥ महामेघवर्षती ॥ तिन्हीलोकअल्पावती ॥ प्रलयोदकीं ॥ ३७ ॥
परीस्थूलदेहनिमाला ॥ लिंगदेहकीरउरला ॥ तोहीबुडाला ॥ अज्ञानसमुद्रीं ॥ ३८ ॥
जीवसुषुप्तीयापरी ॥ दैनंदिनसंहारी ॥ तैंलीनहोतीकारणशरीरीं ॥ निजकर्मेंसहित
॥ ३९ ॥ दैनंदिनप्रळयकाळीं ॥ ब्राह्मीमायामांदुसजळीं ॥ जेथेंजीवरत्नेंसांठवलीं ॥
चौंभूतग्रामींचीं ॥ ४० ॥ यापरीरात्रींचिया ॥ सहस्रयुगचौकडिया ॥ समाधीमा-
जीगेलिया ॥ चतुराननासी ॥ ४१ ॥ मगसमाधीविसर्जूनी ॥ प्रलयोदकातेंग्रासु-
नी ॥ चौंभूतग्रामीचीउभवणी ॥ ब्रह्मारचिताझाला ॥ ४२ ॥ जयाचाआरंभजैसा ॥

तोजीवसृजिलातैसा ॥ दैनंदिनप्रळयऐसा ॥ तुजनिरूपिला ॥ ४३ ॥ महाप्रळय तोऐक ॥ तुजसांगिजेलकौतुक ॥ तेथेंसंहारतीब्रह्मादिक ॥ ब्रह्मांडासहित ॥ ४४ ॥ शतवर्षैअनावृष्टी ॥ तेथेंसंहारेजीवसृष्टी ॥ तयाचीपरिपाठी ॥ तपतीद्वादशादित्य ॥ ४५ ॥ तयाशेषाचेमुखानळें ॥ पेटतीसप्तहीपाताळें ॥ द्वादशार्कांचेनितेजाळें ॥ जळतीलोकसमस्त ॥ ४६ ॥ मगशतभरीसंवत्सर ॥ संवर्तकादिजळधर ॥ वर्षती निरंतर ॥ मुसळधारीं ॥४७॥ ब्रह्मांडराखोडीआतळे ॥ तेंप्रळयोदकींविराले ॥ तेथेंभूतजातसंहारलें ॥ सृष्टिसरिसेंची ॥ ४८ ॥ मगमेघुडेविराले ॥ तेथेंप्रचंडतेजप्रकटलें ॥ तेणेंतेजेंनिःशेषशोषिलें ॥ प्रळयोदक ॥ ४९ ॥ चंडानिलेंझडपिलें ॥ तेंतेजहीमावळलें ॥ तेथेंवायूतेंग्रासिलें ॥ महदाकाशें ॥ ५० ॥ तेंतन्मात्रासहित ॥ महदाकाशातेंग्रासित ॥ वेळनलवीचीअहंता ॥ तमोगुणरुद्राचापैं ॥ ५१ ॥ तामसअहंकाराचा ग्रास ॥ करीअहंकारराजस ॥ तयातेंगिळितांनलगेआयास ॥ सात्विकासी ॥५२॥ पंचज्ञानेंद्रियें ॥ पंचप्राणकर्मेंद्रियें ॥ हींराजसअहंकाराचींकार्यें ॥ निमतीतयांसरिसीं

॥ ५३ ॥ अंतःकरणपंचकतें ॥ जोप्रसवलाज्ञानशक्तीतें ॥ तयासात्विकअहंकारातें ॥ ग्रासीमहत्तत्व ॥ ५४ ॥ तेंदेवताचक्रनिमालें ॥ संहारतेजासीसंहारिलें ॥ महत्तत्वातेंग्रासिलें ॥ मायादेवीपैं ॥ ५५ ॥ तेगुणक्षोभिणीमाया ॥ महामायेसीजायविलया ॥ तेहीमायाहीलया ॥ गुणसाम्यींजाय ॥ ५६ ॥ तेवेळींपरमपुरुष ॥ सांडीमीब्रह्मऐसा उन्मेष ॥ प्रकृतिलोपींनिर्विशेष ॥ होयपरब्रह्म ॥ ५७ ॥ इच्छाज्ञानक्रियादिक ॥ शक्तिचक्रेंजींअनेक ॥ तींउपसंहारतीनिःशंक ॥ मूळमायेसरसीं ॥ ५८ ॥ पंचविध भूतग्रामींचे ॥ जेसमूहजीवांचे ॥ तेउदरींगुणसाम्याचे ॥ अधिष्ठुनीवर्ततीं ॥ ५९ ॥ जेंकर्मपंचकेंलिंपलें ॥ अज्ञानेंमुसवलें ॥ तेसुटकेसीमुकले ॥ आत्मज्ञानावीण ॥६० ॥ जैसावटबीजींसमस्त ॥ प्रपंचगुणसाम्याआंत ॥ अशेषमावळत ॥ हरपोनिजाय ॥ ६१ ॥ तेगुणसाम्यस्वरूपींमुरे ॥ मगकेवळब्रह्मचिउरे ॥ मातीचेंडिखळविरे ॥ जेवींमहासमुद्रीं ॥ ६२ ॥ ऐसाप्रळयनिरूपिला ॥ मगप्रपंचकैसाउठिला ॥ तुजसृष्टिक्रमींसांगितला ॥ जयापरी ॥ ६३ ॥ आतांसांगिजेलआत्यंतिक ॥ जोप्रळयसकौ-

तुक ॥ येथेंसंहारकर्ताविवेक ॥ अन्यनाहीं ॥ ६४ ॥ जैसारज्जुसर्पआभासे ॥ तो विवेकेंचिनिरसे ॥ तेणेंवीणननासे ॥ कांहींचजो ॥ ६५ ॥ जैसास्वरूपींमिथ्यारोप ॥ जोउठिलाभ्रांतिसर्प ॥ तयातेंफेडीविवेकदीप ॥ तमोमयातें ॥ ६६ ॥ स्वप्नींचियावै-रियातें ॥ आणीकनाहींवधितें ॥ तोप्रबोधेंचिनिरुतें ॥ मरणपावे ॥६७॥ तैसामाया-दीविवर्त ॥ जोप्रपंचमिथ्याभूत ॥ तोस्वरूपस्वानुभवेंक्षणांत ॥ हरपूनिजाय ॥ ६८ ॥ हाप्रपंचनिजाकारें ॥ असतचिसंहारे ॥ जेविंमृगजळाचेनिपूरें ॥ मिथ्याहोईजे ॥ ६९ ॥ नातरीघृताचीपुतळी ॥ अवयवाकारेंघडली ॥ आकारअसूनिमिथ्याझा-ली ॥ तेघृतचिअसे ॥ ७० ॥ तैसाब्रह्मींजगदाकार ॥ जोविवर्तउठिलाअपार ॥ तो मिथ्याचिहानिर्धार ॥ ब्रह्मचिसाचअसे ॥ ७१ ॥ सर्वअसतांसर्वनिमालें ॥ केवळ ब्रह्मचिउरलें ॥ ऐसेंसंहारणकेलें ॥ विवेकेंअत्यंतिकें ॥ ७२ ॥ ह्मणूनिहेंअशेष ॥ प्र-पंचबंधननिःशेष ॥ उपसंहारेतोप्रळयदेख ॥ अत्यंतिक ॥ ७३ ॥ महाप्रळयतोअना-रिसा ॥ तेथेंसंहारेस्थूलदशेचाठसा ॥ परिभवदायकसाभासा ॥ उरेअज्ञानगर्भीपैं

॥ ७४ ॥ तेथेंलिंगदेहननिमे ॥ नजळतीशुभाशुभकर्में ॥ ह्मणूनिचुकतीनामृत्युज-न्मे ॥ जीवासीपैं ॥ ७५ ॥ असोपंचप्रळयाचाप्रकार ॥ तुजनिरूपिलासंहार ॥ आतांमोक्षाचाविचार ॥ प्रवर्तूंदिजे ॥ ७६॥ जेगुणप्रधानमाया ॥ तेकारणदेहशिष्य-राया ॥ तेथींचियामहाप्रळया ॥ तयेनांवसुषुप्ती ॥ ७७ ॥ रुद्रतेथींचाअभिमानी ॥ तोपरमात्माहोयकैसेनी ॥ हेंगुणत्रयाचेंकार्यह्मणूनी ॥ तोवेगळाची ॥ ७८ ॥ ब्रह्मां-डहिरण्यगर्भमाया ॥ सृष्टीस्थितीमहाप्रळया ॥ ब्रह्माहरिहरकार्या ॥ मायागुणाचे ॥ ७९ ॥ मायागुणत्रयाचीकथा ॥ तेमिथ्याऐसीव्यवस्था ॥ परमात्माजाणतत्वता ॥ सर्वसाक्षी ॥ ८० ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेईश्वरतनुत्र यपूर्वकनिरसनंनामपंचमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ५ ॥ ॥ श्रीमज्जगदीश्वरार्पणमस्तु ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ब्रह्माकारआद्यस्फुरण ॥ जेंज्ञानपूर्णतालक्षण ॥ तेचितनु-महाकारण ॥ जगदीश्वरीं ॥ १ ॥ ज्ञानविग्रहईश्वर ॥ हासर्वशास्त्रांचानिर्धार ॥ त-याज्ञानाचाज्ञातार ॥ तोहितोंकैसेनी ॥ २ ॥ हेमहामायापरशक्ती ॥ ईश्वराचीमूळ-

प्रकृती ॥ तियेतेंजाणतास्वयंज्योती ॥ तोपरमपुरुष ॥ ३ ॥ तोसमस्तमायेचागोसावी ॥ सत्तामात्रेंसर्वांतेंजीववी ॥ ब्रह्मादिकांतेंचेष्टवी ॥ सृष्ट्यादिव्यापारीं ॥ ४ ॥ तींअनादिघरवरौतें ॥ व्यालींब्रह्मादिप्रपंचातें ॥ नसांडितीएकमेकांतें ॥ छायातनूजैसी ॥ ५ ॥ एकेवीणएकनाहीं ॥ हेंनवलप्रमेयपाहीं ॥ तयेमाजीअसूनिनाहीं ॥ वेगळाचितो ॥ ६ ॥ तेंप्रकाश्यतोप्रकाशक ॥ तेंवेद्यतोवेदक ॥ तेंज्ञेयतोज्ञापक ॥ सर्वसाक्ष ॥ ७ ॥ हेमूळप्रकृतीमिथ्य ॥ तत्कार्यविश्वकैंचेंसत्य ॥ तेथींचीयथातथ्य ॥ विवंचनासांगिजेल ॥ ८ ॥ मायासत्नाअसत् ॥ नव्हेतेसदसत् ॥ सदसद्विलक्षणत ॥ बोलूंचिनये ॥ ९ ॥ मायाभिन्नाभिन्न ॥ भिन्नाभिन्नविलक्षण ॥ नव्हेतेंभिन्नाभिन्न ॥ तेकांहींचनव्हे ॥ १० ॥ मायानव्हेसावयव ॥ नव्हेतेनिरवयव ॥ नव्हेउभयतांसंभव ॥ नव्हेउभयातीत ॥ ११ ॥ मायासंतकांनह्मणावी ॥ हेभ्रांतिचित्तींनधरावी ॥ सत्तरींअसावी ॥ जैसीतैसी ॥ १२ ॥ सत्शब्देंबोलिजेअस्तित्वता ॥ कालत्रयींअबाधिता ॥ मायादेवीसीतत्वता ॥ तेंअघटमान ॥ १३ ॥ जरीह्मणसीमायासंत ॥ तरी

कालत्रयींअबाधित ॥ तरीदेखतअसोनासत ॥ स्वानुभवें ॥ १४ ॥ नहोतांमायोपसंहार ॥ कैंचाब्रह्मसाक्षात्कार ॥ हास्वानुभवेंनिर्धार ॥ होययोगींद्रासी ॥ १५ ॥ मायाहोकांअसत ॥ हेंबोलणेंचिअसंगत ॥ तेंनभासेकदाचित ॥ जैसावंध्यापुत्र ॥ १६ ॥ मायानिवृत्तिकारणें ॥ वेदशास्त्रींबोलिलींसाधनें ॥ तरीतयेअप्रयोजनें ॥ प्रतिभासती ॥ १७ ॥ ह्मणूनिनव्हेतेअसंत ॥ जरीह्मणावीसदसंत ॥ तरीविरुद्धधर्मासीऐक्यता ॥ हें अघटमान ॥ १८ ॥ सततेनव्हेअसत ॥ असततेंकैसेनिसत् ॥ जैसेंस्वस्कंधारोहणवृथा ॥ असंबद्धपैं ॥ १९ ॥ मायासदसद्विलक्षण ॥ ऐसेंबोलतीवचन ॥ तरीतेंअघटमान ॥ सर्वथैव ॥ २० ॥ असतयाविलक्षणनसे ॥ नसतयाविलक्षणअसे ॥ यादोहींविलक्षणनदिसे ॥ वस्तुकवणीचीपैं ॥ २१ ॥ मायाभिन्नह्मणिजती ॥ तरीचैतन्यावीणकेवींस्फुरती ॥ तेब्रह्मींचीनिजप्रकृती ॥ तरीभिन्नकैसी ॥ २२ ॥ जैसीचंद्राचीकळा ॥ नव्हेचंद्रासीवेगळा ॥ तैसीब्रह्माग्नीचीज्वाळा ॥ तेणेसीभिन्नकैसी ॥ २३ ॥ जरीह्मणसीमायाअभिन्न ॥ तरीहेंअप्रमाणवचन ॥ जेंमाये-

चेंनिरसन ॥ होयस्वानुभवें ॥ २४ ॥ जैंमायाउपसंहारे ॥ तैंअविनाशब्रह्मउरे ॥ त-
रीअभिन्नयाउत्तरें ॥ नबोलेतूं ॥ २५ ॥ मायायापरीभिन्नाभिन्न ॥ हेंबोलणेंचिअघट-
मान ॥ येथेंउपपत्तीसांगेन ॥ तेऐकपांतूं ॥ २६ ॥ जेंभिन्नतेंनव्हेअभिन्न ॥ अभि-
न्नतेंनव्हेभिन्न ॥ याविरुद्धधर्मासीअवस्थान ॥ हेंअसंबद्धपैं ॥ २७ ॥ भिन्नाभिन्नवि-
लक्षण ॥ ऐसेंमायेतेंतूंनह्मण ॥ तेथींचीविवंचनासांगेन ॥ तेअवधारिजे ॥ २८ ॥
भिन्नावेगळेंअभिन्न ॥ आणिअभिन्नावेगळेंभिन्न ॥ तरीउभयांसीविलक्षण ॥ मा-
याकेंविंघडे ॥ २९ ॥ जरीमायाह्मणसीसावयव ॥ तरीवारींयायुक्तीचीधांव ॥ तये-
सीअव्यक्तहेंनांव ॥ बोलिजेवेदांतीं ॥ ३० ॥ इयेसीवर्णनाव्यक्ती ॥ रूपनास्थिती ॥
तरीसावयवऐसेंबोलती ॥ तेहीनविवेकी ॥ ३१ ॥ मायानिरवयवबोलती ॥ तेसर्वथा
कांहींचनेणती ॥ ब्रह्माकारेंस्फुरती ॥ तरीनिरवयवकैसी ॥ ३२ ॥ निरवयवमायेपासा-
व ॥ जगकैसेंनिहोयसावयव ॥ इयेउपपत्तीस्तव ॥ निरवयवनव्हे ॥ ३३ ॥ विरुद्धध-
र्मनिरूपिलेतुज ॥ हेंमायेसीनाहींऐसेंबुझ ॥ माझीमायपरीवांझ ॥ हेंअसंबद्धपैं ॥ ३४ ॥

जेंहोयसावयव ॥ तेंहोयनिरवयव ॥ निरवयवतेंसावयव ॥ कैसेंनिहोय ॥ ३५ ॥
मायाउभयांविलक्षण ॥ हेंअसंगतवचन ॥ याविरुद्धधर्मासीभिन्न ॥ कांहींआथी-
चिना ॥ ३६ ॥ यापरीमिथ्याद्वादशविकल्परचना ॥ मायाकांहींचनिर्वचना ॥ ह्म-
णूनिहेंअनिर्वचनीयजाणा ॥ सर्वकाळीं ॥ ३७ ॥ जेदिसेअनिर्वचनीय ॥ तेओ-
ळखावीमिथ्यामय ॥ यथातथ्यइये ॥ ऐसेंजाणतूं ॥ ३८ ॥ द्वादशविकल्पींविकल्पितां ॥
मृगजळासीजेवींअनिर्वचनीयता ॥ तैसीमायाजाणतत्वता ॥ मिथ्याभूतही ॥ ३९ ॥
अनिर्वचनीयदेखिली ॥ यापरीमायानिरसली ॥ जेमूळप्रकृतीबोलिली ॥ सर्वेश्वरी
॥ ४० ॥ तेमहामायादेहमहाकारण ॥ सर्वेश्वराचेंजाण ॥ तोतियेसीविलक्षण ॥ के-
वळचैतन्य ॥ ४१ ॥ महाकारणींअसेवर्तत ॥ तेथेंसर्वसाक्षित्वेंव्यवस्थ ॥ अभिमा-
नीसर्वेश्वरतेथ ॥ ऐसें जाणतूं ॥ ४२ ॥ तोचिआभिमानकैसा ॥ पूर्णब्रह्ममीऐसा ॥
सर्वसाक्षित्वाचाठसा ॥ जेथबोलिजे ॥ ४३ ॥ हाचितत्पदार्थशबल ॥ जोपरमात्मा
केवळ ॥ जयासीचौंदेहाचामळ ॥ मिथ्यारोप ॥ ४४ ॥ स्वप्नदेहासीमिळूनिबंध ॥

प्रबोधींजेवींमिथ्यासिद्ध ॥ तैसाचौंदेहासींसंबंध ॥ परमात्मयासी ॥ ४५ ॥ ब्रह्मां-
डहिरण्यगर्भमाया ॥ मूळप्रकृतिदेहचतुष्टया ॥ जाणपरमात्माअप्रमेया ॥ परब्रह्मपैं
॥ ४६ ॥ जोशबलतत्पदार्थ ॥ शोधिलीयाउरेपरमार्थ ॥ तोचिशुद्धहामथितार्थ ॥
तुवांजाणिजसु ॥ ४७ ॥ घटाभावीघटाकाश ॥ तेंचिजैसेंमहदाकाश ॥ मायानि-
रासीस्वप्रकाश ॥ ब्रह्मपरमात्माची ॥ ४८ ॥ ऐसेंतत्पदार्थाचेंशोधन ॥ विस्तारेंके-
लेंकथन ॥ तेंपुनरपीतुजसांगेन ॥ आवांकुनी ॥ ४९ ॥ उत्पत्तीस्थितीसंहार ॥ सर्व-
साक्षित्वव्यवहार ॥ याचौंअवस्थेचाज्ञातार ॥ तोंअवस्थाकैसेनी ॥ ५० ॥ ब्रह्मावि-
ष्णुमहेश्वर ॥ आणिचौथासर्वेश्वर ॥ हेसाकरतोनिराकार ॥ जाणपरमात्मा ॥ ५१ ॥
एवंमायागुणविस्तार ॥ हाचतुर्विधव्यवहार ॥ परमात्मातोनिर्विकार ॥ मायातीत
॥ ५२ ॥ ईश्वरींसृष्ट्यादिकर्तृत्व ॥ तेंमायागुणींआरोपित ॥ परमात्मयासीतत्वता ॥
तेंनघडेचिपैं ॥ ५३ ॥ सृजीविश्वजरीतोमिथ्य ॥ तरीसर्जनकेविंसत्य ॥ होयस्रष्टीं-
चेंयथातथ्य ॥ तेंहीमिथ्याभूत ॥ ५४ ॥ प्रतिपाल्यजेंविश्वत्व ॥ त्यासीजरीमि-

थ्यात्व ॥ तरीईश्वरींप्रतिपालकत्व ॥ केविंघडे ॥ ५५ ॥ जैसावंध्येचापुत्र ॥ त्यासीं
होयजेविंशत्र ॥ तयासीवधावयाचामंत्र ॥ तोतंवलटिकाचिकीं ॥ ५६ ॥ तैसाप्रळ-
यींसंहारेंप्रपंच ॥ तोमिथ्याहानिर्वच ॥ तरीसंहारकर्त्ताहासाच ॥ कैसेनिह्मणावा
॥ ५७ ॥ जरीप्रपंचसाचहोता ॥ तरीकैसेनीसंहारता ॥ ह्मणूनिअसत्यासीसत्यता ॥
साचनमानावी ॥ ५८ ॥ मायाब्रह्मींचाविवर्त ॥ तोमिथ्याऐसासिद्धांत ॥ तत्कार्य
प्रपंचअनित्य ॥ हेंकायबोलावें ॥ ५९ ॥ नियमापेक्षनियंतृत्व ॥ दृश्यापेक्षद्रष्टृत्व ॥
कार्यापेक्षकर्तृत्व ॥ ऐसीस्थितीपैं ॥ ६० ॥ नियम्यदृश्यकार्य ॥ जगमिथ्यामाया-
मय ॥ तरीनियंतृत्वादिऐश्वर्य ॥ ईश्वरींकैसेनी ॥ ६१ ॥ जरीमायेसीमिथ्यात्व ॥
तरीसाचकैसेनिसाक्षित्व ॥ ह्मणूनिमायीकईश्वरत्व ॥ नाहींपरमेश्वरासी ॥ ६२ ॥
रजस्वलेमायेचा ॥ विटाळनलगेसाचा ॥ तेपरब्रह्मनिःप्रपंच ॥ जाणशुद्धतत्पदार्थ
॥ ६३ ॥ स्वस्वरूपींविश्रांत ॥ जोपरमात्मानिभ्रांत ॥ तोचिशुद्धतत्पदार्थ ॥ जा-
णपरमात्मा ॥ ६४ ॥ दुसरेपणातेंव्यालें ॥ तेंसरोवरोदकआटलें ॥ तेथेंप्रतिबिंबझा-

लें ॥ मुख्यबिंबची ॥ ६५ ॥ ऐसीमायासंहारें ॥ तैंब्रह्मावेगळेंईश्वरत्वनुरे ॥ तरीब्रह्मीं ईश्वरत्वहीउतरे ॥ जाणलटिकेंची ॥ ६६ ॥ उंसाचींचिपाडेंसांडुनी ॥ जैसारसघेइ- जेगाळूनी ॥ तेवींमायीकबोलीउतरूनी ॥ घेणेंपरब्रह्म ॥ ६७ ॥ जेंथेंमनासहित ॥ वाचानिवर्तलीयासमस्त ॥ परमात्मयासीतत्वता ॥ तेंनिजस्वरूपपैं ॥ ६८ ॥ एवं तत्पदार्थाचेंशोधन ॥ विस्तारेंकेलेंकथन ॥ उभयलक्षांशाचेंसंघटन ॥ आतांसांगि- जेल ॥ ६९ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेमहाकारणदेहनि- रसनपूर्वकंतत्पदार्थशोधनंनामषष्ठमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ६ ॥ ॥ श्रीसांबसदाशि- वार्पणमस्तु ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ तत्पदार्थत्वंपदार्थ ॥ यादोहोंचाजोलक्ष्यार्थ ॥ तयासीऐक्य हाफलितार्थ ॥ महावाक्याचा ॥ १ ॥ तत्शब्देंपूर्णचैतन्य ॥ तेंचित्वंशब्देंपृथक्चै- तन्य ॥ जेंबोलिजेपृथक्चैतन्य ॥ तेंचिपूर्णचैतन्यजाणिजे ॥ २ ॥ ह्मणूनिब्रह्मत्वें तूंहोसी ॥ हाअर्थमहावाक्यासी ॥ तरीपरमात्म्यासी ॥ तुजऐक्यपैं ॥ ३ ॥ तंव

शिष्यबोलेवाक्य ॥ जीईश्वरेंसीमजकैसेंऐक्य ॥ अग्नीसीह्योणेंसख्य ॥ हीवासीजी कैसेनी ॥ ४ ॥ तोव्यापकमीपरिछिन्न ॥ तोस्वतंत्रमीपराधीन ॥ तोस्वामीमीसेव- कजन ॥ तरीऐक्यकैसेनी ॥ ५ ॥ तोसृष्ट्यादिकार्यकर्ता ॥ मजनिरंतरशोच्यता ॥ मीबांधलोंतोसोडविता ॥ तरीतदात्माकैसेनी ॥ ६ ॥ तोनियंतासर्वेश्वर ॥ मीनिय- म्यअनीश्वर ॥ तोनित्यमुक्तमजसंसार ॥ अनादिसिद्ध ॥ ७ ॥ तोकर्मफलदाता ॥ मीकर्मफलभोक्ता ॥ तरीईश्वरासीमजऐक्यता ॥ कैसेनीजी ॥ ८ ॥ मगबोलेकृपा- सिंधू ॥ श्रीगुरूपूर्णबोधू ॥ हागाउपाधिकल्पितभेदू ॥ त्वंपदार्थासी ॥ ९ ॥ सुवर्ण लोहाच्यादर्पणीं ॥ एकचिमुखासीहोतीदोनी ॥ तैसेंसंबंधेंमायाअविद्येचेनी ॥ ब्र- ह्मचिजीवेश्वर ॥१०॥ मायोपाधिब्रह्मतोपरमात्मा ॥ अविद्योपाधिब्रह्मतोजीवात्मा ॥ उपाधिविरुद्धधर्मात्मा ॥ जीवेश्वरासी ॥ ११ ॥ तुवांबोलिलेंईश्वरगुण ॥ तेमाया आरोपीतजाण ॥ परमात्मातोनिर्गुण ॥ ईश्वरस्वरूप ॥ १२ ॥ अविद्याकल्पितजी- वधर्म ॥ तेमिथ्याऐसेंबूझवर्म ॥ तत्वताजीवाचानिजधर्म ॥ तेकेवळब्रह्मपैं ॥ १३ ॥

अविद्येचेंअनित्यत्व ॥ आणिमायेचेंमिथ्यात्व ॥ हेंशोधिलीयाअनिर्वचनीयत्व ॥
प्रसंगेंकरूनी ॥ १४ ॥ ईश्वरींईश्वरत्वमायिक ॥ जीवींजीवत्वअविद्यक ॥ उभय
निरासींउरेएक ॥ केवळब्रह्म ॥ १५ ॥ त्रिविधलक्षणातें ॥ जोजाणतोनिरुतें ॥ तो-
चिनिरसीभेदातें ॥ येरांभेदभिन्न ॥ १६ ॥ प्रथमतेजहल्लक्षणा ॥ दुसरीअजहल्लक्षणा ॥
जहदजहल्लक्षणा ॥ तेतिसरीपैं ॥ १७ ॥ जहल्लक्षणाबोलिजेत्याग॥अजहल्लक्षणाअ-
त्याग॥जहदजहल्लक्षणात्यागात्याग ॥ तेथेंबोलिजे ॥ १८ ॥ वाच्यांशत्यागावाजी-
वाचा॥लक्ष्यांशध्यावातेथींचा॥वाच्यांशसांडिजेईश्वराचा॥घेणेंशुद्धांश ॥ १९ ॥ शब-
लांशसांडिजे ॥ शुद्धांशमांडिजे ॥ जहदजहल्लक्षणाबोलिजे ॥ वेदांतशास्त्रीं ॥ २० ॥
जैसेंफोलकटसांडिजे ॥ शुद्धतांदूळघेइजे ॥ तैसाउपाधीनिरसिजे ॥ स्वीकारिजेशु-
द्धचैतन्य ॥ २१ ॥ ह्मणूनिजहदजहल्लक्षण ॥ हेंमहावाक्यींप्रमाण ॥ इतरदोनीही
लक्षण ॥ तयाचेंकाजनाहीं ॥ २२ ॥ जोदांडियेंबैसला ॥ तोचिघोडाआरूढला ॥
इतकेनआनुझाला ॥ ऐसेंकेंविघडे ॥ २३ ॥ दांडीघोडाअन्य ॥ हेंउपाधीचेंलक्षण ॥

तोआपणपानव्हेभिन्न ॥ कांहींचजीं ॥ २४ ॥ नातरीकाशियेभेटला ॥ तोचियेदे-
शींदेखिला ॥ येतांजातांकायभिन्नझाला ॥ आपणयातें ॥ २५ ॥ तोदेशकाळसां-
डुनी ॥ अन्यदेशकाळत्यजुनी ॥ उभयतांएकचिजाणुनी ॥ जैसाभेदनिरसे ॥२६॥
तैसीईश्वरीचीनिरसावीमाया ॥ सर्वज्ञत्वादितत्कार्या ॥ उरेमायातीतअद्धया ॥ पर-
ब्रह्मपैं ॥ २७ ॥ जीवाचेंनिरसावेंअज्ञान ॥ कायेसहितविपरीतज्ञान ॥ त्यजुनितदु-
पाधिलक्षण ॥ हेधर्मनिरसावे ॥ २८ ॥ उरेजेंशुद्धचैतन्य ॥ तेंचिबोलिजेप्रत्यक्
चैतन्य ॥ तेणेंसिजाणअनन्य ॥ ईश्वरस्वरूप ॥२९॥ तयाप्रत्यक्चैतन्यासी ॥ ऐक्य
जेथेंपूर्णचैतन्यासी ॥ जाहलेभेदआपुलेनिरसी ॥ एकरूपत्वें ॥ ३० ॥ जीवात्मा
परमात्माएकहोईल ॥ तेथेंदुसरेंपणकैसेंउरेल ॥ आणिप्रदेशित्वनिमेल ॥ तत्क्षणीं-
ची ॥ ३१ ॥ परमात्मातंवनित्यानंद ॥ तेथेंनाहींसुखदुःखेंसीसंबंध ॥ तरीभिन्नत्वा-
चाअनुवाद ॥ तेथेंकेविंघडे ॥३२॥ आणिपूर्णचैतन्यासी॥ ऐक्यप्रत्यक्चैतन्यासी ॥
तेंसद्धयत्वेंअपरोक्षत्वासी ॥ ऐक्यसिद्धचिअसे ॥ ३३ ॥ परमात्माजोवेगळा ॥ तो-

चिजीवात्माझाला ॥ तेथेंदुसरेपणेंउरला ॥ हेंकेंविंघडे ॥ ३४ ॥ जंवपरमात्मस्वरूप नेणिजे ॥ तंवदुसरेपणऐसेंकल्पिजे ॥ जीवात्म्यानेंतेंचिहोइजे ॥ तेथेंपरोक्षत्वकैंचें ॥ ३५ ॥ घटाभावींघटाकाश ॥ मठाभावींमठाकाश ॥ दोहोंचानिराशीमहदाकाश॥ तेंअद्वयचिअसे ॥ ३६ ॥ तैसेअविद्यामायेचेनिरासी ॥ ऐक्यहोणेंजीवेश्वरासी ॥ ह्मणूनिजीवेश्वरभेदासी ॥ देतिळांजुळी ॥ ३७ ॥ एवंकार्योपाधिजीवात्मा ॥ कारणोपाधिपरमात्मा ॥ उपाधिनिरासींतदात्मा ॥ स्वतःसिद्ध ॥ ३८ ॥ अविद्याकार्य मायाकारण ॥ मिथ्यात्वदोहींचेंनिरसन ॥ तेथेंजीवईश्वरासिऐक्यजाण ॥ नित्यसिद्धचिअसे ॥ ३९ ॥ तत्पदेंईश्वरब्रह्मासी ॥ त्वंपदेंजीवब्रह्मासी ॥ असिपदेंजीवेश्वरब्रह्मासी ॥ ऐक्यअकृत्रिमजें ॥ ४० ॥ एवंमहावाक्याचाअर्थ ॥ तुजनिरूपिलातत्वंपदार्थ ॥ जेथेंभेटेपरमार्थ ॥ नेटेंबोटें ॥ ४१ ॥ कवणऐसेंह्मणेल ॥ महावाक्येंब्रह्मभेटेल ॥ तरीहेंकैसेनिघडेल ॥ अघटमान ॥ ४२ ॥ जेथेंवाचानिवर्तलिया ॥ युक्तीखुंटलीया ॥ हिंपुटीझालिया ॥ चित्तवृत्ती ॥ ४३ ॥ तेंवाचेकैसेंबोलिजे ॥ मनेंनेणूनी

जाणिजे ॥ स्वानुभवेंअनुभविजे ॥ परमतत्व ॥ ४४ ॥ बोलतांशास्त्रेंझालींवेडीं ॥ वेदांतासीपडेबोबडी ॥ तेथंमहावाक्येंफुडाफुडीं ॥ केविंहोय ॥ ४५ ॥ ऐसाऐकतां आक्षेप ॥ जेथेंबोलिजेलसाक्षेप ॥ तोनमानावाविकल्प ॥ येथींच्याविषयीं ॥ ४६ ॥ परब्रह्मकीरअकथ्य ॥ तेंअसेयथातथ्य ॥ परीनयेअनुभवपंथ ॥ गुरुवाक्येंविण॥४७॥ नेतिमुखेंअनुवादितां ॥ अनात्मानिरसितां ॥ वेदवाक्यासीप्रमाणता ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारीं ॥ ४८ ॥ तरीनेतिहाअर्थकैसा ॥ तुजनिरूपिजेलजैसा ॥ जेणेंउकलेआपैसा ॥ संसारबंध ॥ ४९ ॥ जेंजेंमनेंजाणिजे ॥ तेंतेंपरब्रह्मनव्हिजे ॥ मनातेंहीप्रकाशिजे ॥ प्रकाशेंजयाचेनी ॥ ५० ॥ सर्वांतेंमिथ्यात्वदेखिलें ॥ तेंज्ञानजयासी दृश्यझालें ॥ तेथेंपरब्रह्मप्रकाशिलें ॥ आपणपांची ॥ ५१ ॥ असेअंधारींबुडाला ॥ तेणेंदीपउजळिला ॥ तरीदीपेंतोदेखिला ॥ हेंनघडेचिकीं ॥ ५२ ॥ येथेंदीपेंकायकेलें ॥ दृष्टीचेंतमफेडिलें ॥ तेथेंस्वयेंचिदेखिलें ॥ आपणयातें ॥ ५३ ॥ तैसेंदीपेंवीणनिरुतें ॥ जाणिजेजेविंआपणातें ॥ तयादीपाहीजाणतें ॥ आपणपांची ॥ ५४ ॥

तैसेंज्ञानेंवीणस्वरूप ॥ नप्रकाशेआपेंआप ॥ तेंअज्ञानवृत्तीदेखपां ॥ ज्ञानेंचीकरूनी ॥ ५५ ॥ ह्मणूनीज्ञानअप्राण ॥ हेंबोलणेंअघटमान ॥ तरीनघडेज्ञानेंवीण ॥ अज्ञाननिवृत्ती ॥ ५६ ॥ तयाज्ञानातेंउपजवी ॥ आत्मयातेंचेतवी ॥ अज्ञानातेंदवडवी॥ श्रीगुरुवाक्य ॥ ५७ ॥ तेंप्रमाणगुरुवाक्य ॥ जेंमहावाक्यासीऐक्य ॥ येरअनर्थवाक्य ॥ पाखांडजाण ॥ ५८ ॥ महावाक्यश्रवणकाळीं ॥ उठलीज्ञानाग्नीचीज्वाळी ॥ प्रज्वळेअज्ञानाचीहोळी ॥ संसारासहित ॥ ५९ ॥ प्रपंचातेंनिरसुनी ॥ परब्रह्मातें पावुनी ॥ कृतार्थहोऊनी ॥ मिरवेमहावाक्य ॥ ६० ॥ अत्रार्थीनिदर्शन ॥ ऐकतुजसांगेन ॥ करूनिएकाग्रमन ॥ प्रीतीपूर्वक ॥ ६१ ॥ दंडकारण्यींअसतां ॥ श्रीराममार्गमेळींचालतां ॥ पंथीचियावनिता ॥ पुसतीसीतेतें ॥ ६२ ॥ तापसाचिया मांदियाळें ॥ पैलयेतातीमनोमेळें ॥ तुजकारणउभेठेलें ॥ कल्पतरूसी ॥ ६३ ॥ यां माजीतुझाभ्रतार ॥ कवणसांगेंनिर्धार ॥ सफळहोईलसंसार ॥ प्राणवल्लभे ॥ ६४ ॥ त्याजयातेंदाखविती ॥ तोनव्हेसीतेचापती ॥ ह्मणूनिअसेनिरसिती ॥ नयेेंशब्दें

॥ ६५ ॥ यापरीसमस्तां ॥ नह्मणोंसरलीसीता ॥ रामातेंदाखवितां ॥ तन्मयझाली ॥ ६६ ॥ जेथेंनह्मणूंसरलें ॥ तेथेंयेरींहीजाणितलें ॥ सीतेनेंनसांगूनिसांगितलें ॥ प्राणनाथातें ॥ ६७ ॥ यापरीउपनिषदें ॥ प्रपंचातेंनेतिशब्दें ॥ निरसूनिब्रह्मानंदें ॥ मुकींठेलीं ॥ ६८ ॥ स्वरूपींविश्वआभासलें ॥ तेंनाह्मणोंसरलें ॥ जेथेंबोलणेंखुंटलें॥ तेंजाणपरब्रह्म ॥ ६९ ॥ वेदनसांगूनसांगती ॥ तेयोगेश्वरनेणूनजाणती ॥ ह्मणूनि वेदवाक्येंप्रमाणेंहोती ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारीं ॥ ७० ॥ जेथेंवेदासीमुकेपण ॥ तेंअकथ्यवस्तूचेंकथन ॥ तेंपरब्रह्मतूंजाण ॥ आपणपांची ॥ ७१ ॥ वाक्येंवीणअनेकविध॥ दृष्टीपाहातांअनेकभेद ॥ तेंनव्हेस्वरूपावबोध ॥ ऐसेंजाणतूं ॥ ७२ ॥ ऐकूनिएकाचाहोयवेध ॥ परीप्राप्तीविनानव्हेबोध ॥ नकरितांप्रपंचनिषेध ॥ स्वरूपप्राप्तीकैंची ॥७३ ॥ वेदाचेनिसमावेशें ॥ विपरीतदृष्टीनासे ॥ परीअज्ञाननिरसे ॥ सुषुप्तीपरी ॥ ७४ ॥ भवसहितअज्ञानातें ॥ ब्रह्मज्ञानविधुळितें ॥ तयातेंउपजवितें ॥ श्रीगुरुवाक्य ॥ ७५ ॥ ह्मणूनिमहावाक्यप्रमाण ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारींकारण ॥ सकळप्रपंचाचें

निरसन ॥ होयजेणें ॥ ७६ ॥ तेथेंकेवळब्रह्मचिउरे ॥ असतचिप्रपंचविरे ॥ अखंड
वाक्यार्थस्फुरे ॥ योगिजनासी ॥ ७७ ॥ अहंब्रह्मास्मिब्रह्माहमस्मि ॥ येथींचाअर्थ
ब्रह्मचिमी ॥ ऐसेंअन्वयव्यतिरेकेंब्रह्मचिमी ॥ ऐक्यबोलतीश्रुतिद्वय ॥ ७८ ॥ ऐसा
अखंडार्थ ॥ हाचिसमाधीसंप्रज्ञात ॥ ऐसेंबोलेवेदांतसिद्धांत ॥ बाह्यउभऊनी ॥७९॥
संप्रज्ञातसमाधिस्त ॥ हरिहरब्रह्मादिनित्ययुक्त ॥ शुभाशुभकर्मींतेअलिप्त ॥ ब्रह्माव
बोधें ॥ ८० ॥ ज्ञानविग्रहीपरेश ॥ तयासिनाहींगुरूपदेश ॥ जोआदिगुरूअविना-
श ॥ ह्मणूनिनित्यमुक्ततो ॥ ८१ ॥ ईश्वरीचेंअंतःकरण ॥ ब्रह्मादिकतिघेजण ॥ ते-
हीनित्यमुक्तजाण ॥ स्वयंबोधें ॥ ८२ ॥ तेमायोपाधितत्पदार्थ ॥ ह्मणूनिनभुलती
परमार्थ ॥ तरीतेनित्यमुक्तहाशब्दार्थ ॥ व्यर्थनह्मणावा ॥ ८३ ॥ पूर्वींजीवमगसू-
टती ॥ तेजीवन्मुक्तबोलिजेती ॥ तयासीब्रह्मसंविती ॥ श्रीगुरुप्रसादें ॥ ८४ ॥ उ-
त्पन्नज्ञानीजेसनकादिक ॥ त्यांसीगुरुप्रसादेंसुटिक ॥ जाहालीपूर्वजन्मींदेख ॥ ज्ञा-
नद्वारें ॥ ८५ ॥ अशेषप्रारब्धकर्म ॥ तेणेंहोयदेहधर्म ॥ तदनंतरपुरेसीम ॥ याता

यातीची॥ ८६ ॥ जेदेहअसतांचिसुटले ॥ ह्मणूनिजीवन्मुक्तबोलिले ॥ परब्रह्मजा-
हाले ॥ सच्चिदानंद ॥ ८७ ॥ स्थूळलिंगकारण ॥ हेंदेहत्रयजीवासीबंधन ॥ आ-
णिकर्मप्रयत्न ॥ तेंहीजळेज्ञानाग्नीनें ॥ ८८ ॥ जैसावनींवैश्वानर ॥ पेटल्याकरीतृ-
णकाष्ठसंहार ॥ तैसाज्ञानाग्नींनेंसंसार ॥ जळेब्रह्मवृंदाचा ॥ ८९ ॥ अग्नीनेंतृणकाष्ठ
जाळिलें ॥ तेंअंगारदशेंउरलें ॥ मगतेंहीभस्मझालें ॥ अवसरेंकरूनी ॥ ९० ॥ तै-
सेंज्ञानाग्नीनेंजाळिलें ॥ देहत्रयनिरसलें ॥ परीमिथ्यारोपउरलें ॥ दग्धपटन्यायें ॥
॥ ९१ ॥ दग्धवस्त्राचेंउरलेपण ॥ तेंकरूनयेप्रावरण ॥ साचासारिखेपण ॥ परीतेंन-
व्हेअनारिसें ॥ ९२ ॥ तैसादेहत्रयाचाठसा ॥ नव्हेचितोअनारिसा ॥ परमात्मया-
सीफांसा ॥ पाडूंनशके ॥ ९३ ॥ जैसेंभाजलेंकणवटें ॥ क्षुधानिवृत्तिघटे ॥ परीशे-
तींवानवटें ॥ पेरूंनये ॥ ९४ ॥ तैसाउरेइंद्रियआकार ॥ तेणेंघडेइंद्रियव्यापार ॥ परी
तयासीनाहींसंसार ॥ कदाचिपैं ॥ ९५ ॥ जरीतूंऐसेंह्मणसी ॥ अभावझालिया
अज्ञानासी ॥ तरीपातदेहत्रयासी ॥ व्हावातत्क्षणीं ॥ ९६ ॥ जेथेंकारणसरे ॥ तेथें

कार्यकेंचेंउरे ॥ सूत्रतंतूचीउपसंहारे ॥ तेथेंपटत्वकैंचें ॥ ९७ ॥ येथेंएकउत्तर ॥ करू-
निमनएकाग्र ॥ संदेहसागराचापार ॥ तेणेंपाविजे ॥ ९८ ॥ धनुर्धरेंकांडेंमोकलि-
लें ॥ कांहातांतूनिसुटलें ॥ तेंकर्मवेगेंजैसेंधाविन्नलें ॥ गगनमार्गें ॥ ९९ ॥ नातरी
कुलालचक्राचाभंवरा ॥ जैसाभोंवेगरगरां ॥ तैसाकर्मवेगाचाउतारा ॥ जंवबरींअसे
॥ १०० ॥ जेथेंकर्माचावेगसरे ॥ तेथेंधांवअपसयाचीपुरे ॥ बुझणेंयेणेंचिप्रकारें ॥
देहस्थिती ॥ १ ॥ प्रारब्धकर्माचेनिवियोगें ॥ देहद्वयधांवूंलागे ॥ तेंसरलियाराहे
उगें ॥ होयदेहपात ॥ २ ॥ जैसाअंगारदशेचावन्ही ॥ अंगाराचाग्रासकरूनी ॥
निर्वाणस्वरूपींविसवुनी ॥ जैसालीनहोय ॥ ३ ॥ तैसाब्रह्मज्ञानहुताश ॥ करीदेह
त्रयाचानाश ॥ गिळूनिस्वसाक्षित्वप्रकाश ॥ लीनहोयस्वरूपीं ॥ ४ ॥ हीसायो-
ज्यतामुक्ती ॥ तुजसांगितलीनिगुती ॥ तेथेंनाहींपुनरावृत्ती ॥ कदाचिपैं ॥१०५॥
इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेजीवपरमात्मातदात्मऐक्यविवरणंना-
मसप्तमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ७ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

॥६४॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ सलोकतासमीपता ॥ तिसरीस्वरूपता ॥ यातिहींच्यामा-
थां ॥ काबीवाजेकाळाची ॥ १ ॥ चौथीसगुणसायुज्यता ॥ तेहीजाणमायानिर्मिता ॥
तरीयामुक्तीआतां ॥ ह्मणेंसाचमानिसी ॥ २ ॥ यामुक्तीचपरीबंधन ॥ जेंनचुकेपु-
नरागमन ॥ जयविजयासीसांगेपतन ॥ तेंकवणठायाहुनिझालें ॥ ३ ॥ जेंतुलें
आकारासीआलें ॥ तेंतुलेंमायामयह्मणितलें ॥ विनाशातेंपावलें ॥ महाप्रळयीं ॥ ४ ॥
जेथेंमायाचिसंहारे ॥ तेथेंलोककैंचाउरे ॥ ह्मणूनिमुक्तीबारे ॥ ह्मणेसाचमानिसी
॥ ५ ॥ ह्मणूनिर्गुणसायुज्य ॥ तेचिमुक्तीजाणपूज्य ॥ हेंजांणूनिसांडिलेंसाम्राज्य ॥
पुरुरवादिकीं ॥ ६ ॥ जैसाक्षीराब्धीचातरंग ॥ नहोताआकारासीभंग ॥ क्षी-
राब्धीसीनाहींविभाग ॥ ऐक्यभावनेचा ॥ ७ ॥ तैसामृत्युनहोतांदेहासी ॥ ब्रह्म
सायुज्यताजीवन्मुक्तासी ॥ तरीदेहपातझालियातयासी ॥ कायअन्यह्मणूंयेईल ॥ ८ ॥
तूंह्मणसीहाचिमोक्ष ॥ परीबंधचिजाणसापेक्ष ॥ तरीसाचभेदपक्ष ॥ कांनमानावा
॥ ९ ॥ येथेंपरिहारसांगेन ॥ जेंलटिकेंचिबंधन ॥ तेथेंमोक्षतोकवण ॥ साचमानी

॥ १० ॥ आत्मयासीजेंजेंबंधन ॥ तेंतंवप्रसिद्धचिअज्ञान ॥ त्यासीतरीलटकेपण ॥ प्रस्तारेंसांगितलें ॥ ११ ॥ जरीअज्ञानसाचहोतें ॥ तरीकैसेनिसंहारतें ॥ आणि मोक्षतेणंमतें ॥ केंविंघडे ॥ १२ ॥ जेथेंमोक्षचिनाहीं ॥ तेणेंमतेंकाजकाई ॥ आतां असोकालत्रयीं ॥ अज्ञानमिथ्या ॥ १३ ॥ आणिकेंजींहींबंधनें ॥ तींज्ञानोत्पत्ति काळींहोतीलीनें ॥ तयासीसत्यत्वकवणें ॥ प्रकारेंहोईल ॥ १४ ॥ ठाईंचाचिगांव नाहीं ॥ तेथेंसीमापुससीकाई ॥ ह्मणूनिमोक्षचिमिथ्यापाहीं ॥ आत्मयासी ॥ १५॥ अविद्याकल्पितबंधन ॥ विद्याकल्पितमोक्षसाधन ॥ होतीमिथ्यात्वेंजाण ॥ माया-मयत्वची ॥ १६ ॥ नित्यमुक्तजीवन्मुक्त ॥ हेकडसणीनिभ्रांत ॥ जेउपाधिभेद आरोपित ॥ ह्मणोनियां ॥ १७ ॥ जेथेंमायेसीमिथ्यात्व ॥ तेथेंसाचकैसेंईश्वरत्व ॥ तरीईश्वरींनित्यमुक्तत्व ॥ तेंहीलटिकेंजाण ॥ १८ ॥ प्रत्यक्चैतन्यजीवत्व ॥ तरीतें अविद्याकल्पित ॥ तेथेंजीवन्मुक्तत्व ॥ तेंहीलटिकेंची ॥ १९ ॥ जीवेश्वरासीसद्वय-ता ॥ हेंशबलपक्षींकल्पितां ॥ ह्मणूनिसांडीभेदवार्ता ॥ तूंसर्वथैव ॥ २० ॥ ऐसा

वायांचिकरिसीविरोध ॥ जरीह्मणसीसाचभेद ॥ तरीतूंकरींपाअनुवाद ॥ पुसिजे-लतो ॥ २१ ॥ भेदकायपारमार्थिक ॥ किंवातोऔपाधिक ॥ यादोंहींमाजीपक्षएक॥ अंगिकारींपां ॥ २२ ॥ जरीह्मणसीपारमार्थिकभेद ॥ परमार्थतोअद्वयानंद ॥ ऐसा श्रुतीचासंवाद ॥ ह्मणूनिसांडींकुमतहें ॥ २३ ॥ सबाह्यात्मब्रह्म ॥ एकमेवाद्विती यंब्रह्म ॥ इत्यादिश्रुतिपरमार्थोचेंकर्म ॥ अद्वयबोलती ॥२४॥ नेहनानास्तिकिंचन॥ ऐसेंश्रुतीचेंवचन ॥ भेदातेंकरितसेनिरसन ॥ तरीभेदूसाचकैसा ॥ २५ ॥ वेदवा-क्यासीविरुद्ध ॥ तोपक्षनव्हेप्रमाणसिद्ध ॥ ह्मणूनिभेदाचानिषेध ॥ करितीमहानु-भाव ॥ २६ ॥ मायाअविद्येच्यानिरासीं ॥ ब्रह्मचिहोणेंजीवेश्वरासी ॥ तरीकवणे प्रकारेंत्यासी ॥ भेदउरेल ॥ २७ ॥ ह्मणूनिपारमार्थिकभेद ॥ बोलतांथोरअसेप्रमाद॥ तरीसांडींहामिथ्यावाद ॥ जोविरुद्धश्रुतीसी ॥ २८ ॥ जरीह्मणसीऔपाधिकभेद ॥ तरीआमचाचिपक्षहोयसिद्ध ॥ एतद्विषयींविषाद ॥ आथीचिना ॥ २९ ॥ मायो-पाधिब्रह्मतोशिव ॥ अविद्योपाधिब्रह्मतोजीव ॥ आणिमायाअविद्येचास्वभाव ॥

तोतंवमिथ्याभूत ॥ ३० ॥ एवंमिथ्यात्वउपाधीसी ॥ उपाधीजनितभेदासी ॥ स-
त्यत्वहोयऐसी ॥ युक्तीनघडे ॥ ३१ ॥ ह्मणोनिईश्वरेंसी ॥ भेदमिथ्यासकळजीवां-
सी ॥ आणित्यापरब्रह्मासी ॥ लटिकाचिपैं ॥ ३२ ॥ तैसेंचिजीवेश्वरासी ॥ आणि-
परब्रह्मेसी ॥ याचिपरीपरस्परेंसी ॥ भेदमिथ्याचिपैं ॥ ३३ ॥ एवंपंचविधभेदासी ॥
लीपीपुसिलीमिथ्यात्वेंसी ॥ ब्रह्मतेंअद्वयचिपरियेसीं ॥ जाणआपणपैंची ॥ ३४ ॥
यापरीस्थावरजंगमासी ॥ परस्परेंचेतनअचेतनासी ॥ भेदमायामयजाणसी ॥ स-
कळलटिकाची ॥ ३५ ॥ आणिकसांगिजेलउपपत्ती ॥ जेणेंभेदासीचिहोयनिवृत्ती ॥
अद्वयस्वरूपाचीस्थिती ॥ बुझसीआपसयांची ॥ ३६ ॥ भेदसंतकींअसंत ॥ किं-
वातोसदसत ॥ इहींतिहींपक्षींविकल्पित ॥ परीलटिकाचितो ॥ ३७ ॥ सत्तरीनि-
जाकारेंअसतां ॥ किंवाविनाशपावतां ॥ विनाशाचीउभयावस्था ॥ तोभेदकाय
॥ ३८ ॥ निजाकारेंवर्ततु ॥ जरीभेदहोयसंतु ॥ तरीदेखअसोंनासतु ॥ आकारहा
॥ ३९ ॥ विनाशातेंपावत ॥ जरीभेदहोयअसत् ॥ तरीसाचचिअसुचासिद्धांत ॥

भेदसत्नह्मणावा ॥ ४० ॥ विनाशाचीउत्तरावस्था ॥ तोभेदसत्हेंह्मणतां ॥ तरीवं-
ध्याकुमराचीसुरतता ॥ साचकांनमानावी ॥ ४१ ॥ ह्मणूनिभेदसंतहेंवचन ॥ ति-
हींविकल्पींनव्हेप्रमाण ॥ द्वितीयपक्षींदूषण ॥ तेंआइकपांतूं ॥ ४२ ॥ असत्भेद
बोलिजेता ॥ तरीस्वपक्षींअसेवर्तता ॥ प्रत्यक्षदेखिजतअसतां ॥ हाअसंतऐसा ॥
॥ ४३ ॥ बोलतांसदसत्भेद ॥ उपजेजेस्ववाक्यींविरोध ॥ ह्मणूनिसांडींहाशब्द ॥
जोमिथ्याद्वैतंसी ॥ ४४ ॥ कवणीयापरीनानिर्वचे ॥ तरीभेदमिथ्याहेंसाचें ॥ जैसें
आडंबरस्वप्नभेदाचें ॥ नाथिलेंचि ॥ ४५ ॥ स्वप्नसत्यह्मणूंतरीनसे ॥ असत्यह्मणूंत-
रीअभासे ॥ सदसत्वविरोधीवसे ॥ हेंअघटमान ॥ ४६ ॥ स्वप्नींनाहींतेंचिदिसे ॥
परीनिद्रिस्थासीसाचभासे ॥ तैसेंनाशवंतपरिभासे ॥ अज्ञानजनासी ॥ ४७ ॥ आ-
तांअसोहाविस्तार ॥ जगजीवआणिईश्वर ॥ हाअशेषमायीकव्यवहार ॥ तोतंवल-
टिकाचिकीं ॥ ४८ ॥ ह्मणूनिभेदसजातीय ॥ याचिपरीविजातीय ॥ स्वगतभेद
तृतीय ॥ नाहींकेवळब्रह्मीं ॥ ४९ ॥ स्वरूपींभेदसजाती ॥ नानात्वतोविजाती ॥

हाद्विविधभेदमिथ्यास्थिती ॥ बोलिलोंविस्तारें ॥ ५० ॥ स्वगतभेदविरहित ॥ परब्रह्मअनावृत ॥ तेतंवस्वयेंप्रकाशित ॥ असेह्मणूनिची ॥ ५१ ॥ विजातीयसजातीयस्वगत ॥ येणेंत्रिविधभेदविवर्जित ॥ अहंताममताभावरहित ॥ परब्रह्मचिन्मात्रजें ॥ ५२ ॥ जेथेंअनुवादखुंटला ॥ विवादसमूळसरला॥ झगडातुटला ॥ षड्दर्शनाचा ॥ ५३ ॥ मीतूंइत्यादिकव्यवहार ॥ येथेंनाहींसाचार ॥ हेउठतीमायिकअंकुर ॥ जेणेंआधारें ॥ ५४ ॥ जेंसर्वजीवांचेंजीवन ॥ जगजनकाचेंजन्मस्थान ॥ आनंदाचेंनिधान ॥ केवळब्रह्मजें ॥ ५५ ॥ जेथींचाविवर्तहोंविश्व ॥ जेंसर्वेश्वराचेंसर्वस्व ॥ तेंब्रह्मदीर्घनान्हस्व ॥ निराकारपैं ॥५६॥ जयातेंउपपादितां ॥ चतुराननहीवक्ता ॥ शिणलातत्वता ॥ अगाधह्मणूनी ॥ ५७ ॥ जेथेंनेणणेंनिमालें॥ जाणणेंहीखुंटलें॥ जेंस्वयेंप्रकाशिलें ॥ आपणपांची ॥ ५८ ॥ जेंअशेषावेगळें ॥ अशेषजेंआगळें ॥ झालेपणनाथिलें ॥ तेंथेंतेंचितूं ॥ ५९ ॥ जंवजंवजाणूंजाइजे ॥ तंवतंवकांहींचनव्हिजे ॥ जाणणेंविसरिजे ॥ तेंस्वरूपतूं ॥ ६० ॥ जेंज्ञानाज्ञानासीवेगळ ॥ तेंचि

परमज्ञानकेवळ ॥ तेंस्वयंज्योतीनिर्मळ ॥ परब्रह्मतूं ॥ ६१ ॥ जेंसर्वत्रअसे ॥ परी कांहींचनदिसे ॥ कांहींनदिसूनप्रकाशे ॥ तेंचितेंपैं ॥ ६२ ॥ जेंसुखदुःखातीतसुख ॥ तेंचितेंकेवळपरब्रह्मदेख ॥ देखणेंहीनिःशेष ॥ जेथेंनिमालें ॥ ६३ ॥ जेंजेंमनें मांडिजे ॥ तेंतेंसकळहीसांडिजे ॥ सांडलेंसांडिलीयाउरिजे ॥ तेंचितेंतूं ॥ ६४ ॥ जेंजेंदृश्यदेखिजे ॥ तेंतेणेंचिअसिजे ॥ असूनिहीनसिजे ॥ कांहींचनेणों ॥ ६५ ॥ दुसरेपणाचेंलागलेंपिसें ॥ तेंपणसांडणेंआपैसें ॥ सांडणेंसांडिलीयाअसे ॥ तेंज्ञप्तिरूप ॥ ६६ ॥ जेंकरणेंनाकरवितें ॥ भोगणेंनाभोगवितें ॥ तेंचितेंजाणतें ॥ तेंआत्मस्वरूपतूं ॥ ६७ ॥ तेंउष्णनाशीतळ ॥ सूक्ष्मनास्थूळ ॥ तेंप्रपंचावेगळ ॥ निजस्वरूपतूं ॥ ६८ ॥ जेंनियम्यनानेमक ॥ व्याप्यनाव्यापक ॥ कांहींचनहोऊनि कांहींएक ॥ तेंस्वरूपतूं ॥ ६९ ॥ जेंहालेनाचाले ॥ चळेनाढळे॥ युक्तीसीनकळे॥ कवणाचिये ॥ ७० ॥ जेथेंयुक्तीखुंटली ॥ अहंतागळाली ॥ तेथेंज्ञप्तिप्रकाशली ॥ आपणपांची ॥ ७१ ॥ जेंध्येयनाध्याता ॥ चिंत्यनाचिंतिता ॥ तरीकासयासारिखें

आतां ॥ बोलावेंतें ॥ ७२ ॥ जेंहेदृष्टांतविवर्जित ॥ अनुपम्यसुखभरित ॥ द्वैताद्वैतरहित ॥ परमतत्व ॥ ७३ ॥ जेंक्षराचियेवाटे ॥ कांहींचनभेटे ॥ तेंअनुभवाचियेपेठे ॥ मिळेस्वात्मरूप ॥ ७४ ॥ बोलावयाचेनिकाजें ॥ जंवजंवस्वरूपआठविजे ॥ तंवतेथेंचिबुडिजे ॥ बोलावेंकवणें ॥ ७५ ॥ असोहेंस्वरूपवर्णन ॥ ब्रह्मतेंअकथ्यजाण ॥ जाणूनिकांहींचनेण ॥ तेंअनिर्वाच्यतूं ॥ ७६ ॥ सर्वांतेंप्रसवलेंदिसे ॥ वेगळेंहीनप्रकाशे ॥ ब्रह्मजेंस्वयेंअसे ॥ तेंचितूंपैं ॥ ७७ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेभेदखंडनपूर्वकंअद्वैतप्रतिपादकंनामअष्टमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ ८ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ आतांसांगिजेलकौतुक ॥ तेंतूंएकाग्रऐक ॥ जेंऐकिलियासकळहोयएक ॥ केवळब्रह्मजें ॥ १ ॥ जंवजीवेश्वरउपाधीसी ॥ ऐक्यनेणिजेउभयांसी ॥ तंवऐक्यतत्वंपदार्थांसी ॥ तेमनोरथमात्र ॥ २ ॥ ह्मणूनिसमस्तउपाधींसी ॥ ऐक्यकार्यकारणासी ॥ जाणावयापरमतत्वासी ॥ स्वयेंअद्वैतसिद्ध ॥ ३ ॥ ईश्वरदेहब्रह्मांड ॥ जीवाचेसकलहीपिंड ॥ स्थूलभूतांचेदळवाड ॥ ह्मणूनिऐक्यतयां ॥ ४ ॥ स्थूलभूतेंतींकारण ॥ पिंडब्रह्मांडतत्कार्यजाण ॥ तरीकार्यकारणासी कवण ॥ भेदबोलिजे ॥ ५ ॥ कार्यनाहींकारणेंविण ॥ ह्मणूनितेणेंसीतेंअभिन्न ॥ सुतवस्त्राचेनिदर्शन ॥ जाणावेंऐसें ॥ ६ ॥ नातरीसुवर्णआणि भूषण ॥ तेंकांहींचनव्हेअन्य ॥ तैसेंब्रह्मांडेसीभिन्न ॥ नव्हतीपिंड ॥ ७ ॥ ब्रह्मांडींचीअवस्थाउत्पत्ती ॥ तेचिपिंडींजाणजागृती ॥ तंयासीऐक्यत्वस्थिती ॥ हें बोलावेंनलगे ॥ ८ ॥ अभिमानीजोविश्व ॥ तोचतुराननाचाअंश ॥ तयासीऐक्यहाविश्वास ॥ बीजांकुरन्यायें ॥ ९ ॥ हिरण्यगर्भप्रभूचालिंगदेह ॥ ऐक्यभावनिःसंदेह ॥ सकळजीवसमूह ॥ जाणावेंऐक्यरूप ॥ १० ॥ जैसेलोहाग्नीचेस्फुलिंग ॥ लोहपिटितांउठतीअनेग ॥ नातरीगंगेचेतरंग ॥ नव्हतीगंगातीत ॥ ११ ॥ तैसे हिरण्यगर्भाचेअंश ॥ तेप्रसिद्धजीवकोश ॥ आत्मापावेगर्भवास ॥ संगेंजयाचेनी ॥ १२ ॥ हिरण्यगर्भाचेंप्रतिपालन ॥ तयाचाअंशजीवाचेंस्वप्न ॥ ह्मणूनिजीवेश्वरांचेंएकचिजाण ॥ अवस्थाद्वय ॥ १३ ॥ लिंगदेहाचाअभिमानीतैजस ॥ तोचिसक-

ळहीविष्णूचाअंश ॥ तयासीऐक्यनिःशेष ॥ कार्यकारणन्यायें ॥ १४ ॥ महत्तत्व-
रूपप्रकृती ॥ तिचाअंशजीवाचीअज्ञानशक्ती ॥ तयासीऐक्यहेंनिश्चिती ॥ करणें-
चिनलगे ॥ १५ ॥ महाप्रळयतोसर्वसंहार ॥ सुषुप्तीतयाचाअवतार ॥ तयासीऐक्य
हानिर्धार ॥ बोलणेंचिनलगे ॥ १६ ॥ संहारकर्त्तामहेश ॥ प्राज्ञतयाचाअंश ॥
हेदोघेअहंकारतामस ॥ ह्मणूनितेएकरूप ॥ १७ ॥ प्रभूचीशक्तीमहामाया ॥ तेचि
जीवींआत्मज्ञानाचीछाया ॥ तयेसीभेदेंबोलतीवायां ॥ तेमूढजन ॥ १८ ॥ ईश्वरीं
जीसर्वसाक्षिता ॥ तियेचीप्रतिरूपतुरियाअवस्था ॥ तयासीऐक्यरूपता ॥ तुवांजा-
णिजसु ॥ १९ ॥ एवंजीवेश्वरउपाधीसी ॥ ऐक्यजेथेंउभयासी ॥ तरीतदुपाधिजीवे-
श्वरासी ॥ भेदकवणकरील ॥ २० ॥ तंवबोलेशिष्यचक्रवर्ति ॥ जीमहासांख्याच्या-
नाश्रुति ॥ भेदातेंसत्यत्वेंबोलती ॥ मिथ्याकैशाह्मणाव्या ॥ २१ ॥ द्वासुपर्णासयु-
जासखाया ॥ एवमादिकश्रुतिगुरुराया ॥ भेदसत्यबोलतीतरीकायया ॥ अप्रमाण
॥ २२॥ तंवअनाथाचावेळाइत ॥ बोलेश्रीगुरुनाथ॥ सांगिजेलश्रुतिसंकेत ॥ तोऐ-

कपांतूं ॥ २३ ॥ आधिंपूर्वपक्षउद्भविजे ॥ मगतोसर्वथैवदूषिजे ॥ स्वतांसिद्धप्रति-
पादिजे ॥ तदनंतर ॥ २४ ॥ ऐसावेदशास्त्राचासमाचार ॥ ह्मणूनिश्रुतीकरितसे
भेदाचाउच्चार ॥ करूनिमगतयासीमार ॥ करीसर्वथैव ॥ २५ ॥ द्वासुपर्णासुयुजा॥
हेश्रुतिपूर्वपक्षीबुझा ॥ तरीतेथविषयींदुजा ॥ भावआथीचिना ॥ २६ ॥ एकमेवा
द्वितीयंब्रह्म ॥ भेदातेंहीश्रुतिकरितसेभ्रम ॥ ह्मणूनिभेदवादियाचेधर्म ॥ सांडींपाप-
रूप ॥ २७ ॥ आतांवचनएकऐक ॥ बोलिजेलजेंसार्थक ॥ जेणेंपुरेकौतुक ॥ ऐ-
क्यवादाचें ॥ २८ ॥ हिरण्यगर्भलिंगदेहावीण ॥ ब्रह्मांडपिंडनव्हेजाण ॥ पिंडकार्य
ब्रह्मांडकारण ॥ ह्मणूनिऐक्यतया ॥ २९ ॥ स्थितिस्वप्नावस्थेपासाव ॥ तेथींचेसांगेन
अवयव ॥ सृष्टिजागृतीहेंनांव ॥ जयांसीबोलिजे ॥ ३० ॥ तूंह्मणसीजेस्वप्नावस्था॥
तेतंवजागृतीचाउलथा ॥ तरीजागृतींतत्कार्यव्यवस्था ॥ केविंघडे ॥ ३१ ॥ येथंसां-
गेनपरिहार ॥ स्वप्नरूपाचानिर्धार ॥ मनासीविषयाचाव्यवहार ॥ तेंस्वप्नबोलिजे
॥ ३२ ॥ मनींविषयवासनास्फुरे ॥ मगधांवेइंद्रियाचेनिद्वारें ॥ बुद्धीसीबाह्यविषया-

चेंज्ञानस्फुरे ॥ तेजागृतीजाण ॥ ३३ ॥ ह्मणूनिस्वप्नावस्थाकारण ॥ जागृतीतत्कार्यजाण ॥ तयासीऐक्यहेंनिर्वचन ॥ बोलणेंनलगे ॥ ३४ ॥ विष्णुतैजसाचातनय ॥ ब्रह्माविष्णुहेअद्वितीय ॥ एवंपितापुत्रअद्वय ॥ तंन्यायेंऐक्यतयां ॥ ३५ ॥ स्वप्नावस्थाअंकुर ॥ तोहिरण्यगर्भाचाविस्तार ॥ तोहीअज्ञानालिंगाचाव्यवहार ॥ वटबीजन्यायें ॥ ३६ ॥ ह्मणूनिमायाअविद्येसी ॥ हिरण्यगर्भलिंगदेहासी ॥ ऐक्यपरस्परेंसीं ॥ तेस्वभावसिद्ध ॥ ३७ ॥ प्रळयसुषुप्तीयाकारण ॥ स्थितिस्वप्नावस्थातत्कार्य जाण ॥ तेथेंऐक्याचेंनिर्वचन ॥ करणेंचिनलगे ॥ ३८ ॥ विष्णुतैजसाचीउत्पत्ती ॥ तेरुद्रप्राज्ञापासावउपजती ॥ सत्वरजाशीतमींस्थिती ॥ ह्मणूनिऐक्यतयां ॥ ३९ ॥ अज्ञानअव्याकृततें ॥ आत्मज्ञानमूलमायाजानितें ॥ ह्मणूनितयांसीऐक्यनिरुतें ॥ जाणावेंपैं ॥ ४० ॥ प्रळयसुषुप्तीव्यालिया ॥ सर्वसाक्षित्वआणितुरिया ॥ कार्यकारणभावेंतया ॥ जाणावेंऐक्यरूप ॥ ४१ ॥ रुद्रप्राज्ञाचेंमाहेर ॥ प्रत्यगात्मासर्वेश्वर ॥ तयासीऐक्यनिरंतर ॥ असतचिअसे ॥ ४२ ॥ जयाकारणचेंकार्य ॥ तेंतेणेसीजाणअद्वय ॥ यासकळातेंगुणसाम्य ॥ प्रसवलेजाणपैं ॥ ॥ ४३ ॥ एवंकार्यकारणासी ॥ ऐक्यबोलिजेमायामायेंसी ॥ तरीतदुपाधिजीवेश्वरासीं ॥ ऐक्यसिद्धीची ॥ ४४ ॥ शबलहीतत्वंपदार्थासी ॥ ऐक्यजेथेंउभयांसी ॥ तेथेंशुद्धजीवेश्वरचैतन्यासी ॥ ऐक्यनबोलतांलाभे ॥ ४५ ॥ आतांअसोहा ब्रह्मींचाविवर्त ॥ गुणसाम्यादिसमस्त ॥ प्रपंचब्रह्मेशींव्यतिरिक्त ॥ तोकांहींचनव्हे ॥ ४६ ॥ जेजेणेंवीणनाहीं ॥ तेचितेवस्तूपाहीं ॥ यापरीसकळब्रह्मही ॥ प्रपंचजात ॥ ४७ ॥ जैसारज्जूवीणसर्प ॥ कांहींचनभासेतोआरोप ॥ ह्मणूनिरज्जूचितद्रूप ॥ ऐसेंजाणावें ॥ ४८ ॥ नातरीआपुलेनिआंगें ॥ जळचितरंगाकारेंहोलागे ॥ तैसें ब्रह्मआभासूंलागे ॥ प्रपंचाकारें ॥ ४९ ॥ अलंकाराचीकुसरी ॥ सोनेंचिभासेनानापरी ॥ तैसेंपाहतांतत्वनिर्धारीं ॥ ब्रह्मचिविश्वरूपहें ॥ ५० ॥ मुळाकडूनिपाहतां ॥ वृक्षचिपानेंखांदियासमस्तां ॥ ऐक्यऐसेंतत्वता ॥ अनुभवासिये ॥ ५१ ॥ वृक्षाग्रेंकडूनिपाहिजे ॥ तंवखांदियासीभेददेखिजे ॥ एकचिवृक्षासीविभागिजे ॥

अवयवभेदें ॥ ५२ ॥ तैसेंएकचिब्रह्मलिंगातें ॥ विस्तारितीनानामतें ॥ तीफुडी मायासंकळितें ॥ ऐसेंजाणिजे ॥ ५३ ॥ सर्वंखल्विदंब्रह्म ॥ याश्रुतिवादासीआलें वर्म ॥ ह्मणूनिभेदवादियाचेंमतनाम ॥ तुंझणेंघेसी ॥ ५४ ॥ पुरुषएवेदंसर्व ॥ हें श्रुतिवादियाचेंगर्व ॥ सांडवितीह्मणूनिअपूर्व ॥ अद्वैतमतपैं ॥ ५५ ॥ ब्रह्मैवसंसरति ॥ ब्रह्मैवविमुच्यतइति ॥ हेश्रुतिभेदातेंअसेंग्रासिती ॥ ह्मणूनिसांडावेंतें ॥ ५६ ॥ यावरीहेंअद्वैत ॥ जयासीअनुभवलेंनिश्चित ॥ तेंजाणावेंसूर्तिमंत ॥ परब्रह्मपैं॥५७॥ प्रपंचउपसंहारे ॥ केवळब्रह्मचिउरे ॥ तेंजाणावेंचतुरें ॥ अद्वैतमतपैं ॥ ५८ ॥ महाद्वैतअनारिसें ॥ येथेंकेवळब्रह्मचिप्रकाशे ॥ प्रपंचनिरासाचेंपिसें ॥ नलगेतेथें ॥५९॥ साचेंवीणनाहींलटिकें ॥ ह्मणूनिओळखावेंतयातेंमोटकें ॥ ऐसेंज्ञानहोयनेटकें ॥ तें महाअद्वैत ॥ ६० ॥ जैशाआपुल्याचिलहरी ॥ पाणियासीनयेसरी ॥ तैसेंइंद्रियांचे व्यापारीं ॥ नलिंपेयोगिराज ॥ ६१ ॥ नातरीआपुलेनितेजें ॥ जैसाअग्निनपोळिजे ॥ तैसायोगेश्वरनलिंपिजे ॥ पुण्यपापातें ॥ ६२ ॥ जेंअग्नीसीवेगळें ॥ तेंचिअ-

मिसंगेंजळे ॥ माअग्निकेवींपोळे ॥ निजतेजेंपैं ॥ ६३ ॥ तैसेंसर्वब्रह्मजिहींजाणिजे ॥ स्वयंब्रह्मआपणहोईजे ॥ तिहींकैसेनिबुडिजे ॥ भवसागरीं ॥ ६४ ॥ जयासीसकळब्रह्मझालें ॥ तयासीवेगळेंकायउरलें ॥ एकांतसेवणेंलागलें ॥ हेंआथीचिना॥६५॥ मनजेथेंजेथेंजाइल ॥ तेथेंतेथेंब्रह्मचिस्फुरेल ॥ तरीसमाधीनलागेल ॥ घालणीतया ॥ ६६ ॥ ऐकतयाचीप्रचीती ॥ जनकाचियाराज्यस्थिती ॥ नानासंभ्रमेंसेविती ॥ डंडळेना ॥ ६७ ॥ यद्यपिकेतुलअवसर ॥ जरीस्वरूपींपडेलविसर ॥ तितुकेंनितयासंसार ॥ नाकळूंसके ॥ ६८ ॥ कवणएकाचीअंतुरी ॥ मीसुवासिनीऐसेंविसरलीजरी ॥ तितुकेंनिवैधव्यदुःखसागरीं ॥ केवींबुडेते ॥ ६९ ॥ तैसीरजतमाचीआवृत्ती ॥ क्षणएकआवरिसंविती ॥ तितुकेंनतयासंसृती ॥ कायबोलूंये ॥ ७० ॥ स्वात्मानुसंधानासरिसीं ॥ कर्मेंजळतीआपैसीं ॥ तयांसंसृतिकायसी ॥ बोलिजेल ॥ ७१ ॥ स्वप्नींचींकर्मेंविचित्रें ॥ अशेषजळतीप्रबोधमात्रें ॥ तयांसीप्रायश्चित्तआणिकेंशास्त्रें ॥ कवणेंबोलिजे ॥ ७२ ॥ जेंकोमळज्ञानेंआथिलें ॥ तरीनव्हतीसंसारासी

पांगिले ॥ पूर्णबोधेंब्रह्मझालें ॥ तेंबोलावेंकाय ॥ ७३ ॥ जासलठहोईजेजेणेंआंगें॥ बैसीकातेणेंचिबागें ॥ तैसेंभलतेणेंअवस्थासंगें ॥ नबाधिजेयोगिराज ॥ ७४ ॥ अ- ग्नीमाजीजेंपडिलें ॥ तृणकाष्ठाग्नीचीआतळे ॥ तैसेंपूर्णबोधेंसिब्रह्मझालें ॥ प्रपंचजा- त ॥ ७५ ॥ प्रवेशतांआपुल्याअंतःपुरीं ॥ रायातेंकवणनिवारीं ॥ जरीराखणाइत सहपरिवारी ॥ असतीकोटिसंख्या ॥ ७६ ॥ तैसीसंप्रज्ञातसमाधी ॥ प्रवेशतांकवण निषेधी ॥ पूर्णबोधाशींनिजबोधी ॥ तेस्वतंत्रकीं ॥ ७७ ॥ असतांइंद्रियव्यापार ॥ परीतोब्रह्मरूपेंव्यवहार ॥ पूर्णबोधासीसंसार ॥ परमार्थचि ॥ ७८ ॥ एवंद्विधास- माधीचिया ॥ तैसीचालतांनेतीघडिया॥तळींउपरजाणवितीतया ॥ उपनिषदें॥७९॥ तोसर्वेश्वराचाअवतार ॥ जाणपूर्णबोधेंयोगींद्र ॥ कटाक्षमात्रेंसंसारज्वर ॥ फिटेजया- चेनी ॥ ८० ॥ तेणेंसीदर्शनस्पर्शन ॥ जयासीघडेसंभाषण ॥ तयाचेंपापविध्वंस- न ॥ होयक्षणमात्रें ॥ ८१ ॥ सकलहीतपेंतीर्थें ॥ भवनिरासींनव्हतीसमर्थें ॥ तें करावेंश्रीगुरुनाथें ॥ एकेंपूर्णबोधेंची ॥ ८२ ॥ ऋषभदेवाचियेपरी ॥ निर्विकल्पद-

शाउठेजरी ॥ तेंब्रह्मज्ञानाचाग्रासकरी ॥ ब्रह्मचिन्मात्रजें ॥ ८३ ॥ कर्मशेषेंदेहींवर्त- तीं ॥ परीतेकर्मबंधनेणती ॥ देहींविदेहमुक्ती ॥ ऐसेंयातेंम्हणिजे ॥ ८४ ॥ विदेह मुक्ताचेंशरीर ॥ चिरकालनव्हेस्थीर ॥ तयेचरमदशेचायोगेश्वर ॥ विरळाचिपैं॥८५॥ निर्विकल्पदशेविण ॥ जीवन्मुक्ताचेंकांहींचनव्हेन्यून ॥ तेब्रह्मचिहोतीआपण ॥ तेथेंन्यूनतेंकाय ॥ ८६ ॥ ब्रह्मैवसन्ब्रह्माप्येति ॥ विमुक्तश्चविमुच्यतइति ॥ हेंश्रु- तिद्वयजीवन्मुक्तीं ॥ बोलिजेपूर्णबोधासी ॥ ८७ ॥ निर्विकल्पदशेविणसुटिका ॥ जरीनहोतीपैंऐका ॥ तरीकांनराहातीशुकादिकदेखा ॥ तेथविषयीं ॥ ८८ ॥ नसु- टतीजेचरमदशेविण ॥ ऐसेंबोलतीविवेकहीन ॥ तयाधीटवादियातेंकवण ॥ दंडी- तसे ॥ ८९ ॥ शुकोमुक्तोवामदेवोमुक्त ॥ हेंश्रुतिवाक्यअसेबोलत ॥ शुकनेणेतरी भागवत ॥ कवणेंनिरूपिलें ॥ ९० ॥ ऋषभदेवप्रतिपाद्यें ॥ हेंश्रुतीचेनिसंवादें ॥ वामदेवादिकब्रह्मानंदें ॥ निवालेपैं ॥ ९१ ॥ वामदेवादियोगेश्वर ॥ नव्हतीअंध मुकेबधिर ॥ निर्विकल्पदशानिरंतर ॥ हेंतंवतयासीनाहीं ॥ ९२ ॥ तरीवेदींजीव-

न्मुक्तबोलती ॥ तेथविषयींनाहींउपपत्ती ॥ ह्मणूनिसांडीदेहभ्रांती ॥ संशयरूप ॥ ९३ ॥ प्रत्यक्षादिकप्रमाणें ॥ तयांसीसंभवतीदूषणें ॥ तरीश्रुतिवाक्यासीकवणें ॥ आरोपिजेल ॥ ९४ ॥ काचआणिकमलादिक ॥ प्रत्यक्षासीदोषदेख ॥ तयातेंही- नविवेक ॥ मानितीप्रमाणें ॥ ९५ ॥ पांचवेंजेंअनुमान ॥ तयासीप्रत्यक्षअसेदूषण ॥ तयासीस्वतंत्रकवण ॥ निगमींबोलिले ॥ ९६ ॥ अर्थातींउपमान ॥ तेथेंसादृश्या- दिप्रमाण ॥ ह्मणूनिसत्ताप्रमाणजाण ॥ वेदेंबोलिजे ॥ ९७ ॥ तथापिश्रुत्यनुसारें ॥ अप्रमाणेंहोतीप्रमाणांतरें ॥ ह्मणूनिस्वतंत्रप्रमाणचतुरें ॥ वेदजाणावा ॥ ९८ ॥ प्र- माणांतराचीअपेक्षा ॥ श्रुतीसीनाहींविवक्षा ॥ ह्मणूनिनिरापेक्षा ॥ तूंचिएक ॥९९॥ वेदासीमानीअखंड ॥ तेंनमानितीजेपाखंड ॥ तयाधीटवादियाचेंतोंड ॥ काय निवांतराहे ॥ १०० ॥ आतांअसोहायुक्तिप्रसंग ॥ जीवन्मुक्तसर्वत्रनिःसंग ॥ सरे कर्मप्रारब्धवेग ॥ तंवचिवर्ते ॥ १ ॥ प्रारब्धसंचितक्रियमाण ॥ हेंत्रिविधकर्मजाण॥ तेंकर्मकैसेंकवण ॥ सांगिजेल ॥ २ ॥ जेणेंकर्मआरंभिलें ॥ तेणेंस्थूलदेहानिपजलें॥

तेंदेहारंभकबोलिलें ॥ शुभाशुभकर्म ॥ ३ ॥ यास्थूलदेहानंतरें ॥ होतीजियाशरी- रें ॥ तयांसीहेतुकर्मविचित्रें ॥ तियेसंचितेंजाणावीं ॥ ४ ॥ जेंजेंकर्मसंचित ॥ फ- ळद्यावयाहोयउदित ॥ तेंजाणावेंजाणत ॥ देहारंभक ॥ ५ ॥ स्थूलदेहेंकिंजतआ- स्त्रिजे ॥ तेंक्रियमाणकर्मबोलिजे ॥ येणेंत्रिविधेंनबाधिजे ॥ तोयोगिराज ॥ ६ ॥ सुखदुःखाचेनिसमयोगें ॥ प्रारब्धकर्मक्षयासीजायवेगें ॥ जीवन्मुक्तह्मणेउगें ॥ गर्भवासातें ॥ ७ ॥ संचितकर्मासीअंत ॥ ज्ञानाग्नीनेंहोयनिभ्रांत ॥ जैसास्वप्नीं- चावृत्तांत ॥ जळेप्रबोधमात्रें ॥ ८ ॥ कर्मेंजींक्रियमाणें ॥ तींज्ञानोत्पतीहोतीलीनें ॥ यातिहींसंबंधीअकर्तेंपण ॥ आथीचिना ॥ ९ ॥ एवंकर्मपाशत्रिविधु ॥ ज्ञानाग्नी- नेंहोदग्धु ॥ ह्मणूनिमायुताभवासिंधु ॥ नाहींब्रह्मविदासी ॥ ११० ॥ देहींअसतां विदेह ॥ तेथेंदेहांतींकवणसंदेह ॥ ह्मणूनित्रिभुवनींनिःसंदेह ॥ तूंचिएक ॥ ११ ॥ स्वप्नींचियासिंहाचाठसा ॥ प्रबुद्धासींआभासेजैसा ॥ तेविंयोगियाचेंशरीरसहसा ॥ असतूंचिअसेना ॥ १२ ॥ ततोनविचिकित्सती ॥ ऐसेंश्रुतिअसेबोलती ॥ जरी

जीवन्मुक्ताचीस्थिती ॥ कैसीनिरूपावी ॥ १३ ॥ आतांअसोतजीवन्मुक्त ॥ स्व स्वरूपातेंअनुभवित ॥ प्रपंचातेंअसेदेखत ॥ ब्रह्मरूपत्वें ॥ १४ ॥ जयाचेवेदबंदी-जन ॥ तेंतूंब्रह्मनिरंजन ॥ होसीआपणयाआपण ॥ विश्वाकारेंतूं ॥ १५ ॥ जें आत्यंतिकनिर्मळ ॥ परब्रह्मकेवळ ॥ तेंचितूंसकळ ॥ विश्वाकारें ॥ १६ ॥ नातरी घृताचियाटांका ॥ जैसियाघृताच्याकणिका ॥ तैसेंब्रह्मतूंव्यापका ॥ जगदाकारें ॥ १७ ॥ जगजीवईश्वर ॥ तेथेंनाहींहाव्यवहार ॥ तेंतूंनिर्विकार ॥ परब्रह्म ॥ १८॥ ऐसेंस्वरूपनिरूपितां ॥ शिष्यासीझालीतन्मयता ॥ तूष्णीभूतझालावक्ता ॥ गुरु-वचनाप्रती ॥ १९ ॥ ब्रह्मानंदसागरीं ॥ मुरालीचित्तलहरी ॥ तेथेंचिउपमाकवण करी ॥ तयासमाधीसुखाची ॥ १२० ॥ ऐसागुरुशिष्यसंवाद ॥ म्यांकेलाविनोद ॥ ह्मणतीराजयोगीसिद्ध ॥ मुकुंदराज ॥ १२१ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौ संहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेमहाद्वैतप्रतिपादनंनामनवमप्रकरणंसमाप्तं ॥ ९ ॥ ॥ ७९ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ आतांइयेनिरूपिणी ॥ जीवशिवगेलेहारपुनी ॥ तेंउरलें निदानीं ॥ आत्मरूप ॥ १ ॥ तेंतंवतुजअनुभविलें ॥ पुसणेंसांगणेंनाहींउरलें ॥ तथापिप्रांजळकरूनिसांगितलें ॥ पाहिजेतरींऐक ॥ २ ॥ बोलणेंतरीघडे ॥ परीमौन-मुद्रातोंनमोडे ॥ हेंबोलणेंतेणेंपाडें ॥ जाणिजेस ॥ ३ ॥ आत्मस्वरूपकींलक्षण ॥ तूंऐसेंआक्षेपिसीवचन ॥ तरीब्रह्मींचीखूण ॥ जेसच्चिदानंद ॥ ४ ॥ ब्रह्मतरीअद्वय॥ तेथेंहेपदत्रय ॥ कैसेंशोभेलहाविस्मय ॥ करणेंचिनलगे ॥ ५ ॥ सत्ह्मणिजेशाश्वत॥ तेंचिज्ञानह्मणूनिचित ॥ तेंचिस्वरूपयालागींह्मणिजेत ॥ आनंदऐसें ॥ ६ ॥ ऐकें प्रकारांतरेंनिरूपण ॥ अस्तिभातिप्रियपण ॥ हेंपदत्रयमिळून ॥ एकलेंब्रह्म ॥ ७ ॥ अस्तिह्मणिजेआहे ॥ भातिह्मणिजेप्रकाशरूपहोय ॥ आणिआपणप्रिय ॥ अद्वय-त्वें ॥ ८ ॥ यदस्तितद्भाति ॥ ऐसीअसेवेदश्रुती ॥ जेंआहेतेंचिप्रकाशरूपह्मणती॥ तेंचिप्रिय ॥ ९ ॥ आद्यत्रयब्रह्मरूप ॥ ऐसेंशास्त्रबोलेस्वरूप ॥ यालागींवेगळेपणा-चेंमाप ॥ धरूंनये ॥ १० ॥ सत्यंज्ञानमनंतंब्रह्म ॥ उपनिषदवाक्यपरम ॥ तेंब्रह्मींचें सांगितलेंवर्म ॥ परीत्रिधानव्हे ॥ ११ ॥ सच्छब्देंनित्यसन्मात्र ॥ ज्ञानशब्देंप्राप्ति-

रूपचिन्मात्र ॥ आनंदशब्देंस्वानंदमात्र ॥ परब्रह्मतें ॥ १२ ॥ जैसाशुद्धआणिते-
जोमय ॥ ऊष्मामिळूनिपदत्रय ॥ सूर्यतरीअद्वय ॥ संचलाअसे ॥ १३ ॥ शुद्ध
आणिप्रकाशमय ॥ सीतलतामिळूनिपदत्रय ॥ तरीचंद्रतंवअद्वय ॥ संचलाअसे
॥ १४ ॥ श्वेततैसीचनम्र ॥ नम्रतीचीमधुर ॥ मधुरतीचीसाखर ॥ वेगळीनसे॥१५॥
शुभ्रतोचिमृदू ॥ मृदूतोचिमकरंदू ॥ परीकर्पूरतंवअभेदू ॥ एकलाअसे ॥ १६ ॥
आरक्तआणिघन ॥ किरणफांकतीसंपूर्ण ॥ ऐसीयेपरींचेंरत्न ॥ एकलेंचिअसे॥१७॥
हिरवीआणिसघन ॥ प्रभाफांकेहरितवर्ण ॥ परीतेपाचएकलीजाण ॥ अभिन्नत्वें
॥ १८ ॥ पिंगळाआणिसुगंध ॥ अमृताऐसाअसेस्वाद ॥ परीअंबातंवप्रसिद्ध ॥
एकलाची ॥ १९ ॥ काळीआणिकठिण ॥ वरीचक्रेंसुलक्षण ॥ परीगंडकीतवअन्य॥
नव्हेजैसी ॥ २० ॥ नेत्रींसांवळीघ्राणीसुगंध ॥ जिव्हेसीअपूर्वस्वाद ॥ परीतुळसी
मंजिरीस्वतःसिद्ध ॥ एकलीच ॥ २१ ॥ एवंनानाप्रमाणीं ॥ नानादृष्टांतसाधनीं॥
सच्चिदानंदनिरूपणीं ॥ दुसरेंनाहीं ॥ २२ ॥ ग्रंथांतरींनिरूपणऐसें ॥ जेंअसज्जडदुः

खअसे ॥ तयाचेनिनिरासें ॥ सच्चिदानंद ॥ २३ ॥ तरीअसज्जडदुःखनासे ॥ ब्रह्म-
आलेंसच्चिदानंददशें ॥ ऐसेंह्मणतांआलेंहांसें ॥ महानुभावा ॥ २४ ॥ अहोब्रह्मस-
च्चिदानंदनसतें ॥ तरीअसदादिकासयानेंनिरसतें ॥ ह्मणूनिहेंआइतें ॥ सच्चिदानंद
॥ २५ ॥ सूर्यअंधारातेंनासी ॥ तेव्हांप्रकाशत्वयेत्यासी ॥ ऐसेंनव्हेप्रकाशराशी ॥
पहिलाचिअसे ॥ २६ ॥ छायेवरूनिपुरुषाचेंरूप ॥ कींपुरुषावरूनिछायेचेंहोयमाप॥
छायेसीलयोद्भवआरोप ॥ पुरुषजैसातैसा ॥ २७ ॥ ऐसाहापरमपुरुष ॥ जेथेंछाये
मायेचानाहींभास ॥ सच्चिदानंदस्वरूपसोस ॥ तोहीनाहीं ॥ २८ ॥ मुळींअसज्ज-
डदुःखनाहीं ॥ तेसच्चिदानंदह्मणूंकाई ॥ परीनह्मणतांठाईंच्याठाईं ॥ सच्चिदानंद
॥ २९ ॥ यालागींसततेंचिचित ॥ चित्तेंचिआनंद ॥ पदत्रयींअभेद ॥ एकलीव-
स्तु॥ ३० ॥ एकमेवाद्वितीयंब्रह्म ॥ नेहनास्तिकिंचनहेंवर्म ॥ तुजजाहालेंसुगम ॥
सद्गुरुकृपें ॥ ३१ ॥ जेव्हांपरोक्षपूर्णचैतन्य ॥ तेव्हांध्येयापरोक्षप्रत्यक्चैतन्य ॥ आतां
अपरोक्षपूर्णचैतन्य ॥ प्रत्यक्चैतन्यासांगकोठें ॥ ३२ ॥ जेव्हांप्रत्यक्चैतन्यनाहीं ॥

तेव्हांशिष्यत्वकैंचेंकाई ॥ गुरुत्वहीठाईंचेठाईं ॥ पारुशलेंकीं ॥ ३३ ॥ ऐकूनिशिष्यशिरोमणी ॥ माथाठेवीसद्गुरुचरणीं ॥ ह्मणेब्रह्मसुखाचीशिराणी ॥ पुरविलीस्वामी ॥ ३४ ॥ मजमाझियानिरूपणीं ॥ सुखकेलेंपीयूषानीं ॥ ब्रह्मासीब्रह्मत्वज्याचेनी ॥ तोतूंसद्गुरू ॥ ३५ ॥ मजब्रह्मत्वाचीनाहींचाड ॥ तुझेंभजनअत्यंतगोड ॥ भजनेंवीणकोड ॥ कांहींनाहीं ॥ ३६ ॥ तेंतुझेंभजनकैसें ॥ जेथेंशिष्यपणचिनुमसे ॥ ऐसेंअकृत्रिमएकरसें ॥ सुगमजेंकां ॥ ३७ ॥ सुगमतुझियेकृपेकरूनी ॥ तूंउदासतैं दुर्गमजनीं ॥ ऐसीभक्तीमजलागुनी ॥ दिधलीचदेईं ॥ ३८ ॥ तुझेभक्तीनेंऐसेंकेलें ॥ तेंमीनविसंबेपाउलें ॥ ऐसेंमजदिधलें ॥ पाहिजेदेवा ॥ ३९ ॥ तूझेठाईंप्रेमभाव ॥ जीवगेलापरीतोनजाव ॥ ऐसाप्रार्थिलागुरुदेव ॥ शिष्यरायें ॥ ४० ॥ तंव तोअनाथाचानाथ ॥ सद्गुरुजोसमर्थ ॥ ह्मणेसर्वसिद्धांतमथितार्थ ॥ तुजचीपावला ॥ ४१ ॥ हेंवेदाचेंसर्वस्व ॥ येथेंपाखांडियानाहींविश्वास ॥ जेंब्रह्मप्राप्तीवरीभक्तीचा सोस ॥ कायह्मणूनी ॥ ४२ ॥ तरीब्रह्मप्राप्तीचीपदवी ॥ तिहींकानींचीऐकावी ॥

परीसद्गुरुभजनेंवीणअनुभवी ॥ नव्हतीचकीं ॥ ४३ ॥ तेआपुलीयाचिमती ॥ नानापरीच्यायुक्तीचाळिती ॥ परीसाधुवचनींचित्तवृत्ती ॥ देतीचिना ॥ ४४ ॥ ज्यांसीनाहींसाधुभजन ॥ त्यांसीहेंतत्वज्ञान ॥ उपदेशूंनयेपयःपान ॥ भुजंगाजसें ॥ ४५ ॥ ऐसेंऐकूनिअनुशासन ॥ ह्मणशीलमीधरीनमौन ॥ हेंहीनकरावेंआपण ॥ प्राप्तपुरुषें ॥ ४६ ॥ शुद्धसात्विकगुरुभक्त ॥ शुद्धमतीआणिविरक्त ॥ ऐशियाशिष्यासीयथोक्त ॥ उपदेशकरीं ॥ ४७ ॥ तरीउपयोगहोईल ॥ अन्यथावायां जाईल ॥ परीतुझीस्तुतीवाढेल ॥ किंवाढळेलऐसेंनाहीं ॥ ४८ ॥ तुझियेसहजास्थितीमाजीपाहीं ॥ पात्रापात्रआलेंचिनाहीं ॥ तथापीउपदेशसमयीं ॥ पात्रापात्रविचार ॥ ४९ ॥ पूर्वीलजेमहानुभाव ॥ तैसाआचारतैसाचिभाव ॥ तैसाचितयाअनुभव ॥ प्राप्तहोय ॥ ५० ॥ यालागींमूळगुरुआरंभून ॥ कीजेपूर्वजांचेंकथन ॥ आणिसांगिजेलत्यांचेंआचरण ॥ ह्मणेमुकुंदराजयोगी ॥ ५१ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौसंहारक्रमेगुरुशिष्यसंवादेसच्चिदानंदपदत्रयविवरणंनामदशमप्रकरणंसमाप्तम् ॥ १० ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ परमात्मासर्वेश्वरु ॥ जोसर्वज्ञपरात्परु ॥ तोचिएकआदि-
गुरु ॥ सकळजीवांसी ॥ १ ॥ तयाचेनिप्रसादें ॥ सनकादिकयोगिवृंदें ॥ तरलेली-
लाविनोदें ॥ भवसागर ॥ २ ॥ तेथीलअनुग्रहजरीघडे ॥ तरीज्ञानहोयरोकडें ॥
मगसंसाराचेंसांकडें ॥ तेंकवणासीपैं ॥ ३ ॥ ईश्वरअनुग्रहाविण ॥ नाहींपापनि-
कृंतन ॥ ह्मणूनितोचिएकजाण ॥ भवनिरसनासी ॥ ४ ॥ जैसादीपापासावदीप॥
तेथेंनाहींआणिकआरोप ॥ निजतेजेंअन्यरूप ॥ मुख्यबिंबचितें ॥ ५ ॥ वातीचे
दळवाडें ॥ तेणेंदीपअन्यअन्यघडे ॥ परीतेजतेंएकचिफुडें ॥ मुख्यदीपाचें ॥ ६ ॥
एकादीपाचाप्रकाश ॥ घरोघरींहोयबहुवस ॥ परीउणीवेचासोस ॥ नाहींमुख्यदी-
पीं ॥ ७ ॥ तैसाईश्वरासीसंबंध ॥ जयाघडेदैवेंसिद्ध ॥ तोजाणावाप्रसिद्ध ॥ ईश्व-
रावतार ॥ ८ ॥ याचिपरीशिष्यपरंपरा ॥ तेजाणईश्वरावतार ॥ अज्ञानाचेअंकुर ॥
तेथेंआथीचिना ॥ ९ ॥ ईश्वराचाज्ञानदाहक ॥ जेथेंप्रगटलानिःशेष ॥ तेथेंजीवि-
त्वाचाकलंक ॥ उरेलकैसेनी ॥ १० ॥ ज्ञानविग्रहीईश्वर ॥ तोचिज्ञालायोगेश्वर ॥

तेथेंदेहद्वयाचाव्यवहार ॥ तोतंवसाचनव्हे ॥ ११ ॥ सृजीतसृष्ट्यादिकार्य ॥ ईश्व-
राचेंसकळऐश्वर्य ॥ हेंजाणावेंबहुआश्चर्य ॥ जयाचेंतेणेंचिपैं ॥ १२ ॥ सृष्ट्यादिका-
र्यकरणें ॥ तेंयोगेश्वरकांनेणें ॥ ऐशाआक्षेपींशाहाणे ॥ तेंऐकजसु ॥ १३ ॥ योगे-
श्वराचेंदेहद्वय ॥ तेंतंवअविद्यामय ॥ तरीनिपजेलसृष्ट्यादिकार्य ॥ कैसेनियां
॥ १४ ॥ परब्रह्मींअसतांव्यापार ॥ सृष्ट्यादिकार्यकरीयोगेश्वर ॥ हाअशेषमायिक
व्यवहार ॥ नाहींशुद्धचैतन्यीं ॥ १५ ॥ परब्रह्मींचेनिअंगलगें ॥ सृष्ट्यादिकार्य
मायाकरूंलागे ॥ तेतयेचेनियोगें ॥ आरोपितीईश्वरीं ॥ १६ ॥ आणिअविद्येचें
महिमान ॥ तेंतंवअत्यंतहीन ॥ ह्मणूनिसृष्ट्यादिनिर्माण ॥ नघडेयोगेश्वरीं ॥१७॥
आणीकएकविचार ॥ साचनव्हेसृष्ट्यादिव्यापार ॥ तोहीएकसंसार ॥ महास्थूल
॥ १८ ॥ आतांअसोहायुक्तिविस्तार ॥ सृष्ट्यादिकार्यकरीजगदीश्वर ॥ तोहीकरी-
तसेयोगेश्वर ॥ तेणेंचिन्यायें ॥ १९ ॥ एकचिजगदीश्वर ॥ उपाधिवशेंविश्वाकार ॥
तेंईश्वरेंसीकैंचेंअंतर ॥ जीवन्मुक्तासी ॥ २० ॥ ईश्वरींचेंईश्वरपण ॥ तेथेंहेंचिपरम

कारण ॥ जेंनलभेआपणयाआपण ॥ कवणेकाळीं ॥ २१ ॥ स्वरूपातेंविसरतां ॥ तरीईश्वरकवणबोलिजता ॥ जीवाचियापरीसोसिता ॥ यातायाती ॥ २२ ॥ ह्मणो-निज्ञानविग्रहींईश्वरू ॥ तोचिब्रह्मविद्गुरू ॥ तेथेंकरितांअन्यथाविचारू ॥ असे महादोष ॥ २३ ॥ यस्यदेवेपराभक्ति ॥ यथादेवेतथागुरौहेश्रुति ॥ ईश्वरगुरूसीऐ-क्यस्थिती ॥ उपदेशीतसे ॥ २४ ॥ कवणएकमहामूर्ख ॥ गुरूसीदेखेजीवत्वाचात-र्क ॥ तयासीहोयमहानर्क ॥ रौरवादिक ॥ २५ ॥ जयाचेनिभवव्यथातुटे ॥ अज्ञा-नापासूनिसुटे ॥ तोईश्वरहेंनघटे ॥ कायह्मणूनी ॥ २६ ॥ गुकारतोअज्ञानअंधका-र ॥ तयासीनिरासकरीरुकार ॥ करितसेअज्ञानाचासंहार ॥ ह्मणोनितोगुरुह्मणिजे ॥ २७ ॥ गुरुतोवस्तघनवट ॥ लघुत्वेंबोलीहलुवट ॥ गुरुतोब्रह्मनिघोट ॥ ह्मणूनि गुरुह्मणिजे ॥ २८ ॥ आतांअसोहामतिप्रकाश ॥ शिष्यजाणागुरुवंश ॥ तेथेंधरावा विश्वास ॥ ईश्वरबुद्धी ॥ २९ ॥ जंवनेणिजेगुरुसंतती ॥ तंवनफिटेअज्ञानगती ॥ नप्रकटेस्वयंज्योती ॥ ब्रह्मसूर्य ॥ ३० ॥ वेदशास्त्रपुराण ॥ तयासीबोलतीअधःपत

न ॥ जयासिनाहींपरिज्ञान ॥ गुरुपरंपरेचें ॥ ३१ ॥ ह्मणूनिशिवादिगुरुपर्यंत ॥ जाणावेंतेअवधूत ॥ जेअमूर्तमूर्तिमंत ॥ परब्रह्म ॥ ३२ ॥ परीसांगिजतीअवधूत ॥ जेनिजानंदभरित ॥ जयाचीमहिमाविख्यात ॥ लोकत्रयीं ॥ ३३ ॥ तरीआदि गुरुश्रीआदिनाथ ॥ तेथूनिश्रीहरीनाथ ॥ तयाचाशिष्यरघुनाथ ॥ जोगुणसिंधु ॥ ॥ ३४ ॥ तयासिद्धाचेंचरित्र ॥ सांगिजेलविचित्र ॥ महापातकछेदनपवित्र ॥ श्र-वणमात्रें ॥ ३५ ॥ जीवाचेंअंतःकरण ॥ झालेंकलिमलिन ॥ ह्मणूननप्रगटेआत्म-ज्ञान ॥ स्वस्वरूपाचें ॥ ३६ ॥ तेवेळींकृपाळूवाचाराणा ॥ जीवांचीकरावयाससोडव-णा ॥ अवतरलाआपण ॥ श्रीवैकुंठनाथ ॥ ३७ ॥ बाणगंगेच्यातीरीं ॥ मनोहर अंबानगरी ॥ तेथेंप्रगटलेश्रीहरी ॥ जगदीश्वर ॥ ३८ ॥ माध्यंदिनींशाखे ॥ अव-तारकेलापरमपुरुषें ॥ चांपेगोरटेंनीवेशें ॥ अतिमनोहर ॥ ३९ ॥ श्रीवत्सपदलपवि-लें ॥ दक्षिणजंघेसमाविलें ॥ कलयुगींअवतरणकेलें ॥ ह्मणूनियां ॥ ४० ॥ वर्ततां मनुष्यवेशें ॥ तयातेंकोणीचनोळखे ॥ प्रत्यक्षनिधाननदेखे ॥ जैसादैवहीन ॥४१॥

जयाचेंनामसंकीर्तन ॥ करितांपापनिकृंतन ॥ तयासीमेखलाबंधन ॥ पिताकरिता झाला ॥ ४२ ॥ वेदशास्त्राचाअभ्यास ॥ जयासीकरितांनलगेआयास ॥ जोचतुर्विधवाचेचाईश ॥ तेथेंविस्मयकैंचा ॥ ४३ ॥ हरिनामेंसाक्षात ॥ अवतरलाअनंत ॥ तेथींचीमहिमाविख्यात ॥ भविष्योत्तरपुराणींबोलिली ॥ ४४ ॥ माझीअतिमंदवाणी ॥ मीमहिमाकायवाखाणी ॥ जोवर्णितांवेदशास्त्रपुराणीं ॥ अगाधमहिमा ॥ ४५ ॥ जैसाश्रीकृष्णाचाअवतारु ॥ तेणेंसंदीपनकेलागुरु ॥ वाराणसीयेशंकरु ॥ तेणेंप्रसन्नकेला ॥ ४६ ॥ बारावर्षेंपाशुपत ॥ आचरलामहाव्रत ॥ तेणेंपार्वतीसहित ॥ शंभूप्रसन्नकेला ॥ ४७ ॥ नातरीदत्तात्रयमुनीश्वर ॥ जोमहाविष्णूचाअवतार ॥ तेणेंप्रसन्नकेलागुरुशंकर ॥ गौतमतीरीं ॥ ४८ ॥ तयाचीपरीअतिगहन ॥ हरीनेंआदरिलेंअनुष्ठान ॥ तेणेंतपेंत्रिभुवन ॥ पोळतेंझालें ॥ ४९ ॥ मगआपुलेनिइच्छावशें ॥ अनुष्ठानाचेनिदशांशें ॥ हवनआरंभिलेंपरेशें ॥ हरीनेंमहाकुंडीं ॥ ५० ॥ तेथेंमहाधूम्रप्रकटला ॥ गगनासीउपरमला ॥ तोजैसाजाणूनिघाला ॥

श्रीमहादेवासी ॥ ५१ ॥ होमधूम्रेंशामळ ॥ झालेंनभमंडळ ॥ तिळाहुतींचापरिमळ ॥ फांकेदाहीदिशें ॥ ५२ ॥ तंवहोतासमवेत ॥ हवनकरीहरिनाथ ॥ नवग्रह परिवारित ॥ पुरंदरजैसा ॥ ५३ ॥ झालीहोमाचीसमाप्ती ॥ मगआदरिलीपूर्णाहुती ॥ तेथेंप्रगटलास्वयंज्योती ॥ घृतधारेंसरिसा ॥ ५४ ॥ ज्यापूर्णाहुतीज्वाळा ॥ गगनचुंबितविशाळा ॥ कनकवर्णसोज्वळा ॥ मजतैशीगमली ॥ ५५ ॥ नातरी स्रष्ट्यानेंकनकदंड ॥ गगनछत्रारोविलाप्रचंड ॥ तेथेंप्रगटेचंद्रचूड ॥ ह्मणूनियां ॥ ॥ ५६ ॥ जैसीगगनाच्यादेउळीं ॥ ज्वाळाशिवलिंगप्रगटली ॥ मगस्नपनविधी आरंभिली ॥ हरीनेंघृतधारें ॥ ५७ ॥ असोतियेज्वाळेआंत ॥ शंभूप्रगटलानभीं ह्मणत ॥ जोभक्तांचावेळाइत ॥ कृपासिंधू ॥ ५८ ॥ तिन्हीदेवगुणमूर्ती ॥ तया देवांचियाशक्ती ॥ तोदेखिलास्वयंज्योती ॥ श्रीआदिनाथ ॥ ५९ ॥ मगहरीसी गाढआलिंगन ॥ दिधलेंजगदीश्वरेंआपण ॥ क्षणएकदोघेझालेलीन॥ आनंदसागरीं ॥ ६० ॥ सुखासीमहासुखभेटलें ॥ किंवास्वानुभवासीपडपजोडिलें ॥ तैसे

आनंदेंफुंजोंलागले ॥ हरिशंकरते ॥ ६१ ॥ जैसाझालियाविद्युल्लतापात ॥ जग होयविकलित ॥ तैसेरुद्रतेजेंमूर्छित ॥ झालेंत्रिजगण ॥ ६२ ॥ तेथेंकायवर्तलें ॥ तेंहोतांनाहींजाणिलें ॥ तरीतेथेंजेंवितलें ॥ तेंअवधारिजे ॥ ६३ ॥ मगसदाशिवें जाणितलें ॥ तंवहरीनेंविनविलें ॥ जीप्रेमदेईआपुलें ॥ श्रीआदिनाथा ॥ ६४ ॥ जीतुमचियाकृपेचेलवलेशें ॥ फिटलेंजीवाचेंअज्ञानपिसें ॥ केलेंसाम्राज्यपदआपैसें ॥ गीवसीनपावे ॥ ६५ ॥ ब्रह्मयासीब्रह्मपद ॥ विष्णूसीविष्णुपद ॥ रुद्रासी रुद्रपद ॥ प्रसादेंजयाचेनी ॥ ६६ ॥ जयाचियासत्ता ॥ सकळजीवांसीआस्तिकता ॥ तेंपरमचैतन्यतत्वता ॥ तूंचिएक ॥ ६७ ॥ जेथींचियाज्ञप्तिकळा ॥ जीवासीआणिवेचासोहळा ॥ तेंपरमचैतन्यकेवळा ॥ तूंचिएक ॥ ६८ ॥ द्विपदादिकें देहनगरें ॥ रचूनिवसविलींतुवांशंकरें ॥ तेथेंअहंतेचेबडिवारें ॥ झालासीजीवरूप ॥ ६९ ॥ स्वस्वरूपींनविटत ॥ असतीतूंसकळहेत ॥ जैसाक्षीराब्धीउचंबळत ॥ निजतरंगीं ॥ ७० ॥ तत्वतातूंनिर्विकार ॥ परब्रह्मनिराधार ॥ तेणेंतुवांअधिष्ठि-

लासाकार ॥ सुंदरमूर्तिहे ॥ ७१ ॥ शांभवीतुझ्यावामांगीं ॥ विश्वमंगलातत्वांगीं ॥ अविनाशपणेंतुजभोगी ॥ शिवानंदहे ॥ ७२ ॥ तूंचैतन्यरूपहेचिती ॥ तूंस्वसंवेद्यहेसंविती ॥ तूंपरमानंदहेअनुभूती ॥ स्वयंप्रकाश ॥ ७३ ॥ तुह्मीघरें तेंवरौतें ॥ दोघेंनिजानंदभरितें ॥ अमूर्तझालामूर्तिमंतें ॥ भक्तानुग्रहासीं ॥ ७४ ॥ जेपडलेसंसारघोरबंदीं ॥ नेणतीआपुलीशुद्धी ॥ जयजयकरुणानिधी ॥ तुवांतारावेंजी ॥ ७५ ॥ तरीज्ञानद्यावेंस्वानुभव ॥ जेणेंचुकती भवार्णव ॥ भेटेनिराकारनिरवयव ॥ परब्रह्मजें ॥ ७६ ॥ ऐसेंहरीनेंविनविलें ॥ तंवमहादेवेंहास्यकेलें ॥ हेंसिद्धचिकायमागितलें ॥ सर्वज्ञरायातुवां ॥ ७७ ॥ तथापितुझाविनोद ॥ तरीदीजेकेवळनिजबोध ॥ आणिकहीवरप्रसाद ॥ मागशीजो ॥ ७८ ॥ तुझियासंप्रदायाचीउडी ॥ पडेलजयाचेहृदयकुंडीं ॥ तयासी ज्ञानाचींसांकडीं ॥ कांहींचनाहीं ॥ ७९ ॥ तुझ्यावचनींधरितीविश्वास ॥ तयांसी नाहींगर्भवास ॥ तयाचाअभिमानीमीमहेश ॥ ह्मणवूनियां ॥ ८० ॥ माझेंज्ञान

प्रगटेल ॥ तुझ्यावदनींप्रकाशेल ॥ तेंशिष्यदेहींसंक्रमेल ॥ गुरुकृपाद्वारें ॥ ८१ ॥
ऐसेंआदिनाथबोलिले ॥ तंवहरीनेंमुखपसरिलें ॥ तेथेंतेजोमयप्रकाशले ॥ जगदी-
श्वर ॥ ८२ ॥ सदाशिवाचेनिकृपावेशें ॥ शांभवतेजाचेनिसमावेशें ॥ तेवेळींचित्त
समरसें ॥ हरीचेंपरब्रह्मीं ॥ ८३ ॥ निर्विकल्पसमाधीप्रगटली ॥ दृष्टीअर्धोन्मीलित
झाली ॥ अहंतानिःशेषनिमाली ॥ ब्रह्मानंदसागरीं ॥ ८४ ॥ प्राणाचेंस्फुरणस्फुं-
दन ॥ मनासरिसेंझालेंलीन ॥ तेथींचियाआनंदातेंकवण ॥ निवडीलपैं ॥ ८५ ॥
जैसेंमहाप्रळयींजळ ॥ उठलियाभरेब्रह्मगोळ ॥ तेथेंबुडालेसकळ॥ कोणजाणे ॥८६॥
तेथेंब्रह्मानंदेंचेववितें ॥ आणिकनाहींराखतें ॥ ब्रह्मानंदचिआपणातें ॥ अनुभवित-
से ॥ ८७ ॥ एकाचीजिव्हाअमृतेंविटे ॥ तयासीअन्नरसाचापांगफिटे ॥ कांहींएक
हेउपमाघटे ॥ तयास्वानुभवासी ॥ ८८ ॥ नातोक्षीरसागरु ॥ आपुलीचवीजाणे
निर्धारू ॥ तरीहेउपमायेईलकरूं ॥ स्वानुभवासी ॥ ८९ ॥ अथवानिरालंबगगन॥
जरीजाणेआपुलेंपूर्णपण ॥ तरीहेउपमासामान्य ॥ तयास्वानुभवासी ॥ ९० ॥

आतांअसोहेंऋत्विजगण ॥ पडिलेंहोतेंसंज्ञाहीन ॥ तेंहोऊनिलब्धस्मरण ॥ उठतें
झालें ॥ ९१ ॥ तेथेंब्रह्मग्रहप्रगटला ॥ तेणेंहरीसीबळीघेतला ॥ ऐसेंह्मणूनिपळता
झाला ॥ होतासमूह ॥ ९२ ॥ तंवयेरीकडेदिवसांबाविसां ॥ हरीसीसुलीनदशा ॥
मगसमाधीविसर्जूनिआपैसा ॥ उठताझाला ॥ ९३ ॥ जडचर्याआचरत ॥ पिशा-
चवत्खेळत ॥ निजानंदेंडुल्लत ॥ हरियोगिराज ॥ ९४ ॥ ढाळेंढाळेंचालणें ॥ विस-
रतविसरतबोलणें ॥ कांहींनेणोनिहांसणें ॥ हरिनाथासी ॥ ९५ ॥ कर्मवासनासर-
ली ॥ विवेकींइच्छानिमाली ॥ हरीसीपूर्णदृष्टीझाली ॥ ह्मणवूनियां ॥ ९६ ॥ नाहीं
वस्त्रपरिधान ॥ कोणासीगोष्टीसंभाषण ॥ जेथेंथोरनाकांहींसान ॥ तेंआथीचिना
॥ ९७ ॥ त्रिकाळींनिरंजन ॥ हरिकरीअर्चन ॥ हेंआश्चर्यसकळजन ॥ देखतेझाले
॥ ९८ ॥ समस्तदेवता ॥ घरींपुरवितीवस्तुजाता ॥ उपतिष्ठतिचिंतिता ॥ रिद्धि
सिद्धी ॥ ९९ ॥ अचिंत्यअनंतशक्ती ॥ हरीतेओळंगती ॥ महासिद्धीखेळती ॥
दृष्टिपुढां ॥ १०० ॥ जयातेंअवलोकनकरी ॥ परमपुरुषश्रीहरी ॥ तयास्वानुभवा-

चींभरोवरी ॥ होयआपसयाची ॥ १ ॥ सुरेंद्रभारतीमुख्य ॥ हरीनेंबोधिलेशिष्य ॥
परीकृपाअसंख्य ॥ फळलीरामचंद्रीं ॥ १०२ ॥ कृपादृष्टीसरसी ॥ समाधीप्रवर्तली
रामासी ॥ उन्मेषघेऊनिमानसीं ॥ ब्रह्मानंदतो ॥ ३ ॥ अठरादिवसपर्यंता ॥ झा-
लीउन्मनीअवस्था ॥ मनाचियावृत्तीसमस्ता ॥ खुंटलीयापैं ॥ ४ ॥ मगसमाधी
विसर्जिली ॥ तुरीयावस्थाप्रवर्तली ॥ जियेचेनिसकळसृष्टीझाली ॥ शिवात्मकहे
॥ १०५ ॥ वर्णाश्रमाचापांग ॥ नकरीरामनिःसंग ॥ अखंडफळलाराजयोग ॥ ह्मणू-
नियां ॥ ६ ॥ कर्माचरणींआचरणीं ॥ प्रत्यवायगेलाजळोनी ॥ पापवासनाहेमनीं
॥ अथीचिना ॥ ७ ॥ रामगुणाचासागर ॥ कींमहिमेचाआगर ॥ ब्रह्मविद्यादेताउ-
दार ॥ तोचिएक ॥ ८ ॥ एकमुख्यचतुरानन ॥ कींद्विभुजमधुसूदन ॥ नातोस-
मदृष्टीमहेशान ॥ श्रीरामचंद्र ॥ ९ ॥ गर्वरहितमहेंद्र ॥ कींऊर्मिरहितज्ञानसमुद्र ॥
नातोनिष्कलंकचंद्र ॥ श्रीरघुनाथ ॥ ११० ॥ रघुनाथाच्यागुणीं ॥ समाननाहीं
त्रिभुवनीं ॥ ह्मणूनितोचिएकयोगीजनीं ॥ वंदिजेरामचंद्र ॥ ११ ॥ अनेकशि-

ष्यांप्रतीबोधिलें ॥ तेंब्रह्मसुखेंनिवालें ॥ ब्रह्मविद्येचेंतारूकेलें ॥ सकळजनांसी
॥ १२ ॥ मेघांच्याधारागणवती ॥ पृथ्वीचेपरमाणूमोजविती ॥ परीरघुनाथाचे
गुणनवर्णवती ॥ शेषादिकां ॥ १३ ॥ माझ्यामतीचाविस्तार ॥ तोविवेकमंदथोर ॥
राममहिमेचापार ॥ केविंवर्णवेल ॥ १४ ॥ म्यांसांगितलीगुरुसंतती ॥ ऐकतांहोय
पापनिवृत्ती ॥ ह्मणूनिश्रद्धापूर्वकचित्तीं ॥ ऐकावेंपैं ॥ १५ ॥ सूर्यबाह्यतमनिरसी॥
परीअंतरींनप्रकाशी ॥ तेंअज्ञानतमआपैसीं ॥ फिटेगुरुप्रसादें ॥ १६ ॥ नलगेवेदशा-
स्त्राचापांग ॥ अभ्यासावानलगेअष्टांग ॥ जरीपाविजेराजयोग ॥ श्रीगुरुप्रसादें ॥
॥ १७ ॥ तपतीर्थांचीडांगोरे ॥ श्रुतिस्मृतीचीकामारे ॥ त्याचेंअज्ञानकाविरेनुरे ॥
एकेंज्ञानेंविण ॥ १८ ॥ निर्वाळलयाभक्तएकचांग ॥ जरीआचरेलराजयोग ॥ परी
नफिटतांअज्ञानपांग ॥ सुटकानाहीं ॥ १९ ॥ भक्तचक्रचूडामणी ॥ उद्धवएकत्रि-
भुवनीं ॥ तोहीअपरोक्षज्ञानदेऊनी ॥ सोडविलाश्रीकृष्णें ॥ १२० ॥ भलतसेंतप
कीजे ॥ भलताजपजपिजे ॥ परीज्ञानेंवीणनसुटिजे ॥ अज्ञानबहिर्मुखीं ॥ २१ ॥

ह्मणूनिसहस्राजन्मावें ॥ ईश्वरातेंओळखावें ॥ तेणेंचित्तशुद्धिद्वारेंपावावें ॥ ज्ञान अपरोक्षतें ॥ २२ ॥ भवपाशतोडितेंशस्त्र ॥ ज्ञानखड्गईश्वरचेंविचित्र ॥ परीजीवांचें कैसेंकर्मसूत्र ॥ जीअनावडजेथें ॥ २३ ॥ तेंस्वानुभवज्ञान ॥ नपाविजेगुरुकृपेवि- ण ॥ ह्मणूनितेथींचेंमहिमान ॥ अगाधअसे ॥ २४ ॥ आतांअसोहींबोलणीं ॥ म्यांजीगुरुस्तुतीकेली ॥ तीप्रीतिपावली ॥ गुरुपरंपरे ॥ १२५ ॥ मजचातुर्यदशान जोडे ॥ ह्मणूनिहेंबोबडें ॥ जैसेंऊंसदीसतीवांकुडे ॥ परीअंतरींरसाळ ॥ २६ ॥ शृं- गारादिनवरस ॥ हेजेथेंदिसतीविरस ॥ तेंपरब्रह्मएकरस ॥ जाणावेंपैं ॥ २७ ॥ कस्तुरीकीरकाळी ॥ परिमळतांसौभरेआगळी ॥ तैसीआर्षहीबोली ॥ परीब्रह्मसु- खाची ॥ २८ ॥ सद्यःज्ञानोत्पत्तिऐशीप्रतिज्ञा ॥ तरीतेथेंनकरावीअवज्ञा ॥ ग्रंथश्र- वणमात्रेंसर्वज्ञा ॥ होईजेपैं ॥ २९ ॥ रसिकमुद्राबोलिजेल ॥ तरीग्रंथाचाविस्ता- रपाविजेल ॥ परीपरमार्थनकळेल ॥ मथिताक्षरेंविण ॥ १३० ॥ येग्रंथींचेंहेंचिआश्च- र्य ॥ जेंरोकडेंस्वानुभवसौंदर्य ॥ ह्मणूनिऐकतीमुनिवर्य ॥ विवेकसिंधु ॥ ३१ ॥

जयासीनाहींप्रतीती ॥ नेणतीतर्कमुद्रेचीस्थिती ॥ तयालागींमराठियाउक्ती ॥ केलीग्रंथरचना ॥ ३२ ॥ उपार्जनाचाश्रमनेणेबाळ ॥ तयाचेमुखींमिष्टान्नकेवळ ॥ सुयेजेवीजननीकृपाळ ॥ अपत्यविषयीं ॥ ३३ ॥ उपनिषदांचेंनिर्मित ॥ काढू- निकेलाहाग्रंथ ॥ तेंचिकरीतशिष्यजात ॥ सिद्धभोक्ते ॥ ३४ ॥ वेदांतशास्त्राचाम- थितार्थ ॥ जोबोलेपरमार्थ ॥ येणेंओळखिजेहृदयांत ॥ श्रोतेजनीं ॥ १३५ ॥ या- संप्रदायाचाअभिमानी ॥ स्वयेंआपणशूळपाणी ॥ तरीप्रीतिपावोतेथवचनीं ॥ सर्वेश्वरीं ॥ १३६ ॥ संपलेंयाग्रंथाचेंउत्तरार्ध ॥ जेनिर्गुणनिरुपमप्रसिद्ध ॥ ह्मणती राजयोगीसिद्ध ॥ मुकुंदराज ॥ १३७ ॥ ॥ इतिश्रीमद्विवेकसिंधौगुरुशिष्यसंवा- देगुरुप्रशंसानिरूपणंनामएकादशप्रकरणं समाप्तम् ॥ ११ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ श्रीमज्जगदीश्वरार्पणमस्तु ॥

हा ग्रंथ विनायक दादोबा पुरंदरे आणि कंपनीनें
मुंबई कर्नाटक छापखान्यांत छापविला.
शके १८१९ सन १८९८.